

1. INTRODUCCIÓ

La reflexió inicial que justifica aquest projecte de recerca és l'íestable equilibri entre l'exigència acadèmica i la dedicació a l'entrenament, especialment en aquelles modalitats esportives que exigeixen una gran dedicació setmanal i des d'edats molt joves. És evident que políticament s'han fet passos per tal de compatibilitzar ambdós dedicacions, però que les mancances encara són evidents en edats molt joves i quan encara no hi ha barems per tal d'accedir a determinats ajuts.

En una societat on es parla sovint de la conciliació entre la vida laboral i la resta d'exigències socioculturals de la vida occidental (bàsicament amb la família), sembla estrany que no s'hagi fet el mateix ressò amb la conciliació entre els estudis i l'exigència esportiva. Potser per què en el primer cas afecta la majoria d'adults que formen part de la població activa i en el segon cas només afectaria a alguns dels esportistes joves de Catalunya.

L'educació està en debat constant en la nostra societat. Hom és conscient de la necessitat d'un sistema educatiu de qualitat que permeti la millor formació dels futurs ciutadans tan en la instrucció conceptual com en la sensibilitat humanística. Malgrat aquest plantejament tan nítid, les valoracions que diverses institucions fan del nostre sistema educatiu (Informe PISA 2006, Informe Fundació Jaume Bofill 2008) no són sempre les més enlluernadores respecte d'altres països europeus. Massa sovint, les reformes educatives es mouen en canvis legislatius, modificacions curriculars i pressions sindicals que ofeguen el veritable treball docent sense entrar en el moll de la qüestió quotidiana. A nivell de premsa es destaquen més problemes com l'aparició de noves assignatures i el debat social que produeixen, el còmput d'hores en favor d'una o altra matèria, la introducció de la sisena hora a Primària o la mobilitat dels períodes de vacances, sovint debats massa estèrils, que emmascaren el veritable problema de la qualitat de la transmissió dels coneixements, el treball per una metodologia que afavoreixi l'educació integral de la persona, o el retorn del reconeixement social del mestre, la pedagogia i l'ensenyament.

En aquest context, el present projecte també vol fer una humil aposta vers la reflexió d'una educació de qualitat, que permeti als alumnes amb motivats per l'estudi no haver de fer cap renúncia respecte de les exigències aquí desenvolupades: el rendiment acadèmic i el rendiment esportiu d'alt nivell. Un sistema educatiu que esborri en les famílies els dubtes que es derivin de l'anterior tensió, que se sentin recolzades per un plantejament global de la formació i que integri tan la formació oficial, obligatòria i formal amb aquella de caràcter extraescolar, voluntària i no formal. Un sistema educatiu que aporti solucions als problemes reals de les famílies i que no aparegui sempre analitzada sobre temes superficials allunyats del treball diari de formació.

Però aquest encaix mal resolt aboca moltes vegades en prendre una decisió dràstica: deslliurar-se d'una d'aquestes exigències. Si l'opció és deixar els estudis (només quan s'han complert els 16 anys), el risc d'exclusió social d'aquest grup és indubtablement alt; deixar la formació acadèmica per dedicar-se a l'incert món de l'esport significa una decisió impregnada d'un mal consell educatiu i amb poca visió de futur. Per altra banda, si l'opció és renunciar a una possible carrera brillant en el món de l'esport per dedicar-se als estudis, la decisió està molt més acceptada socialment. Sempre es veu l'esport com quelcom complementari en la formació integral de la persona, però tampoc hauria de ser correcte la renúncia d'un possible futur esportiu en no poder-lo compaginar amb la formació acadèmica. Evidentment, la societat també reconeix el mèrit dels esportistes que arriben lluny amb el seu esforç i, sovint, al marge de ser un bon exemple pel jovent, la mateixa societat els hi retorna el seu esforç amb una vida futura més resolta.

Sovint es parla que els esportistes joves que dediquen hores del dia a l'entrenament saben aprofitar molt més la resta de temps que els hi queda per dedicar-ho als estudis. Són més disciplinats i gestionen el seu temps de manera més eficaç. De tota manera, no sempre és del tot reconegut que aquests joves esportistes porten un desgast orgànic i metabòlic per damunt de la resta d'alumnes sedentaris (malgrat que ja estan adaptats a l'esforç i no en són tan conscients). La barreja del desgast metabòlic, conjuntament amb que els temps de recuperació de l'esforç es fan coincidents amb el desenvolupament de les exigències acadèmiques (anar a classe, fer deures, estudiar...), en un marge menys dilatat de temps, els aboca a ser més eficaços en la gestió quotidiana, i potser més sacrificats respecte d'altres possibilitats d'oci més reposades (tecnologia, cinema...).

El projecte vol comprovar la hipòtesi que no hi ha diferències en el rendiment acadèmic dels joves esportistes respecte de la població general fins a un moment precís del desenvolupament que no es poden mantenir ambdues exigències i l'equilibri es trenca. En quin moment, la pressió dels estudis és incompatible amb el número d'hores de dedicació a l'entrenament. Cal pensar que compatibilitzar en edats molt joves (escola, benjamins o alevins) és factible mentre la dedicació setmanal a l'entrenament és raonable (de 3 a 5 sessions a la setmana) i mentre l'exigència acadèmica és encara més pedagògica i no tan exhaustiva (fins a l'etapa de Primària). És durant aquesta etapa d'equilibri factible, que la hipòtesi de treball es manifesta: la dedicació a l'esport pot fins i tot motivar un millor rendiment acadèmic. En canvi, és cabdal observar en quin moment es produeix el trencament definitiu d'aquest equilibri, quan l'exigència de l'entrenament ultrapassa allò que en podem denominar convencional (començar entrenar cada dia i, molts d'ells, en doble sessió) i l'esforç per mantenir el rendiment acadèmic alt.

És un neguit per a les famílies, especialment pels pares i el fill/a que es trobi en aquesta situació, el fet de mantenir aquest esforç prolongat per un incert futur esportiu. En aquests moments, si es vol seguir aconseguint un alt rendiment esportiu, el jove ja no pot renunciar a una dedicació setmanal a l'entrenament molt per damunt de les exigències de la resta de joves escolaritzats a la seva edat. Per altra banda, es fa del tot impossible pensar en una renúncia en sentit contrari, que menyspreï els estudis i la formació acadèmica (Educació Secundària i Batxillerat). Per altra banda, hom podria argumentar que els estudis són quelcom obligatori per llei i que la dedicació esportiva és una activitat totalment voluntària i decidida lliurement per qui s'hi dedica.

També és factible pensar que el dilema entre la dedicació als estudis o la dedicació a l'esport es resol quan es signa el primer contracte professional de rellevància. La seguretat que afegeix aquest contracte sol coincidir amb l'opció clara de dedicar-se a l'alt rendiment esportiu en detriment dels estudis. Són molt pocs els atletes i esportistes professionals que mantenen amb tenacitat la dedicació a l'esport i als estudis. Sovint coincideix l'arribada del contracte professional amb els estudis de batxillerat o amb estudis universitaris, de màxima exigència a nivell acadèmic. Són pocs els esportistes que accepten mantenir la formació com a objectiu important de la seva vida, preveient que la carrera esportiva és curta i que la vida tindrà una continuació al final de la

mateixa. Abans era més factible l'esforç per combinar l'esport amb carreres universitàries exigents tal com la medicina o l'arquitectura. Tot i que aquest aspecte tampoc no està del tot ben resol (combinar desplaçaments, viatges, dobles entrenaments amb l'assistència a classe, la realització de treballs o l'estudi), és evident que aquest grup és el que més ajuts institucionals ha anat rebent els darrers anys. Per tothom és sabut el tracte diferencial que han de rebre els estudiants universitaris que surten a la llista d'esportistes d'elit que es publica al BOE i al DOGC.

És per aquest darrer motiu que el projecte es vol centrar en les edats de formació, quan encara no existeixen ajuts institucionals, quan l'atleta o l'esportista en formació encara no sap amb certesa si un dia serà un dels escollits per a l'esport professional. És en aquestes etapes de formació 12-18 anys quan l'esforç i la dedicació als entrenaments s'incrementa molt per mantenir la formació esportiva i, al seu temps, la necessitat de mantenir el rendiment acadèmic en els estudis secundaris. Una imatge ben eloqüent del problema: cada nova temporada cal anar dedicant més temps de les inexorables 24h del dia a les dues dedicacions, mantenint un bon rendiment en ambdues (fet que justifica l'esforç i la motivació per continuar), i normalment sense cap tipus de concessió institucional, pedagògica o administrativa.

Tot el plantejament anterior s'adoba amb múltiples variables que poden influir i contextualitzar cada cas. Destaquem-ne el rendiment esportiu (marques, nivell de joc), diferències d'exigència acadèmica entre centres docents i tipus de modalitat esportiva (individual o d'equip):

Rendiment esportiu. En aquest període de formació que s'enceta amb els estudis de Secundària i fins a Batxillerat, la variable rendiment esportiu és clau pel manteniment de l'equilibri entre estudis i entrenament. En esports individuals (atletisme, natació, esquí), és molt possible que si un atleta ja queda molt lluny de les marques que donen accés als principals campionats autonòmics o estatals opti per dedicar-se plenament als estudis. En aquest cas, l'únic problema, si existeix com a tal, és l'acceptació d'una realitat competitiva que, com en la selecció natural, només va deixant els més aptes per arribar al vèrtex de la piràmide competitiva. Aquest, però, és un problema educatiu que haurien de saber trametre les famílies, entrenadors i clubs durant el procés de formació per tal que, arribat el dia, el seu pas a l'esport més recreatiu no fora cap tipus de procés traumàtic o desagradable.

En canvi, el problema rau quan l'esportista, en aquestes edats, encara estigui assolint marques a nivell de Catalunya i a nivell estatal, i que el faci mantenir-se entre els quinze millors, per exemple, de la seva categoria. En general, en aquests casos, la decisió serà lògicament la d'intentar mantenir aquest fràgil equilibri entre l'exigència acadèmica cada vegada més complexa i la dedicació esportiva que omple gran part de la vida de l'esportista. Cal ser conscients que el rendiment esportiu pot presentar-se molt variable durant l'evolució d'un atleta. És a dir, que un atleta pot no presentar marques d'alt nivell els primers anys de la seva participació, i, en canvi, des del llarg treball en silenci i tapat pels qui tenien les millors marques anteriorment, explotar en edats posteriors. I, evidentment, a la inversa. Pot ser que un esportista que hagi presentat bones marques durant els primers anys com a practicant, s'acabi dissolent en l'enorme massa d'esportistes anònims que fan gran una determinada modalitat, tot i saber que no estan al nivell d'accedir a campionats importants. En aquests dos casos, el dilema que presenta el present projecte de recerca també apareix a la inversa: es planteja en l'esportista que "explota" ja en edats avançades o es converteix en argument per deixar l'esport d'alt nivell en esportistes que ja no progressen.

Diferències d'exigència acadèmica en una mateixa etapa. Aquesta exigència queda més diluïda, en els esportistes ja considerats professionals o d'alt rendiment que, en funció de la seva publicació al BOE o al DOGC, poden gaudir d'un tracte metodològic diferenciat, que no pas de rendiment acadèmic. Aquests esportistes poden al·legar els viatges, les concentracions, i les dobles sessions d'entrenament per justificar un canvi totalment lògic en la metodologia d'ensenyament dels estudis universitaris que estiguin cursant, potser retardant la conclusió dels estudis però no havent-hi de renunciar.

Alguns esports, a partir d'unes certes edats, centres específics com el CAR de Sant Cugat tenen cura també d'adaptar els currículums educatius a les necessitats d'entrenament requerit. El preu a pagar en aquests casos, no ho oblidem, és el de trencar amb la vida que ha estat fent de manera quotidiana l'esportista fins aquell moment. Ser becat en el CAR, al marge del reconeixement com a potencial futur esportista d'elit i les obligacions de comportament que se'n deriven, també significa l'acceptació de deixar una determinada escola, un entorn familiar, uns amics... decisió no tan fàcil de prendre en determinades edats i, pitjor encara, per uns objectius esportius totalment incerts.

Això no significa, però, que qui realment vol i desitja tenir una oportunitat, l'ha accepti si aquesta es presenta.

En aquesta línia de l'exigència acadèmica no voldria deixar de tractar un tema molt més subtil, però clarament identificat en tots els contextos educatius. És la diferència d'exigència acadèmica i en els estudis en general entre centres educatius que ofereixen a una mateixa etapa. De forma clara, l'exigència acadèmica d'un centre determinat pot ser molt més alta que l'exigència acadèmica d'un altre centre, seguint qualsevol teoria pedagògica totes respectables. Però a efectes pràctics, està clar que si l'esportista a més, pertany com a alumne a un dels primers centres educatius, l'equilibri comentat en aquest projecte encara pot ser més problemàtic. De tota manera, més enllà de la tipologia i línia educativa de cada centre, el que és realment determinant és l'exigència acadèmica de les famílies on es viu, la seva permissivitat enfront els exàmens i deures, o la seva permissivitat en funció de determinats entrenaments o competicions. Simplement és un tema de prioritats.

Tipus de modalitat esportiva: Per últim, fer esment a la variable tipus de modalitat esportiva, per què aquesta també pot afectar en el diferent tractament de l'equilibri entre rendiment acadèmic i dedicació a l'entrenament. Sovint, alguns esports d'equip que tenen sortides professionals clares (futbol, basquetbol...), poden enlluernar abans d'hora el jove esportista i abocar-lo a una mala decisió en el moment d'afrontar el problema. Tot i que la cultura ha anat imposant la necessitat de la formació permanent al llarg de la vida, són casos força clars de com el problema queda resolt en signar el primer contracte professional digne.

Per altra banda, situats ja en la franja d'edat formativa, en línies generals, els esports d'equip no tenen l'exigència d'entrenament tan extrema com en els esports individuals. En clubs professionals importants, les categories infantil, cadet i júnior (13-17 anys), van incrementant els seus dies de treball de 3 o 4 sessions a la setmana fins a 5 sessions en alguns casos (més partits els caps de setmana). La durada de l'entrenament sol ser de una hora i mitja de mitjana, a part de les sessions de preparació física que pertocuin. En canvi, en els esports individuals, sobretot la natació, la dedicació horària ja és molt alta des de molt joves; en clubs modestos, en el darrer curs de Primària ja s'està entrenant cada dia i molt sovint, en la majoria de clubs, als 13 anys ja s'entrena doble sessió (7h

del matí i 19h de la tarda) dos o tres dies a la setmana. Evidentment, l'entrenament va augmentant també amb l'edat, tot i que la mitjana de la durada també està, com en els esports col·lectiu, en 1h30. Altra tema a considerar és la intensitat de l'esforç físic en ambdues modalitats esportives, ja que en els esports individuals, potser mancats d'altres exigències tàctiques, el treball és exclusivament orgànic i tècnic. Aquestes diferències entre modalitats esportives justifiquen que la recerca divideixi la mostra de la població esportiva en dos grups diferents: esport individual, representat per la natació i esport col·lectiu, representat pel basquetbol.

Al marge d'aquestes consideracions, cal reflexionar novament sobre la desigual sortida professional que ofereixen aquestes modalitats esportives. Potser entrenar-se durament en esports com el futbol o el basquetbol, quan ja es presenta un cert nivell de joc, es pot traduir en un futur contracte professional digne; però la situació de la conciliació extrema entre vida acadèmica i entrenaments es torna especialment delicada si s'aplica en esports amb sortides professionals molt més incertes o amb menys reconeixement general per part de la societat o els "mass-media".

En aquestes coordenades de reflexió, el projecte de recerca es desdobra en dos estudis diferents però íntimament relacionats. El primer estudi, de caire quantitatiu, vol investigar la relació entre el volum d'hores dedicades a l'entrenament i el rendiment escolar, reflectit en les notes. En aquest primer projecte, el grup d'esportistes escollit no compta amb cap ajut de projecte acadèmic o institucional, o sigui el que podria representar el 90-95% dels esportistes de competició de la població i que anomenarem model de compaginació estudis i entrenament no integrat. El segon estudi, de caràcter qualitatiu, pretén comprendre la situació actual dels esportistes que disposen d'algun ajut per a la compaginació d'estudis i entrenament. Aquests ajuts es dividiran en dos tipus: model no integrat amb projecte d'esportistes i model integrat. El primer presenta adaptacions horàries acadèmiques que ajuden l'entrenament que no impedeixen l'esportista gaudir de la doble vida social: els amics del context escolar i els amics del context esportiu. En canvi els projectes integrats impliquen la renúncia a la vida social del context escolar, per què en la vida acadèmica es comparteixen les hores amb els mateixos esportistes amb qui s'entrena, podent, en algun cas, passar la nit a la casa particular. Es calcula que aquests models són representatius d'un 5-10% de la població.

GRUPS D'ESPORTISTES I PROJECTES D'ESTUDI		
MODEL NO INTEGRAT	MODEL NO INTEGRAT AMB PROJECTE	MODEL INTEGRAT
Estudi A: Quantitatiu	Estudi B: Qualitatiu	

Figura 0: Grup d'esportistes i projectes d'estudi.

El projecte de recerca anteriorment exposat, és travessat per dos eixos d'estudi fonamentals:

- a) La dimensió sincrònica de l'estudi, que pretén estudiar en un mateix moment (primavera 2009), quatre grups poblacionals de diferents edats, que reflecteixin l'increment de les hores d'entrenament esportiu i, lògicament l'exigència acadèmica cada vegada més elevada en anar superant etapes educatives. Aquesta dimensió que ja es fa palesa nítidament en el títol del projecte, pretén estudiar com compaginen els estudis i els entrenaments els estudiants esportistes a mesura que es van fent grans. L'estudi es vol centrar en les èpoques de formació esportiva, en les categories inferiors, en els esforços del joves per compaginar ambdues activitats de màxima exigència. L'estudi defuig els esportistes que ja han acabat l'escolarització, sigui per què ja estan en el món laboral o a la universitat. Hom coneix els esforços que fan les universitats catalanes per millorar la qualitat de la compaginació d'estudis i entrenaments esportius, especialment als atletes que presenten el títol d'esportista d'elit o d'alt rendiment, el nom del qual apareix a les llistes que periòdicament publica el CSD o el Consell Català de l'Esport. El projecte té per objectiu els estudiants esportistes anònims, que encara no apareixen en cap llista i que potser no ho faran mai, però que cada dia dediquen un munt d'hores a l'entrenament esportiu, en un esforç sovint poc reconegut. Per acotar les edats de formació preteses, s'escolliren dos anys de diferència com a referència per observar-ne l'evolució, especialment emfatitzats si es vinculaven als finals d'etapa educativa:
- 12 anys: 6è. Primària (final etapa Educació Primària).
 - 14 anys: 2n. ESO (final 1r. Cicle de l'Ensenyament Secundari Obligatori).
 - 16 anys: 4t. ESO (final 2n Cicle i etapa de l'Ensenyament Secundari Obligatori).
 - 18 anys: 2n. Batxillerat (final etapa Secundària Post-Obligatòria i accés Universitat)

- b) La comparació en cada grup d'edat entre la població general i la població esportista, atenent els indicadors que ens diferenciaran ambdós grups: dedicació setmanal a l'entrenament esportiu en un mínim d'hores i lluita competitiva com a mínim pels Campionats de Catalunya de cada modalitat esportiva. Aquest segon eix d'estudi aporta la dosi de diagnòstic i predicció de comportaments poblacionals comparant-los en les seves particularitats i comprovar la qualitat dels resultats acadèmics en els dos grups poblacionals, tan diferenciats en la seva exigència a l'entrenament i a la competició esportiva. Els documents legislatius consultats, solen denominar aquests estudiants com **alumnes amb dedicació significativa a la pràctica de l'esport** a l'etapa de l'ESO i **alumnes que compaginen amb la pràctica intensiva de l'esport** a l'etapa del batxillerat. Es tornarà a incidir en aquesta distinció en el plantejament de la recerca quantitativa.

La recerca pretén ser completa i oferir una visió holística de la situació a Catalunya, mitjançant un estudi de metodologia mixta, o sigui, una combinació dels enfocaments quantitius i qualitatius (Hernández, R.; Fernández, C.; Baptista, P., 2003). La idea és d'una retroalimentació metodològica entre el positivisme generalista i una investigació social en esport de caire més comprensiu i interpretatiu que ajudi a comprendre l'actuació dels models educatius en els alumnes esportistes (Sánchez, 2003). Les diferències entre metodologies quantitatives o qualitatives posen de manifest que la recerca ha de formar part necessàriament d'un apropament interdisciplinari a la realitat educativa. Anguera (2009) ha posat de manifest que dades tractades tradicionalment amb metodologia quantitativa, que reduïen comportaments a números, poden ser enteses amb metodologies qualitatives i a la inversa, que materials textuais més qualitatius, poden ser referits al tractament quantitatiu i estadístic. La sublimació del mètode mixta és que la tradicional frontera entre metodologies es vagi esvaint.

2. MARC TEÒRIC I LEGISLATIU.

Marc teòric.

Consultant la bibliografia es troben múltiples referències a estudis que relacionen els resultats acadèmics amb la dedicació a l'esport. No es voldrà ser massa extens en les referències teòriques del projecte, només s'especificaran alguns articles, llibres i tesis que poden aportar un bagatge de reflexió inicial suficient. El projecte de recerca no és planteja tan teòric o documental, sinó sobretot pràctic i aplicat, recollint dades i informació sobre la realitat actual. Malgrat tot, és necessari apuntar algunes línies de recolzament teòric sobre les quals bastir el projecte d'investigació. Hernández, Fernández, i Baptista (2003), proposen que qualsevol recerca comenci en un marc teòric que analitzi teories, investigacions i antecedents que es considerin vàlids per focalitzar l'objecte d'estudi.

Un bon referent inicial és l'article de Taras (2005), que recull 14 estudis en que s'intentava correlacionar l'activitat física amb els assoliments acadèmics d'un segment de població determinat. Alguns d'aquests estudis es focalitzaven en l'impacte de programes d'educació física, altres en la dedicació esportiva i altres en la implicació de les activitats extraescolars. Però els estudis presenten tal variació de resultats que es fa difícil d'afirmar si les correlacions trobades entre nivell d'activitat física i millores del rendiment acadèmic eren casuals o eren realment causa - efecte. Així ho exposa el mateix autor en les conclusions de l'article:

“L'activitat física està ben associada amb la millora global de la salut. Els programes d'activitat física desenvolupen habilitats socials, milloren la salut mental i disminueixen les conductes de risc. Relativament pocs estudis han explorat la relació entre la relació entre els resultats acadèmics i l'activitat física i caldrien més investigacions que poguessin garantir amb claredat aquesta relació.” (Taras, 2005, pàg. 218).

Insisteix l'article en un tema també ben actual: la manca de resultats evidents en aquest aspecte no s'hauria de limitar les hores d'educació física a les escoles, ja que hi ha evidències de beneficis cognitius en relació a una activitat física adequada.

En el nostre context, un estudi basat en una enquesta a 6928 estudiants entre 14 i 19 anys d'instituts de Catalunya, demostrava que els adolescents que feien activitat física voluntària al menys una vegada a la setmana, no tan sols treien millors notes, sinó que també es trobaven millor amb el seu cos i mantenien millors relacions socials amb el seu entorn familiar i escolar.

Aquest estudi, fet per Surís i Parera (2005), es basà en l'Enquesta de Salut dels Adolescents realitzada a Catalunya el 2001, i apuntava que si es feia activitat física, el risc de treure males notes es reduïa en un 26% en el nois i en un 34% en les noies. De tota manera, l'estudi no aclaria la freqüència d'activitat física setmanal recomanada ni si una dedicació extraordinària a l'entrenament, podria tenir efectes perjudicials en el rendiment acadèmic. En aquestes coordenades, no quedava clar si les correlacions estadístiques publicades demostraven amb certesa que fos l'activitat física la causa de la millora del rendiment acadèmic: com a estudi descriptiu, només podia relatar que es van trobar correlacions, però no que les explicacions fossin de causa – efecte:

"(...) Podría ser que hacer deporte forme parte del pack de buena conducta y que los adolescentes físicamente activos sean en muchos casos aquellos que tienen buenas relaciones con sus padres, que no consumen drogas y que hacen los deberes", Surís (2005, entrevista en premsa).

A l'igual que l'article de Taras, l'estudi també toca un tema ben actual entre els adolescents, la pèrdua progressiva de la pràctica física amb l'edat, i els problemes de salut que se'n derivaran. El projecte de recerca podrà també tractar secundàriament aquest tema, al marge de l'objectiu principal de l'estudi, sobretot observant les dades de pràctica esportiva de la població general (veure resultats quantitatius).

S'han presentat dos articles que tracten sobre la relació entre l'activitat física i esportiva i el rendiment acadèmic en diferents contextos: un recull internacional d'estudis i una recerca feta de manera extensa en el propi context de Catalunya. El projecte de recerca compararà la població esportista de competició a Catalunya amb la població general, formada per població sedentària o per població que realitza només esport de lleure o informal. La preocupació que existeix darrera de la recerca és la por a que la dedicació exigent als entrenaments pot afectar el rendiment acadèmic i cultural dels estudiants

esportistes, amb la repercussió que aquest fet pugui tenir en el seu futur professional. Aquest és el temor de moltes famílies i exposa la necessitat clara de trobar un model de solució en el qual hi hagi un alt compromís polític del món educatiu i esportiu, ja sigui en mitjançant model no integrats amb projectes esportius clarament desenvolupats o mitjançant models d'integració educació i esport. Cal trobar una solució política per què aquests esportistes no hagin de decidir entre una activitat o l'altre.

Heinemann (1998), citat a la tesi doctoral de Vilanova (2009), explica que mentre més temps es dedica a l'entrenament i a les competicions, menors són les possibilitats de preparar-se per al futur. L'esport d'alt nivell sovint és sinònim d'impossibilitat de compaginació amb la formació, ja que hi ha coincidència cronològica de les dues activitats en l'evolució vital de l'esportista, durant l'adolescència i la joventut. Wylleman i Lavalée (2003) expliquen de forma nítida aquesta evolució de l'esportista amb l'edat, havent de compaginar el desenvolupament fisiològic de cada edat, amb les exigències educatives de cada etapa i les relacions socials canviants en el context cultural on viu (transicions). Per tant, sense les mateixes condicions de formació cultural, potser la professionalització futura quan l'esport s'esgoti podria quedar en entredit o, com a mínim, estar en desavantatge respecte de la població general.

La mateixa Vilanova (2009) ens ofereix un complertes referències sobre investigacions que demostren la relació entre l'educació i el futur professional dels esportistes. Així, Cecic Erpic *et al.*, (2004) afirma que el nivell educatiu té relació amb les dificultats per trobar feina i amb possibles problemes econòmics. Per altra banda, un alt nivell educatiu augmenta els coneixements a nivell professional i les oportunitats de trobar feina (Grobett, 1985; Murphy, Petitpas & Brewer, 1996; Williams-Ryce, 1996; Cecic Erpic *et al.*, 2004). Això significa que en finalitzar la carrera esportiva, la formació acadèmica i cultural té una influència positiva en la qualitat de la retirada (McPherson, 1980; Svoboda & Vanek, 1982; Werthner & Orlick, 1986; Wylleman *et al.*, 1993).

D'aquesta manera, Vilanova (2009), afirma que la formació ha de ser l'acció clau de l'esportista per a accedir al futur mercat laboral i, conscient d'aquest fet, les maneres que troba per formar-se són múltiples:

“(…) Són bastants els i les esportistes que han decidit adquirir una formació. N’hi ha que estudien durant la carrera esportiva, n’hi ha d’altres que decideixen fer-ho una vegada finalitzada. En esports no professionals en algunes ocasions també es decideix finalitzar la carrera esportiva abans del que seria necessari per tal de formar-se, a causa de la plena consciència que no podrà viure tota la vida de l’esport” (Vilanova, 2009, pàg. 108).

L’altre qüestió teòrica rellevant que se’n deriva és el tipus de solucions que les institucions poden aportar a aquesta demanda per compaginar els estudis amb l’esport. La majoria d’estudiants esportistes de Catalunya (90-95%), no tenen cap tipus d’ajut per poder-ho fer, i potser un 5-10% gaudeixen d’ajuts institucionals en forma de models integrats o de models no integrats amb projecte per a esportistes. Aquestes models per compatibilitzar els estudis amb l’esport nasqueren en observar les estructures esportives d’altres països que tenien projectes ja desenvolupats en aquest aspecte, i sobretot s’impulsaren en el nostre context arran dels Jocs Olímpics de Barcelona 1992. Més tard aparegueren escaletxes en la legislació del sistema educatiu per poder anar encabint i donant forma uns projectes per a esportistes que encara cal desenvolupar amb més atenció. El recent treball de recerca de Cano (2008), il·lustra l’evolució d’aquesta necessitat en els programes de tecnificació de Catalunya a finals dels 80:

“(…) es constatà que els esportistes en programes de tecnificació o alt rendiment esportiu, en edat escolar, denotaven importants problemes a l’hora de compatibilitzar la pràctica esportiva i l’ensenyament reglat, de tal manera que les persones implicades en aquestes activitats havien d’escollir entre una o altra disciplina. El resultat dels qui decidien dedicar-se a la pràctica esportiva abans dels anys 90 és fàcil d’imaginar: els atletes, haguessin o no triomfat en la vida esportiva, es trobaven, en l’edat adulta, en la qual ja no és possible la competició, sense una formació acadèmica mitjana que el permetés orientar, en aquest moment encara productiu, la seva activitat laboral, de la qual depenia en molts casos la seva subsistència. Es tractava d’un problema veritablement seriós, que segurament va condicionar la decisió, per part de molts joves esportistes i les seves famílies, de no participar en programes de tecnificació o alt rendiment.

Aquest assumpte va merèixer una profunda atenció per part dels polítics involucrats en solucionar els problemes de l'esport. Havien de donar una sortida satisfactòria a la problemàtica plantejada. Dos fets conjunturals facilitaren l'encaix del trencaclosques: per un costat els imminents Jocs Olímpics de Barcelona i per l'altre l'experimentació de la reforma educativa de la qual seríem pioners" (Cano, 2008, pàg. 163).

Cano (2008), explica amb detall l'aparició en aquella època de diversos centre de tecnificació fruit de la relació entre la Secretaria General de l'Esport i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya per donar solucions a un important nombre d'esportistes en edat escolar. Al principi, però, no gaires federacions van creure en el Pla de Tecnificació Esportiva de Catalunya i gaudiren dels serveis educatius d'un centre docent no van ser gaires, però gracies a la feina educativa realitzada pels centres docents i a la política de beques per esportistes el projecte s'ha anat consolidant fins arribar a les dimensions actuals. Aquesta necessitat es justifica sòlidament per què:

"(...) Els esportistes d'alta competició en edat escolar són freqüentment adolescents o joves que dediquen un important número d'hores a la preparació física i esportiva que oscil·la, depenent de la intensificació de l'entrenament o període de competició, entre 5 i 7 hores diàries. És per aquesta raó que l'ensenyament reglat requereix una continuïtat i rigor, però també uns ritmes que van marcant el propi desenvolupament del curs. Aquests joves o adolescents han d'assumir el rol de l'esportista, la qual cosa suposa una renúncia a l'esbarjo i a la pràctica d'altres activitats pròpies de l'edat, almenys amb la freqüència o temporalitat que altres hi poden dedicar, ja que a les hores dedicades a la formació esportiva cal afegir la seva participació en activitats escolars i les tasques que d'ella se'n desprenen." (Cano, 2008, pàg. 164).

També el treball de Vilanova (2009) ofereix bones referències al respecte, sobretot quan explica aquells països que ja gaudien de models educatius per compatibilitzar educació i esport sense renúncies. El cas més conegut és el lligam entre estudis universitaris i esport d'alt nivell als EUA, ja que si un bon esportista no aconsegueix entrar a la universitat i continuar allà els seus estudis superiors, tampoc podria seguir amb l'esport d'alt nivell competitiu. No entrar a la universitat és renunciar a l'esport d'alta exigència i limitar-se a l'esport de lleure. Aquest projecte de recerca connectarà directament amb

2. Marc Teòric i Legislatiu.

aquesta necessitat de cristal·litzar els esforços per compaginar esport i educació durant l'etapa de secundària i la transició d'entrada a la universitat en l'anàlisi de les entrevistes qualitatives als esportistes d'elit. En els països europeus com Espanya, Bèlgica, França o Holanda el model ha aprofitat els instituts d'educació secundària als centres d'alt rendiment, on un grup molt minoritari del total d'estudiants esportistes poden seguir els seus estudis en un model d'integració. Wylleman & Lavallee (2004), parlen de programes específics com el de Bèlgica, que tenen *topsport schools*, un programa de vint hores setmanals amb un horari comprimit.

Finalment, es planteja la possibilitat que els esportistes d'alt nivell enfoquin la seva vida de manera diferencial a la població general; no haver de ser com la resta de la gent, però precisament no tots els ciutadans fan dues activitats tan exigents com ho fan els esportistes estudiants. D'aquí sorgeix la idea cada vegada més desenvolupada i estudiada del *Projecte Personal* (Roca, 2006b). El projecte personal, com escriu l'autor, no és un concepte nou, però que ha revifat en la societat occidental i que té aplicació als esportistes i a la seva especial problemàtica. El projecte personal és un exercici d'autonomia basat en els coneixements de cada subjecte; el projecte personal sorgeix de la reflexió i de la saviesa de cadascú, "*com quelcom diferenciat però compatible amb els projectes col·lectius*" (Roca, 2006b, pàg. 131). Psicològicament, el projecte personal aplicat a l'esportista l'ha d'ajudar a centrar-se, a saber què és el què vol i què és el que desitja, i és també un projecte que ha de motivar la seva existència. Per tant, potser la vida de l'esportista no pot ser exactament igual a un subjecte de la població general, però el seu projecte existencial ha d'estar fonamentat en la raó i amb objectius assolibles, malgrat puguin tenir ritmes d'assoliment diferents a la resta dels ciutadans.

"...hi ha un enfocament massa alarmista respecte del futur de l'esportista d'alt nivell: què faràs al futur?, és una pregunta constant... tant és així que a vegades li impedeix gaudir del present, de l'esforç actual. I l'esforç d'alt rendiment té l'exigència del moment actual; s'ha d'estar al 100% aquí creient que ho pots aconseguir, sinó res. Si penses en el futur, et distreus".

"L'únic sistema que hem trobat per tal d'ajudar l'esportista a compaginar, és fer prendre consciència al propi esportista que la gestió del temps per assolir les coses ha de ser diferent. Per exemple, prioritzar l'esport, i sense descuidar l'educació, fes-ho més a poc a poc, a un ritme diferent del que fa la resta de la població: un projecte de vida personal que no et tanca cap porta, només et fa anar més poc a poc..."

(Entrevista qualitativa 2)

Marc legislatiu.**DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ****DECRET 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.**

Disposició addicional primera: Simultaneïtat d'estudis obligatoris i ensenyaments artístics o esportius.

*“El Departament d'Educació establirà mesures per a facilitar el seguiment i superació dels estudis d'educació secundària obligatòria a l'alumnat que cursa simultàniament aquesta etapa i estudis de música o dansa, **o bé amb una dedicació significativa a l'esport**”.*

Resolució de 29 de maig de 2009 relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010 (extracte):**3.2. Atenció a la diversitat en l'educació secundària obligatòria****3.2.7. Alumnat d'ESO amb dedicació significativa a la pràctica de l'esport.****3.2.7.1. Centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva .**

En el marc dels acords subscrits entre el Departament d'Educació i la Secretaria General de l'Esport, els centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva podran desenvolupar projectes de centre que incloguin adaptacions del currículum de la matèria d'educació física i/o de les matèries optatives per a alumnes de l'etapa d'ESO.

Per sol·licitar l'autorització d'aquests projectes en centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, la direcció del centre trametrà a la direcció dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona, a la gerència del Consorci d'Educació la proposta de projecte elaborada pel centre, en la qual caldrà especificar els continguts i objectius de la matèria d'educació física i/o de les matèries optatives que, a parer del centre, haurien de ser suprimits o modificats als alumnes d'especial atenció a la pràctica esportiva. La direcció dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona, la gerència del Consorci d'Educació trametraran la documentació, amb informe de la Inspecció d'Educació, a la Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat, perquè dicti resolució. En el cas d'alumnat que tingui un currículum diferent a l'establert en el projecte autoritzat, el centre haurà d'elaborar un pla individualitzat segons el que s'indica a l'apartat "3.2.4. Plans individualitzats".

3.2.7.2. Alumnes amb dedicació significativa a l'esport en altres centres.

Els alumnes amb dedicació significativa a l'esport avalada pel Consell Català de l'Esport, matriculats en centres que no pertanyin a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, poden sol·licitar a la direcció del centre educatiu que se'ls apliqui un pla individualitzat que inclogui el reconeixement de la matèria d'educació física i d'algunes o totes les matèries optatives per a alumnes de l'etapa d'ESO. En aquest pla individualitzat caldrà adjuntar-hi la documentació següent:

- a. Sol·licitud signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne/a*
- b. Certificació del Consell Català de l'Esport (av. dels Països Catalans, 12. 08950 - Esplugues de Llobregat). Els alumnes obtindran aquest certificat quan siguin esportistes que figuren en el programa de tecnificació (ARC) de la federació catalana corresponent.*

El director o directora del centre educatiu traslladarà aquesta petició de pla individualitzat a la comissió d'atenció a la diversitat del centre, que procedirà d'acord amb el que s'estableix en l'apartat "3.2.4. Plans individualitzats". Atès el motiu de la sol·licitud, el pla haurà d'especificar els continguts i/o objectius de les matèries optatives que, a parer del centre, haurien de ser suprimits o modificats per a l'alumne o alumna, i deixar constància del reconeixement de la matèria d'educació física. El pla serà aprovat pel director o directora del centre.

3.7. Plans individuals i modificacions del currículum en les etapes postobligatòries

3.7.1. Plans individuals, exempcions i convalidacions de matèries en el batxillerat.

3.7.1.1. Plans individuals – Batxillerat.

El Decret 142/2008, de 15 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del batxillerat, estableix la possibilitat d'establir mesures d'adaptació i autoritzar plans individuals al batxillerat. L'Ordre EDU/554/2008, de 19 de desembre, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació i diversos aspectes organitzatius del batxillerat i la seva adaptació a les particularitats del batxillerat a distància i del batxillerat nocturn, desenvolupa aquesta possibilitat.

Es pot elaborar un pla individual en cas d'haver d'adoptar mesures més específiques per a un determinat alumne/a un cop exhaurides les mesures de tipus més general. El pla individual es pot elaborar per a alumnat:

- que presenta altes capacitats intel·lectuals i un rendiment acadèmic elevat,
- amb trastorns d'aprenentatge,
- amb discapacitats,
- d'incorporació recent al sistema educatiu català,
- que compagina els estudis de batxillerat amb els estudis de música o de dansa,
- que **compagina estudis de batxillerat amb la pràctica intensiva de l'esport**,
- que presenta altres circumstàncies singulars.

Procediment d'exempcions de matèries als alumnes que compaginen els estudis de batxillerat amb la pràctica intensiva de l'esport:

-Centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva:

En el marc dels acords subscrits entre el Departament d'Educació i la Secretaria General de l'Esport, els centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva podran desenvolupar projectes de centre que incloguin adaptacions del currículum de la matèria d'educació física i/o de matèries optatives per a alumnes de batxillerat.

Per sol·licitar l'autorització d'aquests projectes en centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, la direcció del centre trametrà a la direcció dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona, a la gerència del Consorci d'Educació la proposta de projecte elaborada pel centre, en la qual caldrà especificar els continguts i/o objectius de la matèria d'educació física i/o de matèries optatives que, a parer del centre, haurien de ser suprimits o modificats als alumnes d'especial atenció a la pràctica esportiva. La direcció dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació trametraran la documentació, amb informe de la Inspecció d'Educació, a la Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat, perquè dicti resolució. En el cas d'alumnat que tingui un currículum diferent a l'establert en el projecte autoritzat, el centre haurà d'elaborar un pla individual.

-Alumnes amb dedicació significativa a l'esport matriculats en altres centres:

Els alumnes amb dedicació significativa a l'esport, avalada pel Consell Català de l'Esport, matriculats en centres que no pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva poden sol·licitar a la direcció del centre educatiu que se'ls apliqui un pla individual que inclogui el reconeixement de la matèria d'educació física i/o de matèries optatives per a alumnes de batxillerat. En aquest pla individual caldrà adjuntar-hi la documentació següent:

Sol·licitud signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne/a.

Certificació del Consell Català de l'Esport (av. dels Països Catalans, 12; 08950 - Esplugues de Llobregat). Els alumnes obtindran aquest certificat quan siguin esportistes que figuren en el programa de tecnificació (ARC) de la federació catalana corresponent.

El director o directora del centre educatiu traslladarà aquesta petició de pla individual a la comissió d'atenció a la diversitat del centre, que procedirà d'acord amb el que s'ha establert per a l'elaboració de plans individuals de batxillerat. Atès el motiu de la sol·licitud, el pla haurà de deixar constància del reconeixement de la matèria d'educació física i, si escau especificar els continguts i/o objectius de la matèria o de les matèries optatives que, a parer del centre, haurien de ser suprimits o modificats per a l'alumne o alumna. El pla serà aprovat pel director o directora del centre.

A efectes de les modificacions que afectin matèries optatives, cal tenir en compte que es consideren optatives també les matèries de modalitat que excedeixin de tres el nombre de matèries de modalitat que cursa l'alumne/a a cada curs de batxillerat.

3.7.1.2. Exempcions i convalidacions de matèries – Batxillerat

Curiosament les exempcions i convalidacions estan perfectament detallades en els següents casos: qualificació de la matèria de llengua catalana i literatura, convalidacions per a l'alumnat que cursa estudis professionals de música o de dansa, per a l'alumnat procedent de cicles formatius i per l'atenció educativa a l'alumnat amb mesures judicials. En canvi, quan la regulació legislativa fa referència a les exempcions i convalidacions de matèries al batxillerat en els casos de l'alumnat amb pràctica intensiva de l'esport, no s'explica com s'han de realitzar i es limita a reiterar:

A l'apartat "3.7.1.1. Plans individuals - Batxillerat" s'explicita el procediment a seguir en el cas d'alumnat que estudia batxillerat i al mateix temps realitza pràctica intensiva de l'esport.

Fet que podria perfectament lligar-se amb les reflexions de Cano (2008), quan escriu que: “(...) s'assenyala la necessitat de disposar d'una major reglamentació específica que doni cobertura de la situació singular d'escolarització de l'alumnat esportista, així com es posa de manifest les dificultats d'encaix del model i la lògica organitzativa esportiva amb el model i la lògica organitzativa educativa. Per part dels informants clau s'apunta que a voltes com a centre educatiu tenen sensació de ser un complement secundari del programa de tecnificació esportiva” (Cano 2008, pàg. 166).

En resum, la legislació educativa consultada especifica clarament dos possibles casos d'exempcions o adaptacions curriculars d'assignatures tan per l'ESO com pel batxillerat:

ETAPES EDUCATIVES I MODELS EDUCATIUS	ESO Alumnes amb dedicació significativa a la pràctica de l'esport	BATXILLERAT Alumnes que compaginen amb la pràctica intensiva de l'esport
Centres d'especial atenció a la pràctica esportiva	Projectes de centre amb adaptacions del currículum	
Altres centres docents	Pertànyer al Programa de Tecnificació ARC	

Figura 1: Etapes educatives i models per compaginar estudis i esport.

Sobre els centres d'especial atenció a la pràctica esportiva, cal reflexionar sobre el poc ressò ciutadà de les possibilitats educatives que s'ofereixen, en especial atenció als centres docents que imparteixen un model no integrat amb projecte per a esportistes, al marge dels que especifica el programa ARC. En aquest sentit, no s'ha aconseguit una llista dels centres docents tan públics com privats que de manera autònoma inclouen programes d'atenció als estudiants esportistes en el seu projecte de centre. Tampoc Inspecció d'Educació va poder proporcionar-nos el llistat per valorar-lo.

En canvi, si es pot fer una aproximació als centres docents directament vinculats al programa ARC de la Secretaria General de l'Esport, on destaquen:

CAR de Sant Cugat : IES Baró de Coubertin (ESO, Batxillerat i Cicles).

Centre de Tecnificació d'Esplugues: IES Joaquim Blume , (ESO, Batxillerat i Cicles).

Centre de Tecnificació Màrius Torres de Lleida:

IES Màrius Torres de Lleida (ESO i Batxillerat) i IES Joan Oró de Martorell (Cicles Formatius de Grau Mitja i Grau Superior d'Activitat Física).

Centre de Tecnificació Esportiva del Ripollès:

l'IES Abad Oliba (ESO, Batxillerat i Cicles).

Centre Especialitzat de Tecnificació Esportiva de Tennis de Cornellà:

IES Ferran Tallada (Barcelona) i IES Miquel Martí i Pol (Cornellà de Llobregat).

Centre Especialitzat de Tecnificació Esportiva de Piragüisme de la Seu d'Urgell:

Col·legi La Salle (Cicles, ESO), IES Joan Brudieu (Batxillerat, ESO).

D'altres centres de tecnificació, però, encara no tenen convenis per garantir la formació educativa dels esportistes estudiants, casos del rem a Banyoles, i de l'esquí alpí a la Vall d'Aran i La Cerdanya (www.arc.cat).

De tota manera, el sistema educatiu català ha endegat diferents projectes d'atenció als estudiants esportistes tan en règim públic com privat (com els que s'estudiaran en els casos seleccionats de l'estudi qualitatiu) i que també haurien de merèixer el seu reconeixement en l'esforç que fan per atendre aquestes necessitats específiques: Escola Santa Clara de Sabadell, STUCOM, IES Carles Vallbona de Granollers (handbol, natació), IES Joaquín Bau a Tortosa (handbol), IES Lluís Companys de Ripollet (tennis taula i atletisme)...

Per altra banda, la legislació indica que si es vol tenir autorització per compaginar estudis i esport al marge d'aquests centres educatius d'atenció preferent, només es pot aconseguir si s'està inclòs com a esportista del programa ARC, fet que redueix molt les possibilitats de generalitzar el benefici de la norma a tota la població esportista.

SECRETARIA GENERAL DE L'ESPORT: Programa d'Alt Rendiment de Catalunya (ARC).

DECRET 337/2002, de 3 de desembre, sobre l'alt rendiment esportiu (extracte):

a) **TECNIFICACIÓ ESPORTIVA:**

Article 7: Selecció d'esportistes

7.1 Poden ser destinataris de la tecnificació esportiva els o les joves esportistes que:

a) Disposin d'una llicència d'una federació esportiva catalana, lliurada a través d'un club i que tingui per objecte una disciplina esportiva olímpica, paralímpica o de projecció internacional notòria.

b) Superin els criteris de selecció previstos en la normativa de tecnificació esportiva aplicable.

7.2 A l'inici de cada temporada esportiva, les federacions esportives catalanes han de presentar al Consell Català de l'Esport la documentació següent:

a) Proposta dels i de les esportistes seleccionats per a la tecnificació esportiva. La proposta ha d'incloure tant les noves persones seleccionades com les que continuen de la temporada anterior, i ha d'indicar el club o associació esportiva a què pertanyen, els centres de tecnificació esportiva a què estaran adscrites i els objectius individualitzats de cadascuna d'elles.

b) Relació dels i de les esportistes que la temporada anterior estaven seleccionats i que no s'inclouen en la proposta i indicació dels motius de la seva exclusió.

7.4 La permanència dels i de les esportistes en la tecnificació esportiva està condicionada a la consecució dels objectius individualitzats aprovats per la Comissió d'Avaluació. Si un o una esportista no assoleix els objectius durant dues temporades consecutives, no pot ser seleccionat per a la tecnificació esportiva la temporada següent.

Article 8: Serveis de què poden gaudir els i les esportistes integrats en la tecnificació esportiva.

a) *Beques de manutenció en residències esportives.*

b) Seguiment i suport acadèmic.

c) *Suport de personal tècnic per al desenvolupament dels entrenaments.*

d) *Assistència a les competicions programades.*

e) *Material i utilitatge adients per al desenvolupament dels entrenaments.*

f) *Seguiment mèdic i psicològic suficient per a garantir un estat de salut adient per a la pràctica esportiva.*

Article 11: Reconeixement dels centres de tecnificació esportiva.

f) *Si el centre té residència d'esportistes, s'ha d'acreditar l'existència d'un acord de col·laboració amb un centre d'estudis per establir un programa educatiu especial per als i les esportistes integrats a la tecnificació, a fi de **compatibilitzar la tasca esportiva amb l'educativa.***

b) ALT NIVELL:

Article 18: Requisits per a obtenir la condició d'esportista d'alt nivell.

a) *Haver nascut a Catalunya o tenir el veïnatge civil català.*

b) *Disposar d'una llicència expedida per una federació esportiva catalana, o per una federació esportiva de qualsevol altre àmbit territorial, tant autonòmic com supraautonòmic, que tingui per objecte una disciplina esportiva olímpica, paralímpica o de projecció internacional notòria. En el cas que es disposi d'una llicència d'una federació esportiva d'un àmbit territorial diferent del català, cal haver disposat igualment d'una llicència expedida per una federació esportiva catalana com a mínim durant cinc anys, encara que no siguin consecutius.*

c) *No trobar-se sotmès a cap sanció disciplinària esportiva de caràcter molt greu o a cap sanció administrativa en matèria esportiva de caràcter greu o molt greu.*

d) *Haver estat en actiu la temporada immediatament anterior a la temporada esportiva en què és proposat.*

e) *Obtenir semestralment la puntuació mínima que determini la Comissió d'Avaluació per a cada categoria d'edat i grup de classificació dels indicats al punt 3 de l'annex 1. En el cas dels o de les esportistes paralímpics, la puntuació mínima és única.*

18.2 La condició d'esportista d'alt nivell regulada en aquest Decret és compatible amb la condició d'esportista d'alt nivell regulada a la normativa estatal.

Article 21: Serveis de què poden gaudir els i les esportistes d'alt nivell

a) *Beques d'allotjament i manutenció a les residències esportives.*

b) *Servei d'atenció assistencial: inclou tots els aspectes de servei mèdic, d'infermeria, d'optometria, podològic i fisioterapèutic. Es presta en centres de medicina de l'esport acreditats pel Consell Català de l'Esport i en els serveis mèdics de l'Administració esportiva de la Generalitat.*

c) *Servei d'atenció tècnica en ciències de l'esport: inclou tots els aspectes de servei psicològic, fisiològic, nutricional i biomecànic. Es presta en centres de medicina de l'esport acreditats pel Consell Català de l'Esport i en els serveis mèdics de l'Administració esportiva de la Generalitat.*

d) *Servei d'atenció acadèmica: inclou tots els aspectes relacionats amb els estudis, incloses tasques de tutoria i seguiment de les persones usuàries de les residències esportives de la Generalitat.*

e) *Servei d'informació i orientació per a la inserció laboral: inclou tots els aspectes d'orientació sociolaboral per a la inserció en el món del treball i s'ha de portar a terme a través del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya i els organismes concertats amb la Generalitat que tinguin aquesta funció.*

21.3 Els i les esportistes d'alt nivell poden accedir, en les mateixes condicions que els i les esportistes d'alt nivell determinats pel Consell Superior d'Esports, a les places reservades a esportistes en els ensenyaments universitaris i no universitaris en centres de Catalunya, sempre que compleixin els requisits acadèmics necessaris. A més, els i les esportistes esmentats estan exempts de la realització de les proves d'accés als ensenyaments en les mateixes condicions que els i les esportistes d'alt nivell determinats pel Consejo Superior de Deportes

Barem d'esportista d'alt nivell: Com a criteri bàsic, s'estableixen valoracions en cinc grups de competicions:

grup 1: JJOO/Campionat del Món

grup 2: Campionat d'Europa

grup 3: Competició Internacional

grup 4: Campionat d'Espanya

grup 5: Campionat de Catalunya

Per últim, és important observar documents d'àmbit estatal en relació als esportistes i la vinculació amb els estudis. Es volen destacar 2 documents promoguts pel CSD (Consejo Superior de Deportes), durant aquest any 2009:

- a) Programa de Ayuda al Deportista Escolar (ADE 2009): Entre diferents mèrits que exigeix aquest programa, destaquen els mèrits acadèmics que han de complir els joves esportistes per tal de beneficiar-se'n:

*"(...) el/la solicitante debidamente cumplimentado, sellado y firmado, certificado oficial del centro escolar dónde haya cursado sus estudios en el curso 2008/09 dónde consten las calificaciones obtenidas en la convocatoria de junio **expresada con dos decimales y de no ser así, se desestimará la solicitud.** Su valoración se realizará teniendo en cuenta lo que se expone en los siguientes apartados:*

- 1) *Los puntos que se concederán a la solicitud por este parámetro será la nota media que refleje el certificado aportado, expresado con dos decimales. En el certificado que se presente debe constar dicha nota media, con dos decimales, calculada según los baremos oficiales de la Comunidad Autónoma de que se trate.*
- 2) *Para poder tener acceso a las ayudas convocadas el/la solicitante debe haber obtenido una calificación media igual o superior a **6,50 puntos.***
- 3) *Criterios de desempate de puntuación: De acuerdo con las funciones que esta Comisión tiene encomendadas y antes de proceder al análisis de la documentación presentada por los solicitantes de las ayudas, se establecen los siguientes criterios de desempate para aquellos casos en los que la puntuación global de más de un solicitante, según el baremo establecido en el anexo de la convocatoria, sea la misma:*

- *Mayor media aritmética de las asignaturas cursadas en el curso 2008/09 en la convocatoria de junio.*
- *Puntos obtenidos por la clasificación obtenida en las competiciones a valorar”.*

És rellevant remarcar que per aconseguir els beneficis d'aquest ajut, l'esportista ha de presentar uns mínims requeriments acadèmics, fixats en un 6,5 de puntuació i que, cas d'empat en els aspirants, abans es tindrà en consideració el rendiment acadèmic que no només els resultats de les competicions. Sembla un bon exemple nascut de l'entorn esportiu per potenciar l'estudi entre els esportistes de competició.

b) Programa de Atención al deportista de alto nivel (PROAD 2009): Aquest programa promogut pel CSD, es compon de 4 eixos vertebradors: Orientació professional, Formació, Lloc de treball i Col.laboracions. Concretament l'eix de formació presenta especial rellevància per la nostra recerca:

- *Información y asesoramiento acerca de la oferta formativa.*
- *Información y asesoramiento acerca de becas y ayudas al estudio.*
- *Apoyo en la gestión y tramitación de inscripciones a las actividades formativas.*
- *Seguimiento y tutorización académica*
- *Mediación con los centros educativos y formativos para favorecer la conciliación con la actividad deportiva.*
- *Intermediación con empresas, entidades e instituciones para facilitar el acceso a prácticas laborales.*

Programes similars també es desenvolupen en el context català, com el recent Programa SECAR (2009), promociat pel CAR de Sant Cugat i la Fundació Catalana per a l'Esport, que conté constants referències a la formació acadèmica i cultural de l'esportista. El programa pot ajudar en la compra de material esportiu i acadèmic, desplaçaments, reforç acadèmic i subvencions als cicles formatius. Per altra banda, també ajudarà en la matriculació a la universitat, fins i tot en màsters i postgraus, i en l'extensió i desenvolupament del programa de tutories als esportistes d'alt nivell català col·laborant amb l'UAB, UB, URL, UdL, UPF, UPC i UdG. (www.secar.cat).

Estudi A:

MODEL NO INTEGRAT

(Metodologia Quantitativa)

3. PLANTEJAMENT DE LA RECERCA QUANTITATIVA.

3.1. Fonaments de la recerca.

L'estudi quantitatiu pretén comprovar l'existència de relació entre el número d'hores dedicades a l'entrenament i el rendiment acadèmic dels alumnes situats en les edats de 12, 14, 16 i 18 anys, alumnes que pertanyen als nivells educatius 6è. de Primària, 2n. d'ESO, 4t. d'ESO i 2n. Batxillerat respectivament. Per comprovar si la dedicació a l'entrenament esportiu pot afectar a les notes acadèmiques, s'estableixen dos grups poblacionals clarament diferenciats per poder fer la comparació:

- a) Grup de població General (G): Alumnes que o bé no realitzen esport, o bé realitzen esport a nivell només de lleure o escolar, i malgrat puguin competir, les seves aspiracions estan molt allunyades de jugar per un Campionat de Catalunya i el seu volum d'hores d'entrenament setmanal no excedeix de 3 hores.
- b) Grup de població esportistes (E): Alumnes que dediquen gran part de les hores no lectives a la perfecció esportiva mitjançant l'entrenament. Són alumnes que dediquen un mínim de 4h30 a l'entrenament setmanal en edats més joves (12 anys) i que lluitaran durant la temporada per al Campionat de Catalunya com a objectiu mínim. A més, s'ha volgut incidir en els esportistes que no tenen cap tipus d'ajut institucional o que no pertanyen a cap projecte acadèmic d'ajut per a esportistes: model educatiu de compaginació no integrat.

Al marge d'aquestes variables bàsiques (rendiment acadèmic i hores de dedicació a l'entrenament), també es recullen variables per contextualitzar millor la problemàtica plantejada. Aquestes altres variables que s'estudiaran seran: gènere, edat, educació (pública o privada), número d'hores de dedicació a l'estudi durant la setmana i durant el cap de setmana i, finalment, la realització d'activitats extraescolars al marge de les de caràcter esportiu (reforç d'estudis, idiomes, música, teatre...). També es recolliran dades que informin sobre el rendiment esportiu actual dels esportistes, *rànk*ing en els esports individuals, participació en seleccions catalanes o espanyoles o mitjana de temps de joc de cada jugador. Sobretot en les edats més grans, és factible pensar que la fidelització a l'exigència de l'entrenament pot anar també en relació al rendiment esportiu actual.

També és important apuntar que les variables principals de l'estudi, el rendiment acadèmic i les hores de dedicació a l'entrenament també s'obtidran en diferents indicadors i no només en termes absoluts. Les notes s'obtidran de totes les assignatures curriculars de cada etapa; així, malgrat que es treballi amb la mitjana de notes de cada subjecte, és possible una anàlisi acurada de cada assignatura. Principalment, seguint la lògica interna de la recerca, s'atindrà als valors acadèmics de l'assignatura educació física, malgrat que això només és circumstancial i es podria aplicar a qualsevol altre assignatura. La mateixa reflexió és vàlida per les hores de dedicació a l'entrenament: aquesta serà la variable que es treballarà durant la recerca, ja que és la més exacta per valorar el volum de dedicació a l'esport, però també es podran comparar amb indicadors de número de sessions setmanals realitzades o del número de dies dedicats a l'entrenament durant la setmana.

3.2. Objectius.

En funció del plantejament de la recerca anteriorment presentada, amb les variables principals de l'estudi i els indicadors secundaris establerts, els objectius de la recerca quantitativa són els següents:

Objectiu Principal:

Comprovar l'existència de correlació estadística entre el rendiment acadèmic i les hores de dedicació a l'entrenament esportiu de dos grups diferents anomenats població general i població esportista de model educatiu no integrat en un enfocament evolutiu i diacrònic.

Objectius Secundaris:

Comprovar les correlacions existents en relació al gènere, edat, educació, número d'hores de dedicació a l'estudi i número d'hores dedicades a activitats extraescolars i quin tipus concret d'extraescolars es realitzen. També comprovar si el rendiment esportiu actual (rànkig, participació en seleccions catalanes o espanyoles o minuts de joc), poden ser un condicionant clar per mantenir l'esforç de compaginació.

3.3. Hipòtesi.

La hipòtesi plantejada que s'haurà d'acceptar o rebutjar és la següent: no existeixen diferències de rendiment acadèmic entre el grup de població general i el grup de població esportiva en les edats més joves, però a partir d'una certa etapa educativa, la impossibilitat de congeniar estudis i entrenament va en detriment del rendiment acadèmic de la població d'alumnes esportistes.

Si realment hi ha un moment en que es trenca l'equilibri acadèmic entre ambdós grups poblacionals, serà interessant esbrinar en quin moment evolutiu la pressió dels estudis és incompatible amb el número d'hores de dedicació a l'entrenament que exigeix l'alt rendiment i cal prendre la decisió d'abandonar. Analitzar aquesta dada seria rellevant per tal de focalitzar accions educatives i polítiques eficients que intervinguessin directament en aquesta etapa educativa més problemàtica per a compaginar estudis i esport.

4. MÈTODE QUANTITATIU.

4.1. Enfocament i disseny de la investigació.

L'enfocament d'aquest estudi serà quantitatiu, per què pretén recollir i analitzar dades amb la finalitat de provar la hipòtesi plantejada mitjançant la medició numèrica i el suport estadístic per tal d'establir patrons de comportament en la població objecte de recerca (Hernández, Fernández i Baptista, 2003).

El disseny de la investigació té un abast descriptiu i sobretot correlacional. L'estudi descriptiu pretén especificar propietats, característiques i trets rellevants de la població que es pretén estudiar. Roca (2006), vincula aquest procedir científic amb les ciències morfològiques, que solen coincidir amb les primeres formes d'actuació científica, juntament amb els estudis exploratoris, basats en l'estudi dels fenòmens segons la seva descripció en termes morfològics, dels fenòmens tal com són i es presenten en les seves dimensions físiques (distribució espacial i temporal, la composició dels cossos,...) o la manera com es comporten (geografia, anatomia, antropologia, psicologia diferencial, etologia. Les descripcions poden ser temporalment sincròniques o diacròniques, fet que diferencia estudis descriptius transversals o longitudinals. L'estudi que es presenta a continuació és una recerca descriptiva transversal, ja que en un mateix moment temporal (maig de 2009), es recolliren dades que pertanyien a quatre grups poblacionals diferenciats per edats: 12 anys (nascuts al 1997, 6è. Primària), 14 anys (nascuts al 1995, 2n. ESO), 16 anys (nascuts al 1993, 4t. ESO) i 18 anys (nascuts al 1991, 2n. Batxillerat).

Les aportacions principals d'aquest procedir científic són dues:

- a) Permeten comparar. Disposant d'un sistema de descripció, es poden comparar els elements morfològics individuals o de grup amb estàndards d'observació que es construeixen. Així, es constaten igualtats i diferències amb una finalitat merament taxonòmica o de diagnòstic.
- b) Permeten predir. Realitzar observacions diacròniques comporta l'observació de tendències i en base a elles es poden realitzar pronòstics.

Diagnosticar i pronosticar són dues activitats que, malgrat ser útils per si mateixes, també constitueixen l'entrada habitual per a qüestions funcionals i tecnològiques de la ciència, que serien les altres formes del procedir científic, i a més, ho fan de manera polivalent. Més enllà de la simple descripció del fenomen acadèmic en la població esportiva, l'abast de l'estudi pretén anar més enllà i trobar possibles correlacions entre les variables, avaluar la relació existent entre dues principals variables, les hores de dedicació a l'entrenament i el rendiment acadèmic mesurat en les notes escolars.

4.2. Mostra quantitativa.

L'estudi s'ha adreçat a una mostra potencial de gairebé 1000 joves de Catalunya, concretament 961 estudiants dividits en 4 grups d'edat: 12 anys (nascuts al 1997, 6è. Primària), 14 anys (nascuts al 1995, 2n. ESO), 16 anys (nascuts al 1993, 4t. ESO) i 18 anys (nascuts al 1991, 2n. Batxillerat). Malauradament, la mostra real total amb que ha pogut comptar la recerca ha estat finalment de 474 estudiants (49,32%). Cal observar com la mortalitat de la població total creix amb l'edat de referència dels grups poblacionals als quals s'adreçava l'estudi, una constant que també es manifestarà en l'estudi de la població general però no amb la població esportista.

	MOSTRA POTENCIAL			MOSTRA REAL			Mortalitat
	General	Esportista	Total	General	Esportista	Total	
6è. Primària, 1997	125	123	248	95	85	180	68
2n. ESO, 1995	180	95	275	106	63	169	106
4t. ESO, 1993	150	73	223	55	35	90	133
2n. BATX. , 1991	150	65	215	6	29	35	180
Total	605	356	961	262	212	474	487

Figura 2: Mostra total de població, potencial i real.

4.2.1. Mostra de població general.

En aquesta població hi tenen cabuda els estudiants entre 12 i 18 anys que compleixin els següents requisits:

- Alumnes que no realitzen cap tipus d'activitat esportiva.
- Si fan esport, la dedicació setmanal està clarament per sota de les 3h d'entrenament.
- Sense aspiració competitiva (esport de lleure) o sense opcions a Campionat de Catalunya.

	MOSTRA POTENCIAL			MOSTRA REAL			Mortalitat
	Públic	Privat	Total	Nois	Noies	Total	
6è. Primària, 1997	50	75	125	44	51	95	30
2n. ESO, 1995	90	90	180	44	62	106	74
4t. ESO, 1993	60	90	150	30	25	55	95
2n. BATX. , 1991	60	90	150	3	3	6	144
Total	260	345	605	121	141	262	343

Figura 3: *Mostra de població general.*

Els estudiants representatius d'aquesta mostra pertanyien als següents centres docents durant el curs 2008-09: CEIP Escola Jungfrau, IES La Llauna, i Col·legi Badalonès, tots tres centres docents de Badalona, els dos primers públics i el darrer privat concertat. Els alumnes de la mostra general no pertanyen a cap de les ciutats d'on s'han extret els grups poblacionals dels esportistes, a excepció del Club Joventut Badalona. Els tres centres docents esmentats estan situats al centre de la ciutat, en el mateix àmbit socioeconòmic contextual.

Malauradament, la mostra real de la població general amb que ha pogut comptar la recerca ha estat finalment de 262 estudiants (43,30% dels 605 potencials). La mortalitat de la població general es comporta igual que en les dades de la població total: és una mortalitat creixent amb l'edat. Les causes d'aquesta elevada mortalitat entre la població potencial a que es va adreçar l'estudi i la població real de la que s'ha obtingut dades s'explica per diferents motius:

4. Mètode quantitatiu.

1. La recollida de dades va estar molt limitada temporalment per les avaluacions i el termini del curs escolar. Tot i que es van començar a recollir dades tot just tornar de vacances de Setmana Santa (abril i maig de 2009), els centres educatius estaven ja en el tràfec de final de curs, especialment en les edats de 2n. Batxillerat, amb els exàmens de final de curs i la següent Selectivitat a tocar en poques setmanes.
2. Es descarten 63 qüestionaris per no haver respost correctament algun dels ítems claus de la recerca. El fet de descartar qüestionaris fa pensar que la confecció d'aquest encara podria haver estat més reeixida i, d'haver disposat de més temps, de provar-lo més extensament i validar-lo. Les errades principals que han fet descartar qüestionaris han estat: oblidar el gènere, no escriure les notes...
3. També hi ha un bon nombre de qüestionaris descartats per pertànyer a alumnes repetidors que no acomplien amb l'edat de la recerca, malgrat estar en el mateix nivell educatiu o per què sí que podien ser considerats alumnes del grup d'esportistes i traslladar-los de grup, però no ho eren ni en la modalitat basquetbol ni el modalitat natació.
4. Hi ha 37 qüestionaris de la població general que, en ser esportistes de competició en els paràmetres assenyalats en la recerca, han passat a la mostra específica.
5. Afegir el poc interès d'algun centre docent en la recerca i la manca de motivació d'algun director o cap d'estudis per col·laborar en la recollida de dades. Algun centre docent s'ha arribat a visitar fins a tres vegades en setmanes successives i no s'ha obtingut una bona resposta.

Resum numèric:

Mostra potencial = 605

Qüestionaris recollits = 340

Qüestionaris descartats per errades = 63

Qüestionaris recuperat per a mostra d'esportistes = 15

Qüestionaris vàlids població general = 262 (43,30%)

Mortalitat = 343 (56,70%)

El número (N) de subjectes de la mostra de població general, un total de 262, no es reparteixen seguint la llei normal, ja que la mortalitat de la mostra és creixent en relació als grups d'edat, i és especialment greu en els alumnes nascuts al 1991 (2n. Batxillerat).

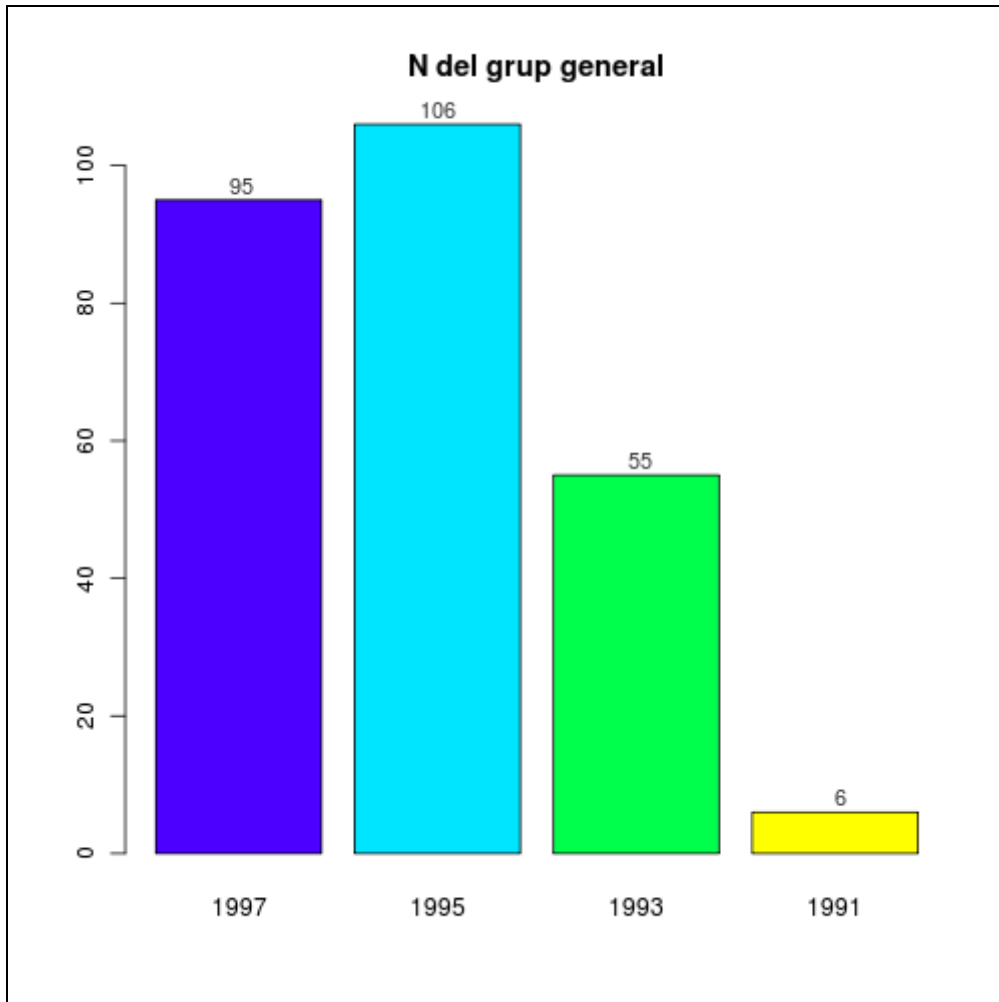

Figura 4: Distribució número subjectes mostra general.

Això farà que les dades de tots els grups d'edat de la mostra general siguin significatives estadísticament, ja que tots els grups passen del mínim dels 30 subjectes, menys el darrer grup, amb només 6 subjectes.

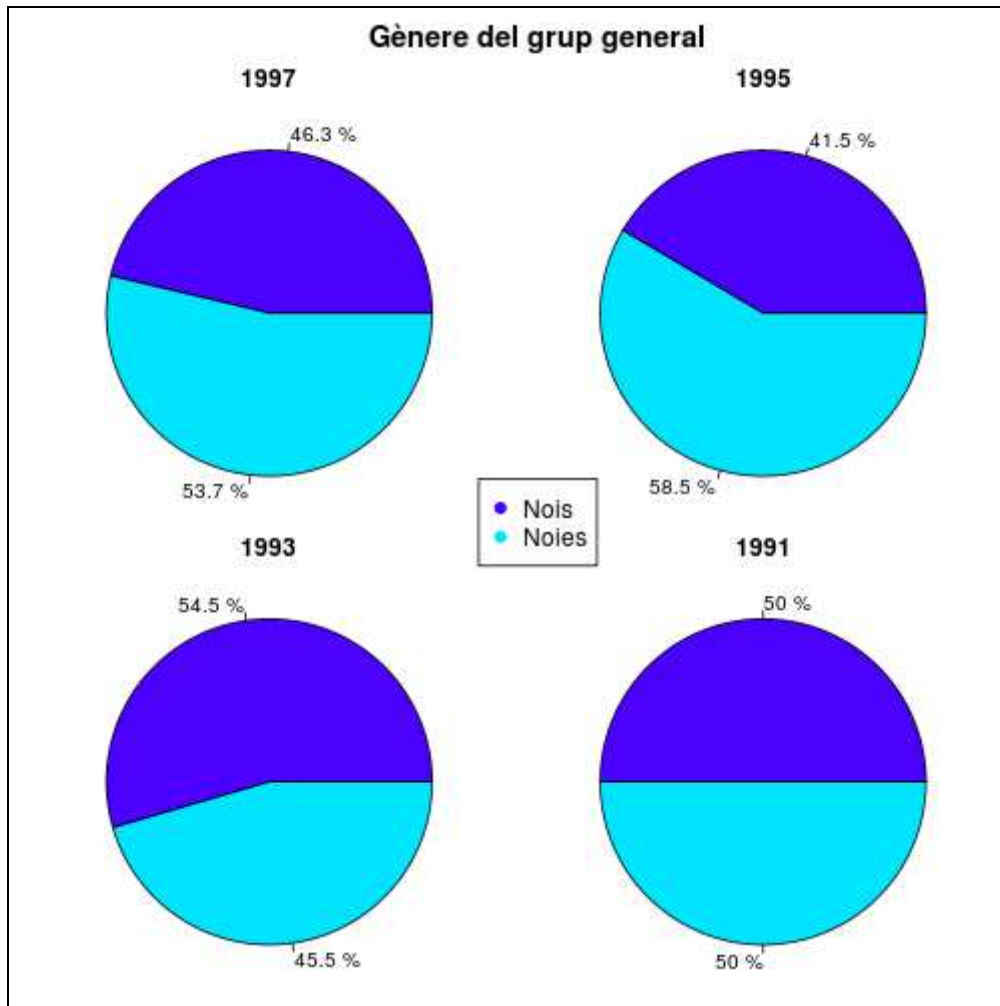

Figura 5: Distribució dels subjectes de la mostra general per gènere.

En canvi, la distribució dels subjectes en relació al gènere és força harmònica, sense diferències significatives en relació al sexe i al número de subjectes. Finalment, la distribució de la mostra de la població general quan a la modalitat d'escolarització (públic o privat) es presenta especialment esbiaixat en les edats més grans (1993, 4t. ESO i 1991, 2. Batx.), ja que els subjectes dels quals s'han obtingut dades pertanyen només a l'ensenyament privat concertat. Afortunadament, les diferències entre ambdues escolaritzacions són menors en les edats més joves, tot i que també es disposen de més dades sobre subjectes en l'ensenyament privat concertat.

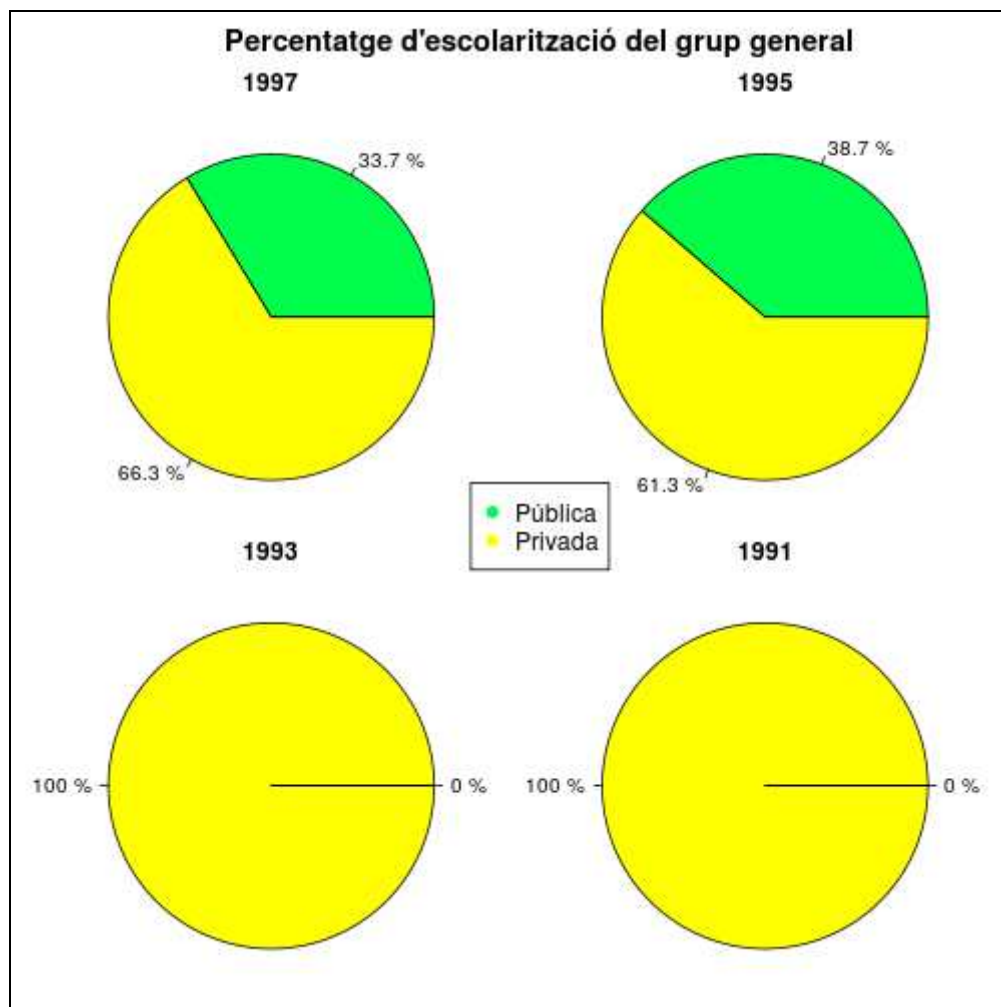

Figura 6: Distribució dels subjectes de la mostra general per escolarització.

4.2.2. Mostra de població esportista.

En aquesta població hi tenen cabuda els estudiants entre 12 i 18 anys que compleixin els següents requisits:

- Alumnes que practiquen esport amb una dedicació setmanal a l'entrenament per damunt de les 4h30 d'entrenament des de les edats més joves (12 anys).
- Amb aspiració competitiva mínima de participar en el Campionat de Catalunya de la modalitat corresponent (basquetbol i natació).
- Sense cap tipus d'ajut institucional o de projecte per a esportistes que els ajudi a compaginar l'exigència a l'entrenament i la vida acadèmica escolar.

	MOSTRA POTENCIAL			MOSTRA REAL							Mortalitat
				Nois			Noies			Total	
	Basquetbol	Natació	Total	Basquetbol	Natació	Total nois	Basquetbol	Natació	Total noies		
6è. Primària, 1997	54	69	123	28	19	47	11	27	38	85	38
2n. ESO, 1995	54	41	95	28	9	37	15	11	26	63	32
4t. ESO, 1993	44	29	73	13	6	19	7	9	16	35	38
2n. BATX. , 1991	51	14	65	14	4	18	8	3	11	29	36
Total	203	153	356	83	38	121	41	50	91	212	144

Figura 7: Mostra de població esportiva.

Els estudiants esportistes representatius d'aquesta mostra pertanyien als següents clubs de basquetbol i natació durant la temporada 2008-09: Club Joventut Badalona, Futbol Club Barcelona, CB i Unió Manresana (Ricoh Manresa), C.B. Femení Sant Adrià i Club Bàsquet Mataró com a representants del basquetbol, i Club Natació Sant Andreu, Club Esportiu Mediterrani, Club Atlètic Barceloneta i Club Natació Manresa, representants de la natació. Tots els esportistes dels quals s'han obtingut dades en aquesta mostra específica, responien a les exigències d'entrenament mínimes demandes i, en la majoria de casos, les superaven en escreix. Paral·lelament, tots els esportistes representants d'aquesta mostra lluitaven a nivell competitiu no tan sols pel Campionat de Catalunya, sinó que molts d'ells també ho feien pel Campionat d'Espanya de la corresponent categoria i, fins i tot, en algun cas, ja competien a nivell europeu. No cal insistir que els clubs representatius d'aquesta mostra són els més destacats de l'àmbit català en la competició esportiva de cada modalitat i per això van ser triats per configurar la mostra. Com ja s'ha plantejat a la introducció, també es va voler avaluar les possibles diferències entre esports col·lectius i esports individuals, de tal manera que la tria del basquetbol i de la natació no ha estat a l'atzar.

Evidentment que quan es van fer la recollida de dades de la població esportiva el desconeixement sobre la seva escolarització era total (pertinença a règim públic o privat), tot i equilibrar de manera justa la representació d'ambdós sexes. En natació és més senzill, ja que en un mateix club entrenen de manera mixta nois i noies, malgrat competeixin en categories diferents; en basquetbol, però, no tots els clubs que ens vam adreçar tenien equips masculins i femenins en la seva formació i, per tan, es va tenir cura de trobar clubs de basquetbol masculí i femení per tal que la mostra no quedés excessivament esbiaixada.

La mostra real de la població esportiva amb que s'ha pogut comptar ha estat finalment de 212 estudiants esportistes (59,55% dels 356 potencials). Percentatge de mostra real força digne respecte de la mostra potencial pretesa, i molt per damunt de la població general estudiada. A més, la mortalitat de la població esportista no es comporta com en la mostra de població general; en aquest cas la mortalitat és molt homogènia entre els 4 grups d'edat estudiats, i no pas clarament creixent com en la població general. Es poden fer les següents reflexions que expliquen la mortalitat de la mostra en la població d'estudiants esportistes:

1. De manera similar a la població general, la recollida de dades no va coincidir amb el millor moment de la temporada dels equips per a poder-la realitzar. Precisament durant els mesos d'abril i maig el període competitiu està en el punt àlgid de la temporada. Per exemple, a l'hora de recollir dades al Club Joventut Badalona, a l'endemà començava el Campionat de Catalunya Júnior i això va limitar molt la tranquil·litat suficient per a l'obtenció de les dades i també va limitar la participació en aquesta franja d'edat. Evidentment, per les mateixes dates, la resta de clubs de basquetbol estaven en el mateix procés competitiu.
2. Es descarten 22 qüestionaris d'estudiants esportistes. El primer motiu de descart, menys rellevant que en la població general, és per no haver respost correctament algun dels ítems claus de la recerca. En la mateixa línia que en la mostra general, el descartar alguns qüestionaris ens fa crítics en la construcció del mateix i en haver-lo provat en més ocasions abans de la recollida de dades i validar-lo. Les errades per descartar qüestionaris eren similars a les de la població general.
3. Dels anteriors 22 qüestionaris descartats, la majoria pertanyien a esportistes que van contestar sense ser edat de referència de l'estudi (1r. ESO o 3r. ESO...), fet entenedor si hom sap que les categories esportives (aleví, infantil, cadet...), estan compostes per dues edats de naixement i que en el dia de la recollida de dades es convocava tot un equip, però no tots els jugadors tenien l'edat que interessava a la recerca. Per exemple, la categoria aleví de natació en la temporada 2008-09, es composava de nascuts al 1996 (1r. ESO) i al 1997 (6è. Primària), però només interessava l'estudi els segons. També s'han descartat dades d'esportistes amb ajut institucional o projecte d'esportistes, fet cabdal a l'hora de definir els grups (per exemple, nedadors del CN Sant Andreu de l'Escola Closa).

4. Mètode quantitatiu.

4. Existeix una davallada clara de d'interès vers la recerca a mesura que els atletes són més grans. Va ser una constant dels 9 clubs visitats en la recollida de dades que en categories inferiors, l'assistència dels pares era massiva i molt implicada, però no tant en les edats més grans. El fet que les famílies haguessin d'acompanyar els menors d'edat en la recollida de dades i que percentualment, tots els clubs de natació mostren en la base de la piràmide d'edat molts més esportistes que en el vèrtex, explica aquesta situació. Per altra banda, la davallada d'esportistes amb l'edat es reflexa de manera clara en la natació; en canvi, en el basquetbol, els números es mantenen per què cal ser un mínim de 10 jugadors per fer un equip i poder competir, independentment de la categoria.

5. La implicació de tots els clubs esportius en la recollida de dades va ser majúscula, i el seu interès i motivació envers la recerca molt gran. Això explica que malgrat la dificultat del període competitiu que coincidia amb la recerca i la dificultat de citar totes les famílies de cada entitat esportiva un dia determinat, la resposta ha estat excel·lent. Malauradament només es va patir l' incompliment del compromís per part d'un dels clubs, tot i haver tingut la paciència d'haver-nos desplaçat a la seva seu i esperar infinitat de vegades el lliurament final de les dades. D'haver tingut també aquestes dades, la mostra d'estudiants esportistes encara hagués estat més completa, però això no entela la consistència final de la mostra obtinguda i la significació dels resultats que se'n derivin.

Resum numèric:

Mostra potencial = 356

Qüestionaris recollits = 234

Qüestionaris descartats = 22

Mortalitat = 144 (40,45%)

Qüestionaris vàlids població general = 212 (59,55%)

El número (N) de subjectes de la mostra de població esportiva, un total de 212, es reparteixen seguint la llei normal, ja que la mortalitat de la mostra és homogènia per cada grup d'edats, tot i que la corba de normalitat està lleugerament escorada a l'esquerra pel major nombre de subjectes en edats joves i en sentit decreixent.

4. Mètode quantitatiu.

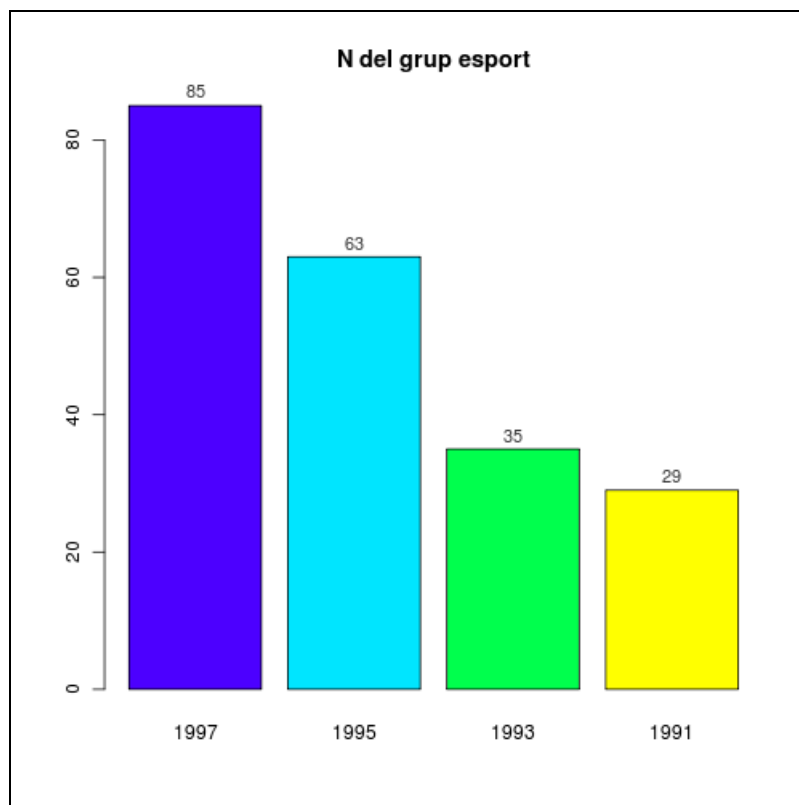

Figura 8: Distribució número subjectes mostra esportista.

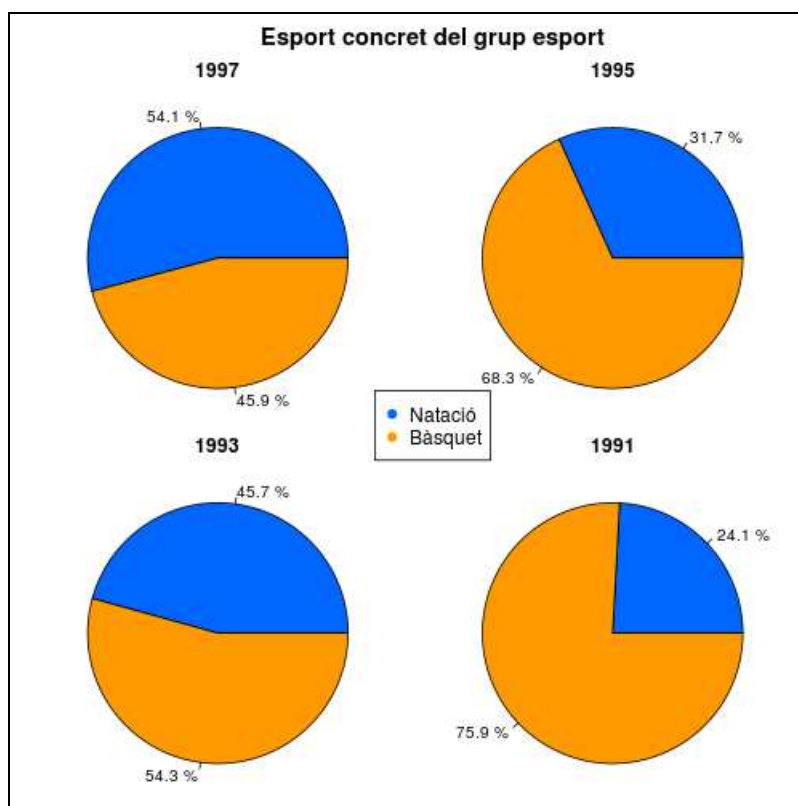

Figura 9: Distribució número subjectes mostra esportista per modalitats (natació i basquetbol).

La distribució dels subjectes esportistes en relació al gènere no és totalment harmònica, ja que en tots els grups d'edat hi ha més representants del sexe masculí que del sexe femení. Tot i que la diferència màxima s'estableix en un 60% - 40%, les dades haguessin quedat més normalitzades amb els subjectes no lliurats pel club que no va acomplir les previsions de mostreig. De tota manera, les distribucions no són significatives per establir diferències de gènere dels estudiants esportistes.

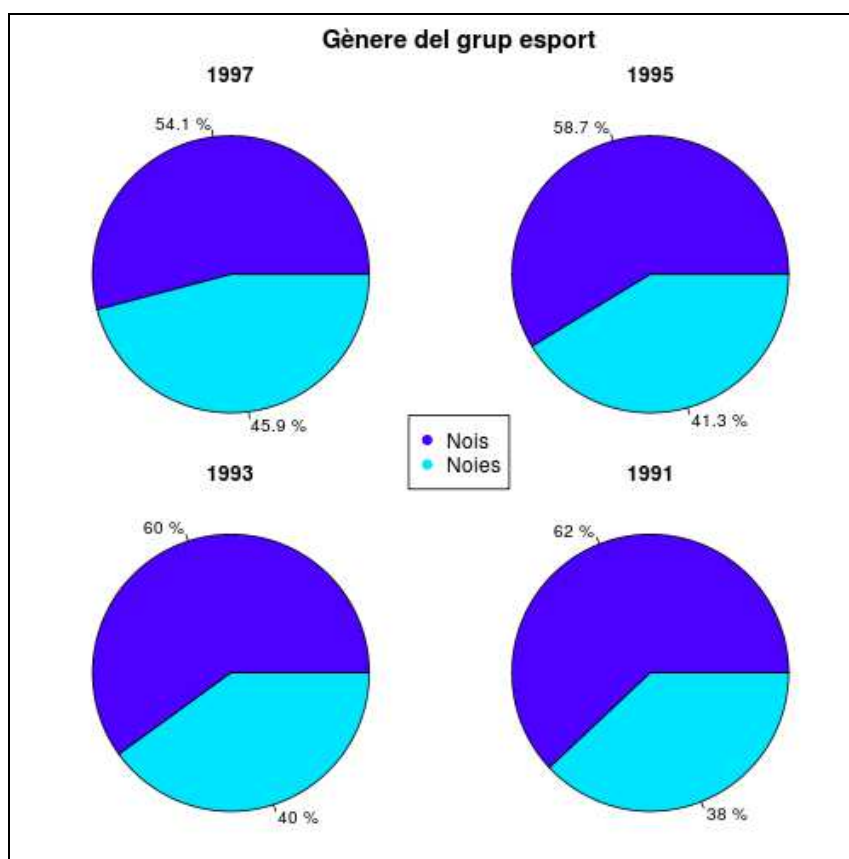

Figura 10. Distribució dels subjectes de la mostra esportista per gènere.

Molt més rellevant és la distribució de la mostra d'esportistes en relació a la modalitat d'escolarització (públic o privat) que es presenta especialment esbiaixat en tots els grups d'edats a favor de l'ensenyament privat concertat. Si realment els sistemes educatius afavoreixen un tipus o d'altre d'ideologia i de valors, en aquest cas sembla força destacat que la realitat mostra que els valors de l'esport de competició estan més vinculats a l'ensenyament privat concertat que no pas a l'ensenyament públic. Des del món de la pedagogia s'entén la ideologia neoliberal del món occidental amarada de competència, exigència i eficàcia (Santos Guerra, 2009): és potser el model educatiu privat qui solidifica aquests valors en major mesura?

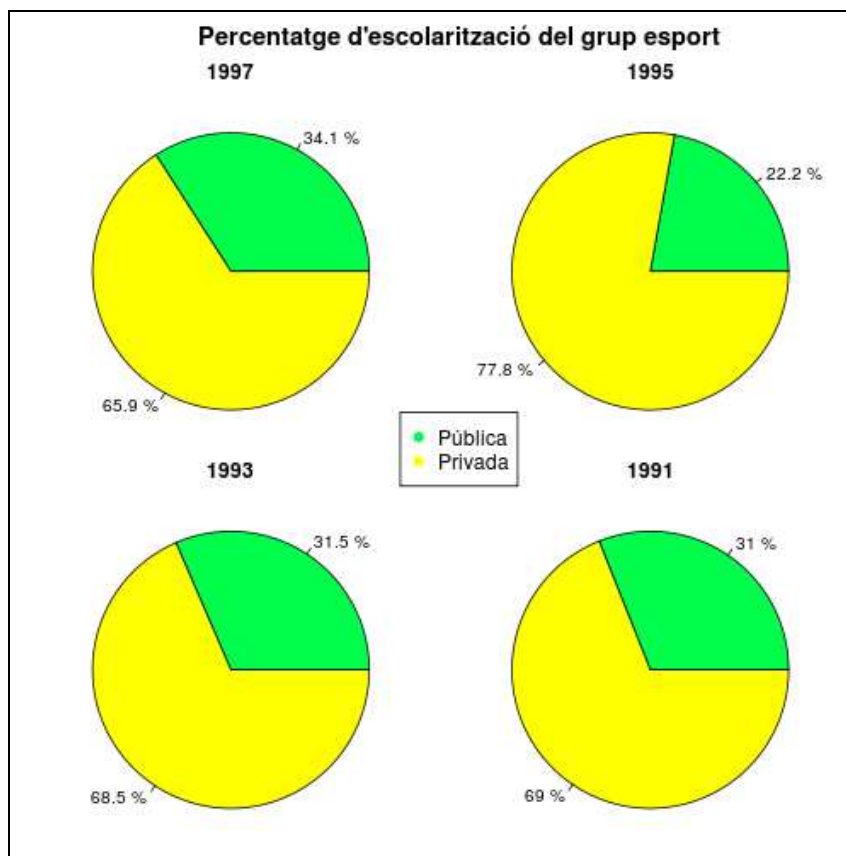

Figura 11: Distribució dels subjectes de la mostra esportista per escolarització.

4.3. Instruments de recollida de dades quantitatives.

Per recollir les dades quantitatives tan de la població general com de la població esportista, es construí un qüestionari el més objectiu possible, totalment tancat, on es recollien les següents dades bàsiques per a cada subjecte participant en l'estudi (annex):

- a) **DADES GENERALS:** Data, Hora, Localitat, Lloc de realització.
- b) **DADES PERSONALS:** Persona que contesta el qüestionari (pare, mare, tutor, estudiant...), Edat, Data de naixement i Sexe.
- c) **DADES ACADÈMIQUES:** Curs i Etapa educativa, Hores setmanals, Nom del centre educatiu, Tipus de centre (públic, privat concertat o privat). I, sobretot, les notes de totes les assignatures del 2n. trimestre del curs 2008-09 (butlletí de notes de Setmana Santa). També es demanaren Hores de dedicació a l'estudi (durant la setmana i durant el cap de setmana) i si es realitzen d'altres Activitats Extraescolars (quantes, quines, hores de dedicació).

- d) **DADES ESPORTIVES:** Categoria (Aleví, Infantil, Cadet, Júnior), Nom del centre esportiu de pertinença i Tipus (club, escola, independent). I, sobretot, Dedicació a l'esport de referència: Dies, Sessions, Hores, Número de Competicions. Es completava amb la seva posició actual en el rànking o si havia participat en seleccions (catalana o espanyola).

El qüestionari es completava amb un lleuger marge per a l'opinió, molt breu, en forma de pregunta breu, tant per les dades acadèmiques com per les dades esportives. Per les dades acadèmiques, es preguntava si es disposava d'algun ajut institucional per a compaginar l'educació amb l'entrenament i, cas de no tenir-ne (en el present estudi tots els subjectes havien de contestar NO), quin pensava que seria necessari. En relació a les dades esportives, es plantejava que si un dia hi ha molta feina escolar (exàmens, treballs, estudi...), la sessió d'entrenament no es pot deixar mai o es pot perdre una sessió d'entrenament per a estudiar.

El qüestionari es va construir progressivament, millorant cada versió per simplificar-lo i escoltant els suggeriments dels pares i estudiants a qui vàrem fer les proves prèvies. Es van fer tres versions diferents del qüestionari fins a tenir la versió definitiva, que no la ideal, per a passar als subjectes de la mostra (annexos).

Finalment, la versió definitiva del qüestionari tenia l'extensió de dues pàgines, o el que és el mateix, un sol foli per ambdues cares. Això significava un estalvi gran de paper i molta rapidesa en l'administració als subjectes. La versió definitiva pretenia ser la més senzilla de respondre: que donés suficients dades amb el mínim cost temporal o de dificultat pels subjectes. Tampoc es volia un qüestionari massa llarg, que avorrís els subjectes de la mostra i havia de ser suficientment clar per què totes les qüestions més essencials (notes acadèmiques i hores de dedicació a l'esport) no presentessin cap dubte en la resposta. Les idees i suggeriments extrems de les proves prèvies serviren molt en aquest sentit. La versió definitiva es contestava en 10-12' màxim, i es presentava en dos models: un per a les edats més joves (1997 i 1995), i un per a les edats més grans (1993 i 1991). En essència, ambdós models del qüestionari definitiu recollien exactament les mateixes dades, però per les edats més petites ja se'ls escrivia les signatures on havien de fer constar la nota del 2n. Trimestre del curs 2008-09. El motiu és que en aquestes dues edats, 6è. de Primària i 2n. d'ESO, els currículums són encara molt tancats i tenien tanta similitud entre ells, que es van adaptar per ambdós nivells educatius:

4. Mètode quantitatiu.

<i>ASSIGNATURES</i>	<i>NOTES 2n. Trimestre curs 2008-09</i>
Llengua Catalana	
Llengua Castellana	
Llengua estrangera: Anglès	
Matemàtiques	
Medi Social: geografia i història	
Coneixement i Ciències de la Naturalesa	
Educació Plàstica	
Educació Musical	
Educació Física	
Educació Ciutadania / Cultura i religions	
Tecnologia (només 2n. ESO)	

Figura 12: Dades acadèmiques 6è. Primària i 2n. ESO.

El model per a les edats més grans era impossible d'unificar-lo. D'una banda, hi havia la dispersió curricular entre el final de l'ESO i el final del Batxillerat, i de l'altra, un augment de les assignatures optatives que diversificaven el currículum en extrem. Per aquest motiu, no es podien escriure les assignatures com en el model d'edats joves, i es reservava un espai per què cada subjecte consignés les assignatures que feia i la nota que havia tret:

Notes de la darrera avaluació (2on. Trimestre curs 2008-09):
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Número d'Excel·lent: _____
En les Assignatures: _____
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Número de Notables: _____
En les Assignatures: _____
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Número de Bé: _____
En les Assignatures: _____
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Número de Suficients: _____
En les Assignatures: _____
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Número de Suspesos: _____
En les Assignatures: _____

Figura 13: Dades acadèmiques 4t. ESO i 2n. Batxillerat.

En principi, sembla força simple, però aquest model de qüestionari resultava una mica més difícil als subjectes, tot i que també eren més grans, i sobretot eren models més difícils a l'hora d'extreure'n les dades per al posterior anàlisi estadístic.

Finalment, comentar que com s'aprecia, el qüestionari recollia dades que anaven molt més enllà de l'objectiu principal d'estudi, o sigui, la relació evolutiva entre les notes acadèmiques i les hores de dedicació a l'entrenament esportiu. Els qüestionaris van proporcionar una quantitat ingent de dades per a complimentar els objectius secundaris de la recerca: gènere, edat, educació, número d'hores de dedicació a l'estudi i número d'hores dedicades a activitats extraescolars i quin tipus concret d'extraescolars es realitzen, correlació del rendiment esportiu actual (rànkking, participació en seleccions catalanes o espanyoles o minuts de joc), i manteniment de l'esforç de compaginació. El qüestionaris també eren pràcticament idèntics per a la població general quan a les dades bàsiques de l'estudi, tot i que eren una mica més senzills en les dades complementàries.

4.4. Procediment i temporalització de les accions.

El procediment per la recollida de dades tan de la població general com de la població esportista va seguir un mateix patró d'actuació per part de l'investigador:

- a) Establir contacte amb la persona responsable del club (coordinador esportiu, director tècnic) o del centre educatiu (director, cap d'estudis). Aquest primer contacte sempre es va fer per telèfon o per mail. En aquest primer contacte es feia la presentació de l'investigador, de les fundacions patrocinadores i de l'objecte d'estudi de la recerca. Si tot era correcte, s'establia un dia per fer una reunió a la seu del club per a explicar personalment el projecte.
- b) Reunió a la seu del club o del centre docent per explicar el projecte, per què havien estat escollits per a representar la mostra poblacional, fer una entrevista per l'estudi qualitatiu i quedar per un dia en que poder fer la recollida de dades amb els estudiants i esportistes. En aquesta reunió, l'investigador lliurava al responsable els següents documents i materials (annexos):

- Carta de presentació de la beca i de les fundacions patrocinadores.
- Tarja personal de professor universitari de l'investigador.
- Models de qüestionaris per a recollir les dades quantitatives.
- Carta de citació als pares (només s'havia de decidir el dia i l'hora).
- Entrevista qualitativa que se li feia al responsable esportiu o docent.
- Gravadora digital de veu.

c) Recollida de dades amb els alumnes, esportistes i famílies en el dia i hora acordat amb el club esportiu o el centre docent. Lògicament, aquest era un dia molt important, ja que s'havien de recollir les dades que servien de base a l'estudi quantitatiu. En cada seu el procediment començava amb unes paraules d'agraïment a tothom que s'havia implicat en l'estudi i s'explicava als subjectes i a les seves famílies l'objecte d'estudi de la recerca. A continuació es repartien els dos models de qüestionaris per edats i es deixava el temps que li fes falta a cadascú per poder contestar. En la carta de citació adreçada als pares, se'ls insistia que portessin les notes del 2n. trimestre del curs 2008-09, per poder-les consignar de manera anònima en el qüestionari.

Tot i això, moltes famílies insistiren en donar-me una còpia de les notes, sobretot aquells esportistes i estudiants més aplicats o amb notes molt remarcables. Es visqueren també alguns casos a la inversa; famílies que poder havien oblidat el butlletí de notes i no podien complimentar el qüestionari per què els pares desconeixien completament les notes que treia el seu fill en les diverses assignatures. També es demanà el DNI i la signatura dels pares conforme ens deixaven utilitzar les dades consignades en el qüestionari i se'ls explicà als pares dels esportistes que podria haver la remota possibilitat que el qüestionari se'ls hi tornés a demanar via escola (població general). Només van haver-hi dos casos detectats d'aquests subjectes que repetirien les seves dades. En aquesta sessió de treball, l'investigador havia de tenir preparats els següents documents i materials:

- Fotocòpies de tots els qüestionaris classificats per edats.
- Full d'acceptació de la recerca per part dels pares.
- Bolígrafs per a tots els participants.

Totes aquestes actuacions s'havien d'encabir en un espai força limitat de temps, entre la finalització de la Setmana Santa de 2008 al mes d'abril i el final del curs 2008-09 al juny del 2009. Amb dos mesos molt justos s'havien de recollir les dades quantitatives que potencialment s'adreçava a gairebé 1000 estudiants de Catalunya, el que significava visitar dues vegades els 9 clubs esportius i els 3 centres docents seleccionats (entrevista amb el director i dia oficial de recollida de dades). Sovint passa, però, que malgrat tenir ben organitzat l'esquema de treball, la realitat s'enreda en oferir més complexitat de la prevista i, en alguna ocasió, la recollida de dades es va demorar massa i, malauradament també, en alguna ocasió, no es van poder recollir tots els qüestionaris oferts, tot i haver anat de manera repetida i reincident.

El fet de tenir definitivament recollides les dades, assegurava que el laboriós buidat dels qüestionaris es pogués fer durant l'estiu i, evidentment, durant la tardor enllestrir els resultats estadístics fruit d'aquest esforç. Cada qüestionari es buidà individualment utilitzant el programa *Excel de Microsoft*, construint unes taules de dades que seguien els eixos estructurals dels models de qüestionaris: agrupats per edats de models similars (1997-1995 i 1993-1991), i respectar la diferència entre ambdós mostres poblacionals, general i esportista. Amb l'Excel i el programa *R de Core Team*, buidada la informació quantitativa, es van fer els primer càlculs estadístics, gràfics descriptius i correlacionals.

4.5. Ètica en la recerca.

Els mínims ètics exigibles en la recerca educativa i l'anonimat de les dades obtingudes de cada subjecte han estat sempre garantides i protegides de no fer-les públiques sense consentiment autoritzat. L'ètica en l'estudi quantitatiu es garantí en les següents accions:

- a) Carta de presentació de l'investigador i de les fundacions promotores de la beca de recerca.
- b) Explicar amb detall l'objectiu de la recerca a tots els subjectes participants, i respondre els possibles dubtes de les famílies.
- c) Demanar a cada família la signatura dels subjectes participants o dels familiars, amb el DNI de cadascú, entenent amb aquesta rúbrica que entenien l'objectiu de la recerca i que lliuraven les seves dades personals per a la mateixa.
- d) Protegir la identitat personal dels subjectes participants, al marge que les dades individuals de cada subjecte acabin formant part d'un cúmul de dades de grup.

4. Mètode quantitatiu.

CRONOGRAMA D'ACTIVITATS DE RECERCA			
INTRO	Signatura Beca Museu Olímpic	Dimarts 7 abril 2009, 10h.	ACCEPTACIÓ BECA RECERCA
	Setmana Santa	Dilluns 6 abril 2009 a Dilluns 13 abril de 2009	ELABORACIÓ ENTREVISTES I QÜESTIONARIS
		ENTREVISTA DIRECTOR (TÈCNIC)	QÜESTIONARIS
CLUBS ESPORTIUS DE NATACIÓ I BASQUETBOL	CLUB JOVENTUT BADALONA Sr.Jordi Martí jmarti@joventutbadalona.com Pavelló Olímpic de Badalona	Dijous 16 abril 2009, 18h.	Dimarts 28 abril 2009, 20h.
	CLUB NATACIÓ MANRESA Sra. Núria Moreno cnm@cnmanresa.com C/ Viladoris 5-7	Divendres 17 abril 2009,13h.	Divendres 15 maig 2009, 20h30.
	CB I UNIÓ MANRESANA (RICOH MANRESA) Sr. Xavier Balet cbium@minorisa.es Pavelló Nou Congost	Divendres 17 abril 2009,18h.	Divendres 15 de maig 2009, 18h30.
	CLUB ATLÈTIC BARCELONETA Sr. David Pol natacio@cnab.org Plaça del Mar s/n	Dilluns 20 abril 2009, 10h.	Divendres 22 maig 2009, 18h30
	CLUB NATACIÓ SANT ANDREU Srs. Jordi Jou i José Antonio del Castillo jordi_jou78@hotmail.com C/ Fabra i Puig 48	Dimarts 21 abril 2009, 11h.	Dijous 21 maig 2009, 19h.
	C.B. FEMENÍ SANT ADRIÀ Srs. Daniel Poza i Víctor Torres www.femenisantadria.com Nou Pavelló Ricart	Dimarts 21 abril 2009, 20h30.	Dijous 30 abril 2009,19h.
	FUTBOL CLUB BARCELONA Srs. Joan Montes i Francesc Solanellas seccio.basquet@fcbarcelona.cat Oficines Palau Blau Grana	Dijous 23 abril 2009, 11h.	Dimarts 2 de juny de 2009, 10h30
	CLUB ESPORTIU MEDITERRANI Srs. Joan Manuel Rull i Tere Fullana jmrull@mediterrani1931.com C/ Begur 44-52	Dilluns 27 abril 2009, 10h.	Divendres 15 de maig 2009, 9h30.
	CLUB BÀSQUET MATARÓ Sr. Albert Illa i César Aneas uemataro@uemataro.net C/ La Riera 110-120	Dimecres 29 abril 2009, 17h.	Dilluns 8 de juny de 2009, 20h
CENTRES DOCENTS	IES LA LLAUNA Director: José Antonio Armario ieslallauna@xtec.cat C/ Sagunto 5	Dimarts 19 maig 2009, 10h30	Dimarts 2 de juny de 2009, 9h
	COLLEGI BADALONÈS Director: Manel Dunjó. badalones@badalones.com C/Arbres 12	Dimarts 19 maig 2009, 12h	Dimarts 26 maig 2009, 10h
	CEIP ESCOLA JUNGFRAU Cap d'Estudis: Eulàlia Lucrà ceipjungfrau@xtec.cat c/ Vila Vall Llebrera s/n	Dimarts 19 maig 2009, 15h	Dimarts 26 maig 2009, 15h

Figura 14: Cronograma d'activitats de recerca quantitativa.

5. RESULTATS QUANTITATIUS.

5.1. Resultats descriptius mostra general – població esportista.

5.1.1. Notes.

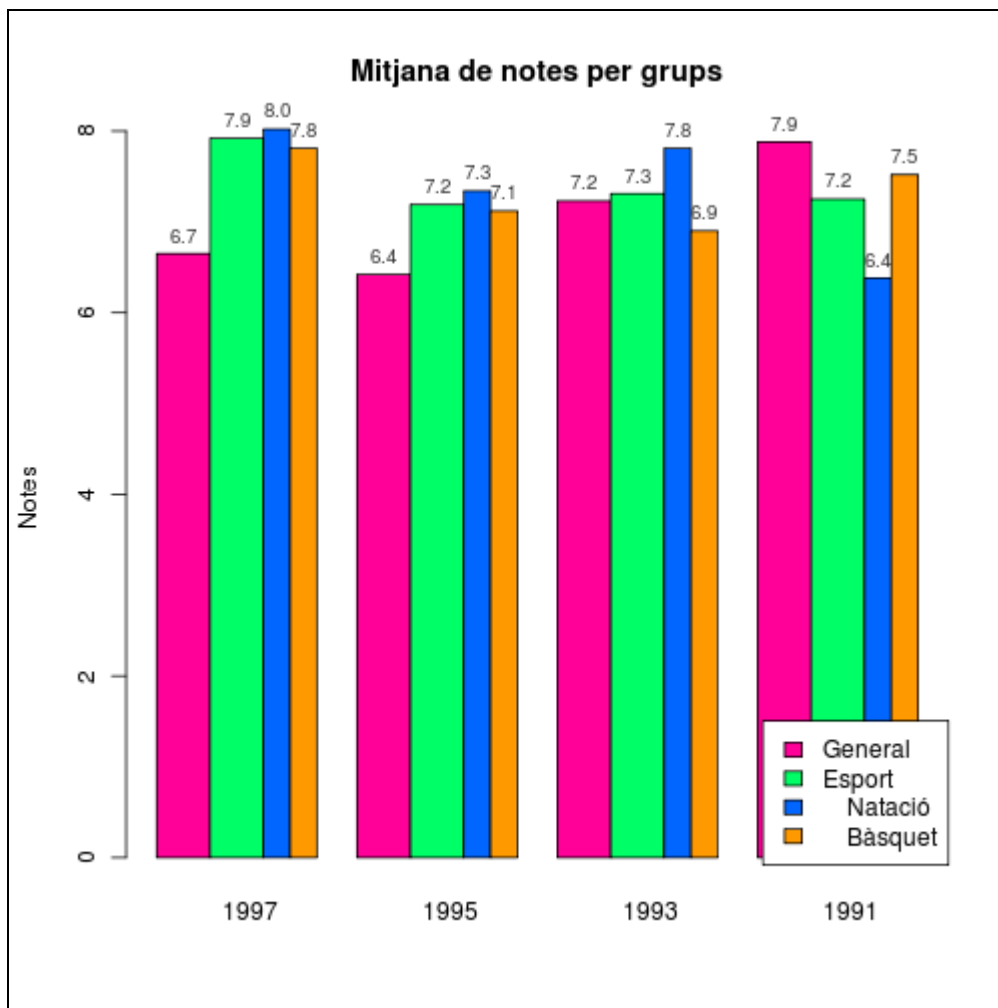

Figura 15. Notes mostra general i mostra esportista.

Les notes de la població general tendeixen a créixer, tot i que faria falta un augment del número de subjectes del 1991 per confirmar aquesta tendència. El rang de notes es situa entre el 6,42 dels nascuts al 1995 (2n. ESO) i el 7,88 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat).

Les notes de la població esportista tenen certa tendència a baixar, tot i les diferències entre ambdues modalitats esportives. El rang del basquetbol es situa entre el 6,9 dels nascuts al 1993 (4t. ESO) i el 7,81 dels nascuts al 1997 (6è. Primària). Quan a la natació, el rang es situa entre el 6,38 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat) i el 8'02 dels nascuts al 1997 (6è de Primària). No hi ha diferències significatives en relació a l'esport, tot i que la natació sempre té millors notes fins a 4t d'ESO:

NOTES	Població General	Natació	Basquetbol
Rang mínim	6,42 (2n. ESO)	6,38 (2n. Batx.)	6,9 (4t. ESO)
Rang màxim	7,88 (2n. Batx.)	8,02 (6è. Primària)	7,81 (6è. Primària)

Figura 16. Rang de notes mostra general i població esportista.

La població general té notes màximes en els cursos superiors; la població esportiva té les notes màximes en els cursos de gent més jove. La tendència també es contempla en les notes mínimes, que corresponen a cursos de gent jove en la població general i, en canvi, corresponen a cursos de gent gran en la població esportista.

5.1.2. Hores d'entrenament.

Les hores d'entrenament de la població general es distribueixen segons la llei normal. No fan tan d'esport ni els més joves ni els més grans, sinó la població d'edat entremig. De tota manera, les hores de dedicació setmanal són anecdòtiques respecte de les que presenta la població esportiva i, evidentment, no de la mateixa implicació física o tècnica. A més, no es reflecteix els subjectes de la població general que no fan esport (apartat 5.1.5.).

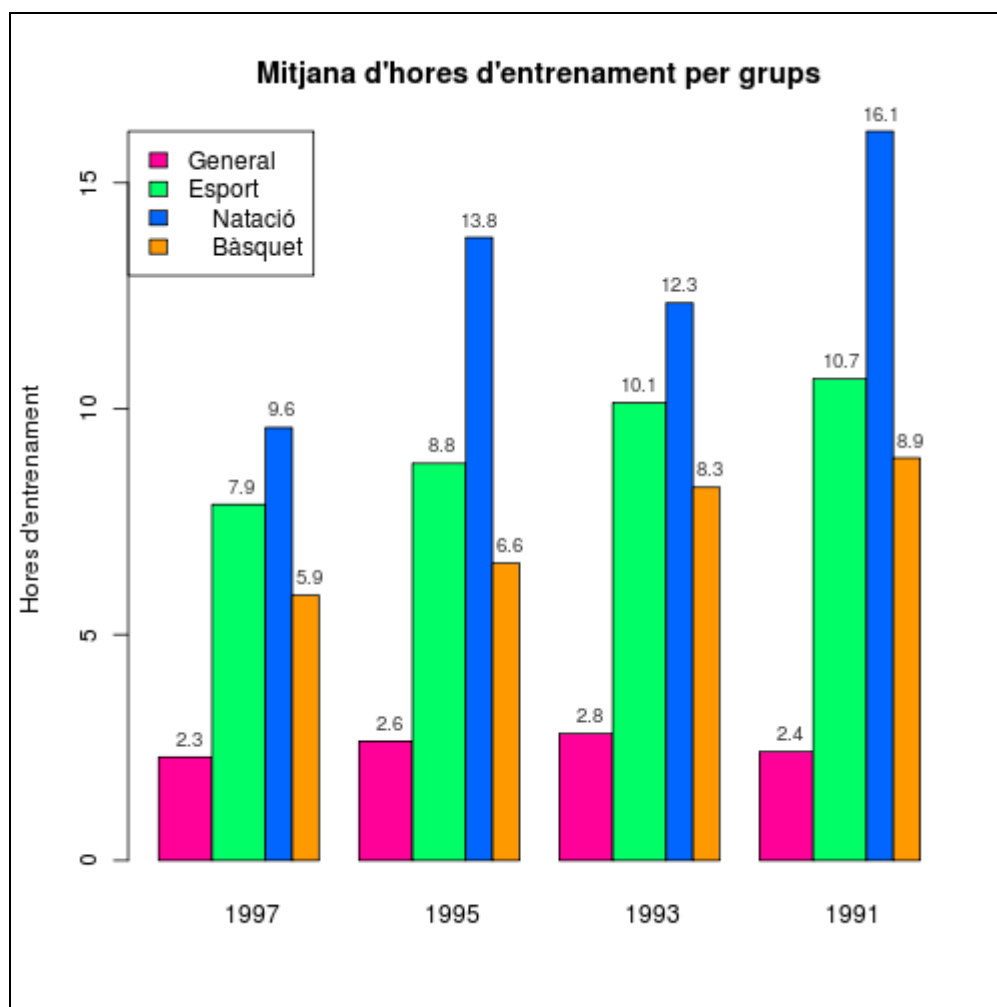

Figura 17. Hores d'entrenament mostra general i mostra esportista.

El rang d'hores d'entrenament es situa entre el 2,29 dels nascuts al 1997 (6è de Primària) i el 2,81 dels nascuts al 1993 (4t. ESO). Les hores d'entrenament de la població esportista tenen una molt clara tendència a créixer, tot i que les hores que dediquen a entrenar els nedadors està significativament per sobre de les hores dedicades pels jugadors de basquetbol. El rang del basquetbol es situa entre el 5,81 dels nascuts al 1997 (6è. Primària) i el 8,91 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat). Quan a la natació, el rang es situa entre el 9,58 dels nascuts al 1997 (6è. Primària) i les 16,14 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat):

H. ENTRENAMENT	Població General	Natació	Basquetbol
Rang mínim	2,29 (6è. Primària)	9,58 (6è. Primària)	5,81 (6è. Primària)
Rang màxim	2,81 (4t. ESO)	16,14 (2n. Batx.)	9,58 (2n. Batx.)

Figura 18. Rang d'hores d'entrenament mostra general i població esportista.

Tota la mostra té els rangs mínims d'entrenament als 12 anys, malgrat que els grups d'esportistes incrementen molt la seva dedicació. El rang màxim de la població general difereix molt poc del seu rang mínim i segueix mostrant valors sensiblement per sota de la població esportiva. Els rangs màxims d'entrenament de la població esportiva s'incrementen de manera terriblement significativa respecte de la població general. En la població esportista, tan el rang mínim com el rang màxim d'entrenament són molt favorables a la natació respecte del basquetbol, que incrementa una mitjana propera al 40% en ambdós casos: el rang mínim d'entrenament de la natació és gairebé idèntic al rang màxim del basquetbol.

5.1.3. Hores d'estudi.

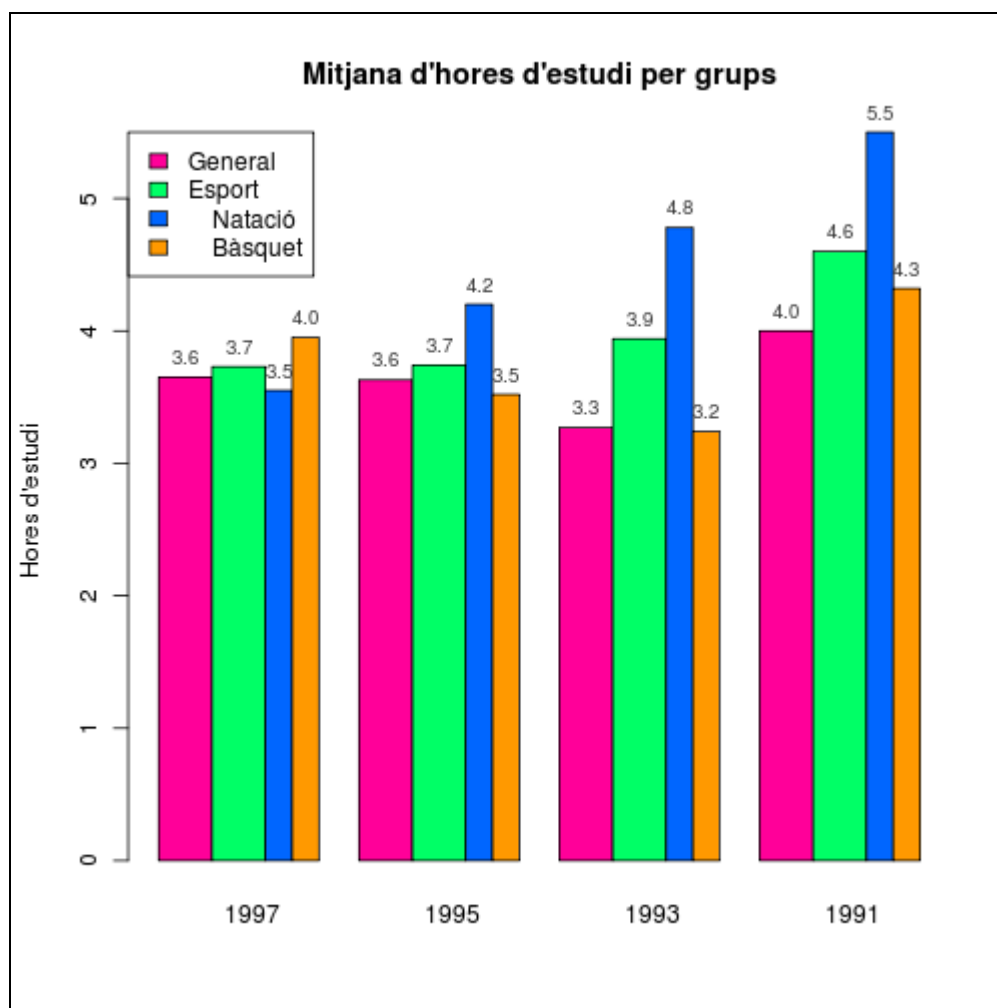

Figura 19. Hores d'estudi mostra general i mostra esportista.

Les hores d'estudi de la població general mostren un comportament allunyat de la llei normal, però sense diferències extremes entre els diferents grups. El rang d'hores d'estudi es situa entre el 3,27 dels nascuts al 1993 (4t. ESO) i les 4 hores dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat). Les hores d'estudi de la mostra esportista són clarament creixents en el cas de la natació i molt irregulars en el cas del basquetbol. El rang del basquetbol es situa entre el 3,24 dels nascuts al 1993 (4t. ESO) i el 4,32 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat). Quan a la natació, el rang es situa entre el 3,55 dels nascuts al 1997 (6è de Primària) i el 5,05 dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat). En general, doncs, els esportistes de natació estudien més hores que els de basquetbol i, globalment, els esportistes sempre estudien més hores que no pas la població general.

H. ESTUDI	Població General	Natació	Basquetbol
Rang mínim	3,27 (4t. ESO)	3,55 (6è. Primària)	3,24 (6è. Primària)
Rang màxim	4 (2n. Batx.)	5,05 (2n. Batx.)	4,32 (2n. Batx.)

Figura 20. Rang d'hores d'estudi mostra general i població esportista.

En la mostra de població esportista, els grups d'edat que més hores dediquen a l'estudi són els més grans, de 18 anys (2n. Batxillerat), clara coincidència amb el grup de població general. Tan el rang mínim com el rang màxim d'hores de dedicació a l'estudi són també favorables a la natació respecte del basquetbol. Ambdós rangs màxims de la població esportiva és superior al rang màxim de la població general, i quan al rang mínim les diferències són molt escasses, però favorables també al grup d'esportistes nedadors. Curiosament, però, a partir de 2n. batxillerat, quan els esportistes estudien clarament més hores que no pas la població general, els resultats de les notes acadèmiques davallen. Es pot interpretar com un efecte contradictori a la lògica, ja que les millora notes que treuen els esportistes fins a 4t. ESO es podrien justificar per què estudien pràcticament igual que la població general fins a 2n ESO (i, per tant, treuen més rendiment de les hores que hi dediquen), per què estudien més just en començar 4t. ESO (malgrat que les diferències de notes acadèmiques ja es minimitzin), però ja no treuen els mateixos rendiments acadèmics tot i seguir estudiant més quan estan a 2n. batxillerat.

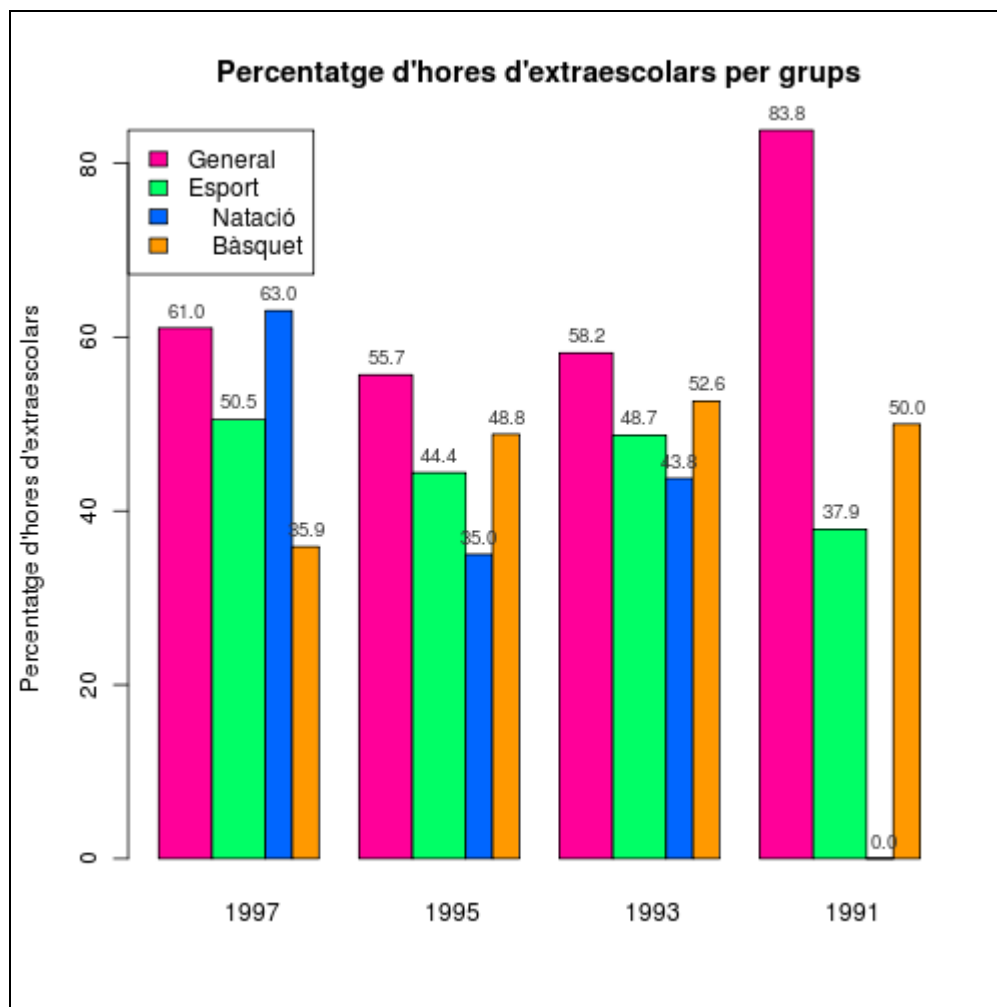
5.1.4. Extraescolars.

Figura 21. % de mostra general i mostra esportista que fa extraescolars.

El % de la mostra general que fa extraescolars no es distribueix segons la llei normal, i caldria més subjectes del 1991 per comprovar la tendència creixent d'aquest grup d'edat gran. El rang de dedicació a extraescolars es situa entre el 55,66% dels nascuts al 1995 (2n. ESO) i el 83,8% dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat). En la mostra de població esportista el % de la població que fa extraescolars tampoc segueix una distribució normal clara. El rang del basquetbol es situa entre el 35,89% dels nascuts al 1997 (6è. Primària) i el 52,63% dels nascuts al 1993 (4t. ESO). Quan a la natació, el rang es situa entre el 0% dels nascuts al 1991 (2n. Batxillerat) i el 63,4% dels nascuts al 1997 (6è de Primària).

EXTRAESCOLARS	Població General	Natació	Basquetbol
Rang mínim	55,66% (2n. ESO)	0% (2n. Batx.)	35,89% (6è. Primària)
Rang màxim	83,8% (2n. Batx.)	63,4% (6è. Primària)	52,63% (4t.ESO)

Figura 22. Rang % de mostra general i mostra esportista que fan extraescolars.

La comparació de rangs entre els diferents grups destaca la nul·la dedicació als extraescolars dels nedadors de 18 anys, tot i que és una variable que es mostra molt irregular i no mostra tendències clares.

5.1.5. Mostra general que no practica esport.

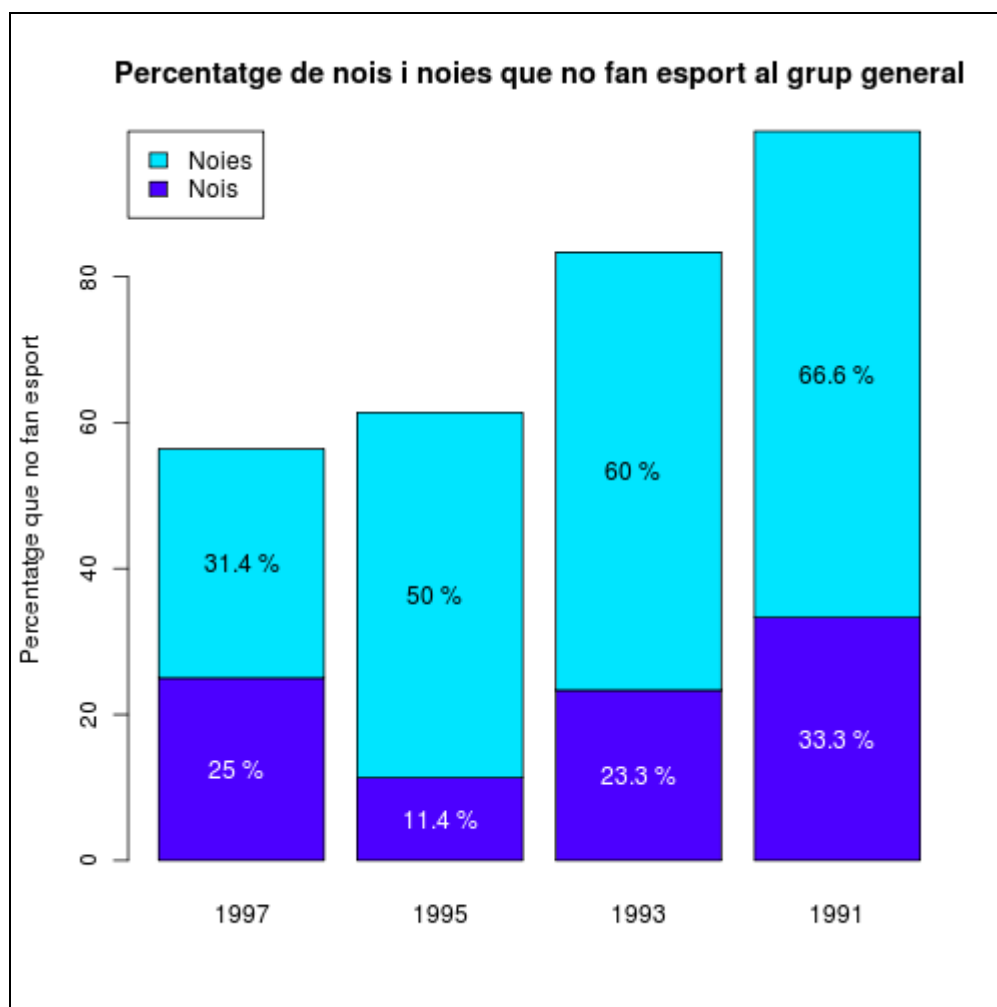

Figura 23. % de mostra general que no practica esport.

Tot i que aquest apartat s'escapa de l'objectiu principal de recerca, es vol comentar aquests resultats per la seva rellevància i significació. Dins de la mostra de població general hi ha els subjectes que fan esport de lleure, no competitiu i amb poques hores de dedicació, però totalment recomanable per un estil de vida saludable.

Malauradament les dades mostren un percentatge molt elevat de joves del nostre país que no practiquen cap tipus d'activitat física ni com a esport de lleure ni com a extraescolar; un percentatge de població gens menyspreable que viu d'esquena als beneficis de la pràctica física regular. Aquest fet s'agreuja amb dos idees reveladores:

- a) S'està presentant una mostra de gent molt jove, entre 12 i 18 anys, i tan en nois com en noies, amb una molt clara tendència de creixement d'acord amb l'evolució de l'edat.
- b) El sedentarisme detectat és molt superior en el gènere femení. Existeixen clares diferències de gènere en relació al % de població que no practica esport.

NO ESPORT	Noies	Nois
Rang mínim	31,37% (6è. Primària)	11% (2n.ESO)
Rang màxim	66,6% (2n. Batx.)	33% (2n. Batx.)

Figura 24. Rang % de mostra general que no fa esport.

La tendència evolutiva creixent d'aquest comportament queda reflectit quan es als 18 anys que el sedentarisme mostra els percentatges més alts. De tota manera, és exagerada la diferència entre sexes en tots els grups d'edat analitzats: el rang màxim de sedentarisme en els nois (2n. Batx.), és pràcticament el mateix que el rang mínim de sedentarisme en les noies (6è. Primària), atenent que aquest alt grau de manca de pràctica esportiva es dona ja en edats molt joves (12 anys).

5.2. Anàlisi inferencial.

A continuació es compararan les principals variables de l'estudi amb els gràfics de línia, per apreciar les tendències de comportament entre ambdós grups poblacionals i poder afirmar que la hipòtesi es compleix o que no es troba cap tipus de correlació estadística significativa i cal rebutjar la hipòtesi de recerca.

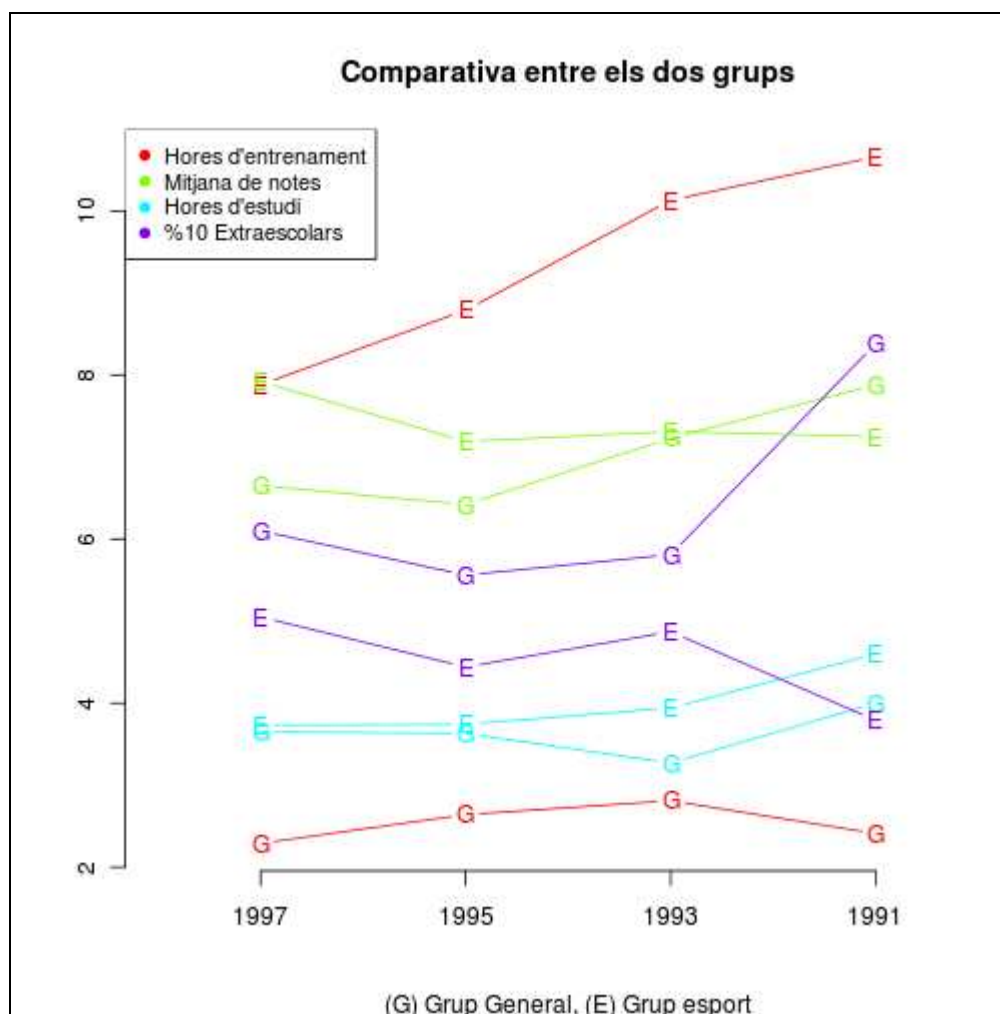

Figura 25. Comportament de les variables en les mostra general i esportista.

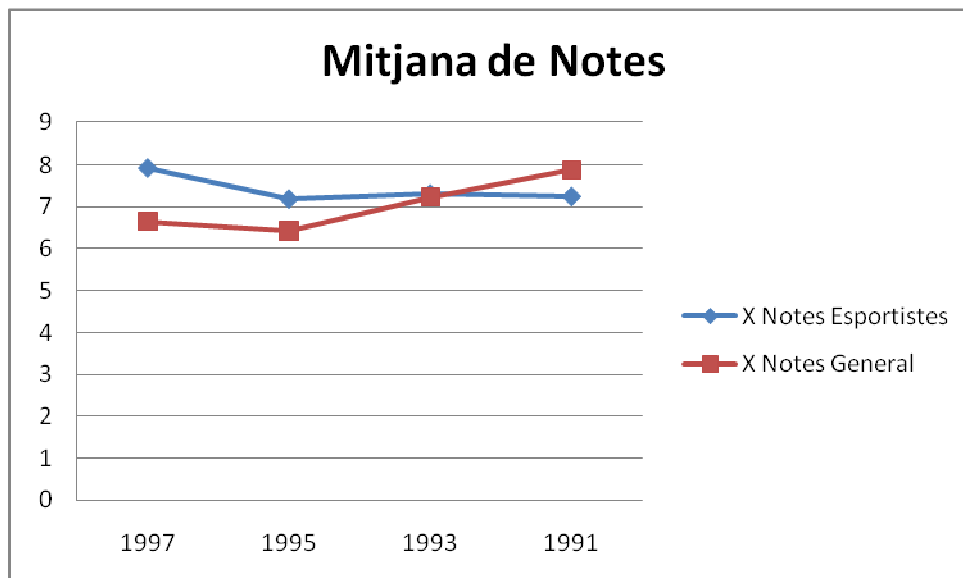
5.2.1. Notes.

Figura 26. Comportament de la variable mitjana de notes acadèmiques.

La hipòtesi plantejada en la recerca afirmava que no existeixen diferències de rendiment acadèmic entre el grup de població general i el grup de població esportiva en les edats més joves, però a partir d'una certa etapa educativa, la impossibilitat de congeniar estudis i entrenament va en detriment del rendiment acadèmic de la població d'alumnes esportistes. L'anàlisi gràfica del comportament de la variable notes entre ambdós grups mostra de manera significativa que:

- a) En edats joves 1997 (12 anys, 6è. Primària) i 1995 (14 anys, 2n ESO), el grup poblacional d'esportistes no tan sols no mostra diferències de rendiment acadèmic respecte de la població general, sinó que es treuen millors notes.

NOTES	Població General	Població Esportistes
1997 (12 anys)	6,65	7,92
1995 (14 anys)	6,42	7,19
1993 (16 anys)	7,23	7,31
1991 (18 anys)	7,88	7,25

Figura 27. Comparació de la variable mitjana de notes acadèmiques per edats.

- b) Que el rendiment acadèmic dels esportistes va minvant a mesura que creix l'edat poblacional, fins que als estudiants de 16 anys (1993, 4t. ESO), les diferències ja són molt poc significatives, tot i que encara les notes són millores en els alumnes esportistes.
- c) Durant el batxillerat (18 anys, nascuts al 1991), el grup poblacional dels estudiants esportistes ja no poden rendir acadèmicament igual o per sobre de la població general.

Per tant, l'anàlisi del comportament de les notes permetria confirmar la hipòtesi de recerca, i s'establiria de manera clara el moment de trencament del rendiment acadèmic per part dels estudiants esportistes en finalitzar l'etapa de l'ensenyament secundari obligatori (ESO) i començar l'etapa del batxillerat. Aquest seria el moment que les notes semblen demostrar, per comparació amb la població general, que es fa ja molt difícil compaginar les hores d'entrenament i el rendiment acadèmic. No obstant això, la mitjana de notes dels estudiants esportistes, tot i ser inferior durant el batxillerat, tampoc són notes dolentes, sinó que són capaços de mantenir el rendiment acadèmic en el notable.

5.2.2. Hores d'entrenament.

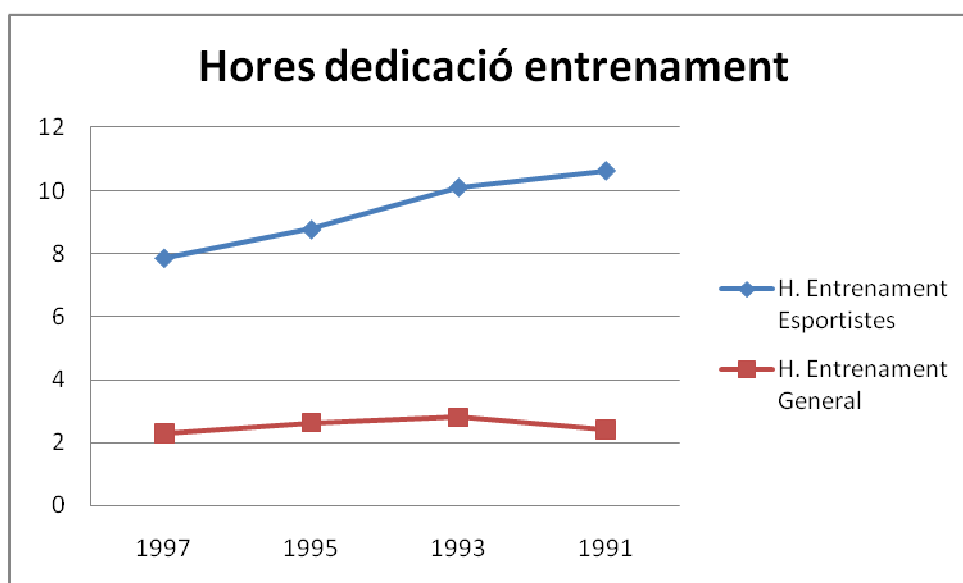

Figura 28. Comportament de la variable hores d'entrenament.

Una possible explicació a la davallada del rendiment acadèmic dels esportistes podria venir donada per l'estudi del comportament de la variable hores d'entrenament. La diferència de dedicació a l'entrenament entre el grup general i el grup esportista és enorme quan a hores setmanals, hores que no computen el cansament físic o les possibles hores de desplaçament als centres esportius. Tot i això, els estudiants esportistes demostren que poden tenir rendiments acadèmics per damunt de la gent sedentària durant tota l'educació secundària obligatòria.

Variables		Població General	Població Esportistes
1997 (12 anys)	Notes	6,65	7,92
	Hores entrenament	2,29	7,88
1995 (14 anys)	Notes	6,42	7,19
	Hores entrenament	2,64	8,79
1993 (16 anys)	Notes	7,23	7,31
	Hores entrenament	2,81	10,13
1991 (18 anys)	Notes	7,88	7,25
	Hores entrenament	2,41	10,66

Figura 29. Comparació de la variable mitjana de notes acadèmiques i hores d'entrenament per edats.

Si es compara el volum d'hores dedicades a l'entrenament per part del grup esportistes amb el de la població general, és fàcil d'imaginar l'esforç que han de realitzar per compaginar l'exigència de l'esport amb el rendiment acadèmic en les mateixes condicions que la resta de la població. S'han efectuat correlacions de Pearson per grup d'esportistes, per edats i per tota la mostra poblacional total i els valors que s'han obtingut no són, però, significatius (veure annexos). És probable que l'explicació resideixi amb el comportament allunyat de la llei normal de la variable hores d'entrenament, la seva menor definició respecte de la variable hores tan entre mostres poblacionals com entre modalitats esportives.

5.2.3. Hores d'estudi.

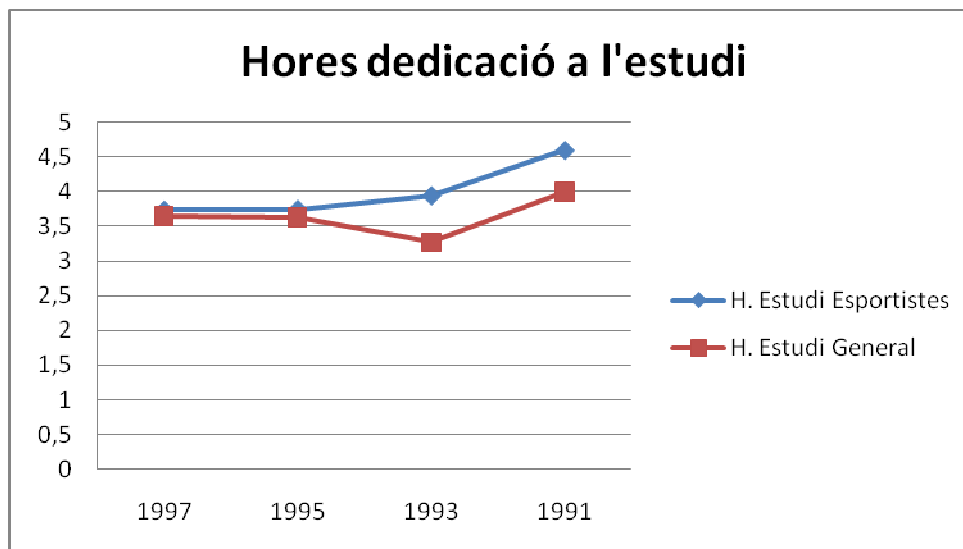

Figura 30. Comportament de la variable hores d'estudi.

Els millors resultats acadèmics durant les dues primeres franges d'edat, els esportistes les obtenen estudiant pràcticament les mateixes hores que els subjectes de la població general. En finalitzar 4t. d'ESO, el moment just que s'ha marcat com el del trencament acadèmic, els alumnes encara assoleixen prestacions acadèmiques molt similars a la població normal, però havent d'invertir més hores a l'estudi. Les hores de dedicació a l'estudi afavoreixen la població esportista al batxillerat, potser per compensar el volum d'hores de dedicació a l'entrenament esportiu que en aquest precís moment de la carrera esportiva és realment ingent. Cal insistir, però, en dos factors:

- a) Que tot i que la població esportista estudia més a partir de 4t. ESO i Batxillerat, els resultats acadèmics que assoleixen aquests grups comencen a decaure. És una clara contradicció: la mostra general, a partir d'aquest moment, estudiant menys hores treuen més bones notes.
- b) Que no sembla certa la creença popular que en edats joves, el fet de no tenir extraescolars o activitats esportives a què dedicar-se, augmentarà el volum d'hores que els alumnes dedicaran a l'estudi. La recerca fa palesa que la població general, sense compromisos esportius exigents, estudia menys hores que la població esportiva, especialment en edats grans. Per tal motiu sembla que no és correcte treure els infants de les activitats esportives suposant que així dedicaran més hores a l'estudi.

5.2.4. % Extraescolars.

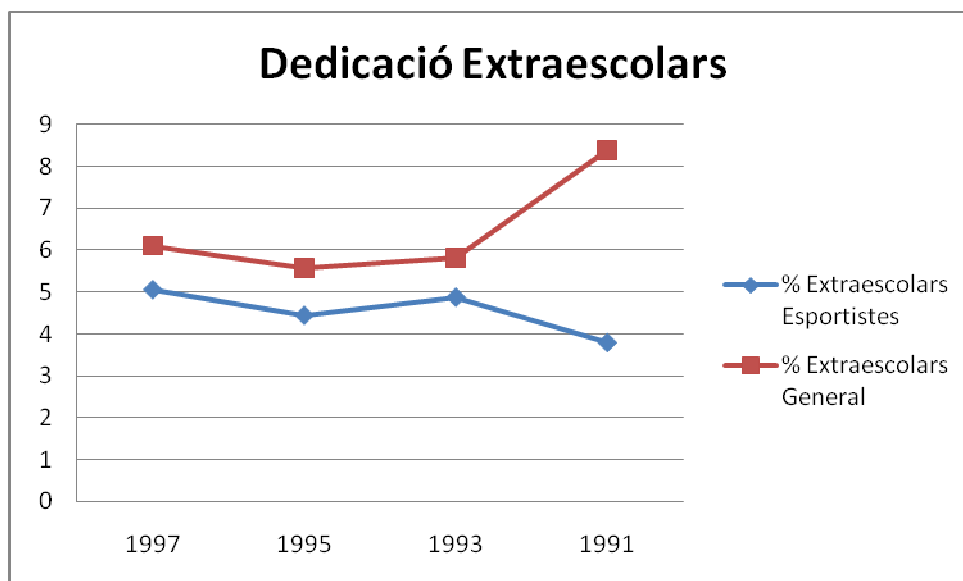

Figura 31. Comportament de la variable % població dedicada a extraescolars.

En línies generals, el % de població que es dedica a d'altres activitats extraescolars al marge de l'esport o de l'activitat física (reforç d'estudi, idiomes, Informàtica, música...) és lleugerament superior en la mostra de població general respecte de la població esportista. De tota manera, la diferència no és significativa, i menys important del que es podria esperar. La població esportista, tot i dedicar un volum molt gran d'hores a l'entrenament esportiu, no renuncia a d'altres formacions culturals paral·leles, de la mateixa manera que fa la població general. Aquesta diferència poc significativa entre ambdós grups també coincideix amb la finalització de l'etapa de l'ESO. A partir que s'entra al batxillerat, frontera de trencament acadèmic en l'evolució de l'esportista, aquesta població ha de renunciar a la formació extraescolar per a dedicar-se gairebé de manera exclusiva als estudis i a l'esport.

5.2.5. Correlació estadística de les diferències de notes entre grups.

Un cop demostrada la hipòtesi en que s'ha construït el treball de recerca, es vol estudiar la possibilitat de trobar correlacions significatives en una de les variables principals de la recerca (notes – hores d'entrenament) o correlacions entre ambdues.

Poder demostrar l'existència de correlació estadística significativa permetria acomplir l'objectiu principal de la recerca, íntimament lligat a la hipòtesi plantejada. Les correlacions de Pearson entre les variables notes – hores d'entrenament no han ofert resultats significatius. En canvi, l'estudi acurat de les mitjanes de notes entre els diferents grups d'edats i poblacions ha presentat correlació altament significativa. L'anàlisi feta anteriorment de la variable, ja mostrava com arriba un moment en que la mitjana de les notes de la població general acaba sent millor que la mitjana de notes de la població esportista (trencament de l'equilibri). El que serà en aquest moment significatiu serà comprovar com, a mesura que s'evoluciona amb el temps, la diferència de les notes entre la població esportista i la població general va minvant poc a poc, fins a donar el tomb als 18 anys. Es calcularen els coeficients de variació de la variable notes per cada grup d'edat i població (idea de dispersió de la variable) i, sobretot, el % de diferència entre mitjanes de cada grup d'edat:

TOTAL	X Notes	Coef. Var.		TOTAL (No 91)	X Notes	Coef. Var.		1991	X Notes	Coef. Var.
General	7,05	17,59		General	6,77	20,24		General	7,88	10,41
Esport	7,42	17,52		Esport	7,47	17,00		Esport	7,25	18,90
% Diferencia	5,25			% Diferencia	10,34			% Diferencia	-7,99	
1997	X Notes	Coef. Var.		1995	X Notes	Coef. Var.		1993	X Notes	Coef. Var.
General	6,65	17,74		General	6,42	24,45		General	7,23	18,95
Esport	7,92	15,40		Esport	7,19	17,39		Esport	7,31	18,47
% Diferencia	19,10			% Diferencia	11,99			% Diferencia	1,11	
			Edat	G notes	E notes	% dif XY				
			97	12	6è.	6,65	7,92	19,10		
			95	14	2n ESO	6,42	7,19	11,99		
			93	16	4t ESO	7,23	7,31	1,11		
			91	18	2n Batx	7,88	7,25	-7,99		

Figura 32. Càlcul coeficient de variació i % diferència mitjana de notes.

L'aplicació d'un gràfic de dispersió dels punts del percentatge de diferència evolutiva de la variable de notes, oferí una recta de regressió gairebé perfecte:

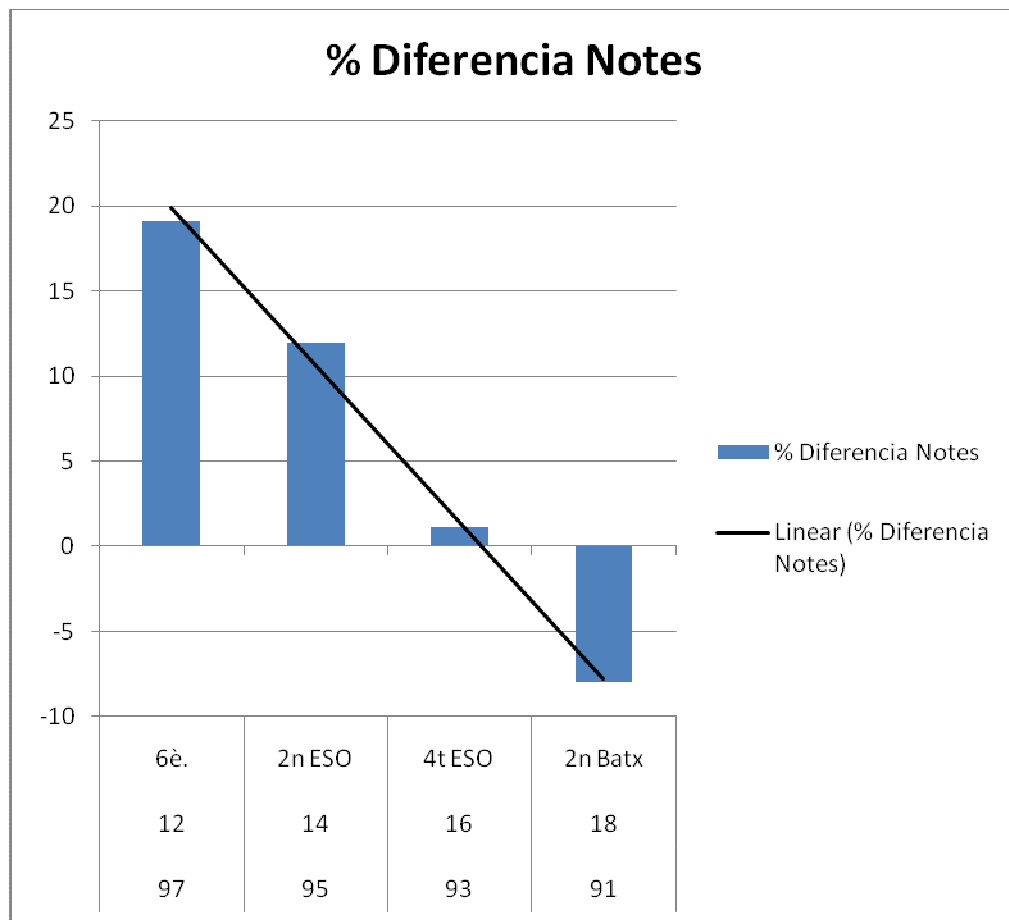

Figura 33. Gràfic de barres i recta de regressió del % diferència mitjana de notes.

S'ha trobat una forta dependència lineal i directa entre les diferències de la variable mitjana de notes, amb un coeficient de correlació de Pearson de **0,997** (oscil·la entre 1 i -1), la significació del qual es tradueix que a mesura que augmenta l'edat i el nivell educatiu, les diferències entre les notes dels esportistes i de la població general disminueix. El següent gràfic mostra la línia de regressió calculada teòricament, ajustada a les línies sobre el núvol de punts de dispersió real; es pot observar que la diferència és mínima i que les dades obtingudes s'ajusten amb un grau màxim de significació a la recta de Pearson.

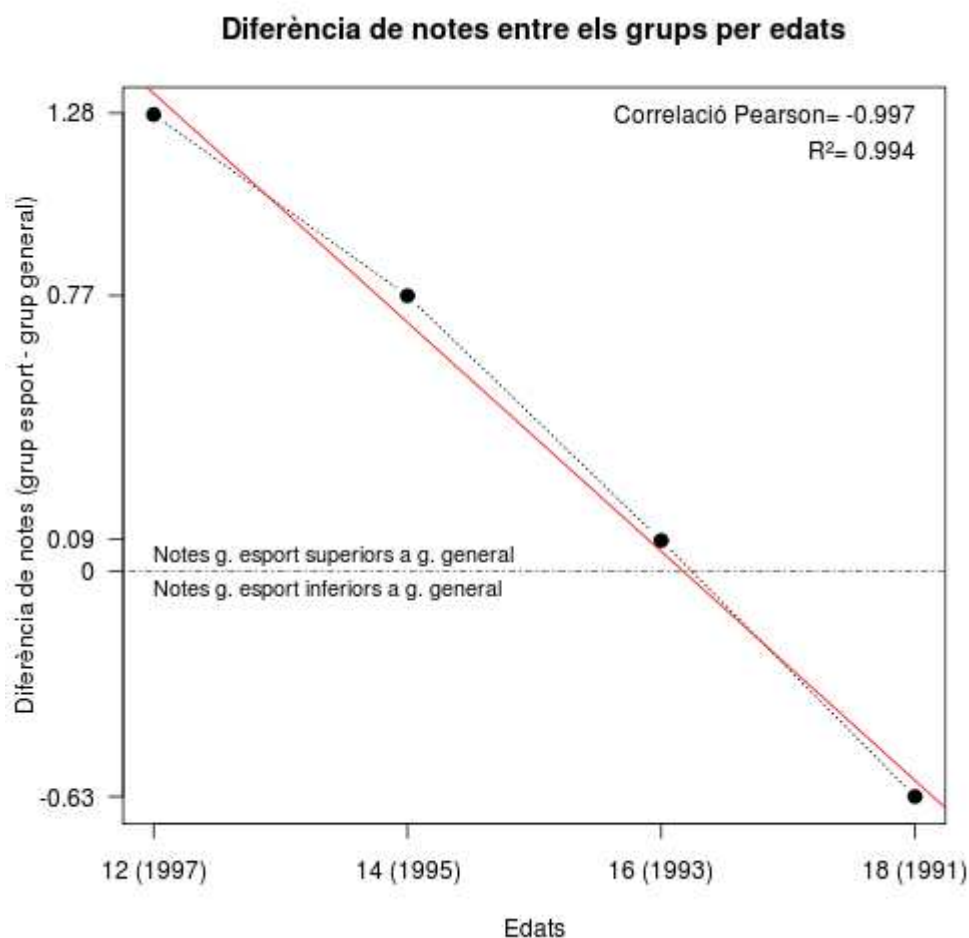

Figura 34. Càlcul recta de regressió i correlació de Pearson.

La darrera qüestió oberta és preguntar-se per la manca de correlació de Pearson entre les variables notes i hores d'entrenament (annexos, buidat de dades en brut), juntament amb per què no es fa el mateix càlcul de diferències significatives amb la variables hores, tal i com s'ha fet amb les notes acadèmiques. Ambdues qüestions es poden respondre amb el comportament erràtic i allunyat de la llei normal de la variable hores d'entrenament. Aquesta variable mereixeria una revisió en estudis futurs que es volguessin replicar. Les causes d'aquest comportament de la variable hores d'entrenament s'estableix en la seva definició original: els dos grups poblacionals no es distingeixen clarament per aquesta variable, ja que si el grup d'esportistes tots els subjectes presentaran hores de dedicació a l'entrenament, el grup general pot ser que les presentin o que no.

També cal afegir que per valorar l'impacte real de les hores de dedicació a l'esport en les notes, s'hauria de contemplar altres espais de temps perduts i no computats en la recerca: temps de desplaçament fins a l'entrenament anada i tornada, les competicions del cap de setmana i el temps que esmercen les famílies en la seva preparació, acotar millor la durada molt variable de les sessions de preparació física i, sobretot en els esportistes de basquetbol, el fet de doblar sessions d'entrenament amb categories superiors, pràctica habitual durant la setmana d'entrenaments. També cal afegir els entrenaments de cap de setmana que alguns esportistes han de fer per la Selecció Catalana de Basquetbol, durant els diumenges i com a mínim durant un trimestre. Els següents blox-pot aclareixen aquesta irregularitat de les hores enfront a les distribucions més normals de la variable notes acadèmiques:

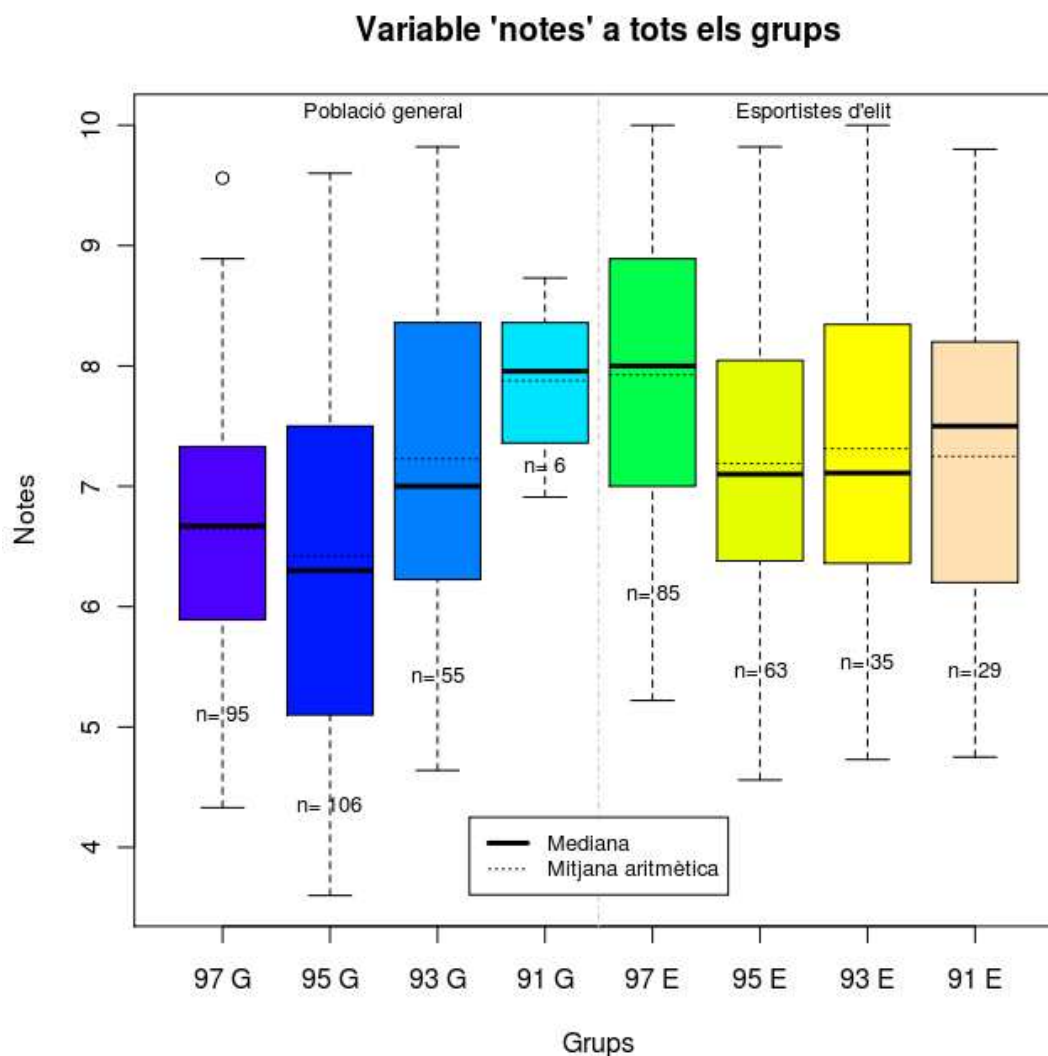

Figura 35. Blox Pot estadístic per a la variable notes acadèmiques.

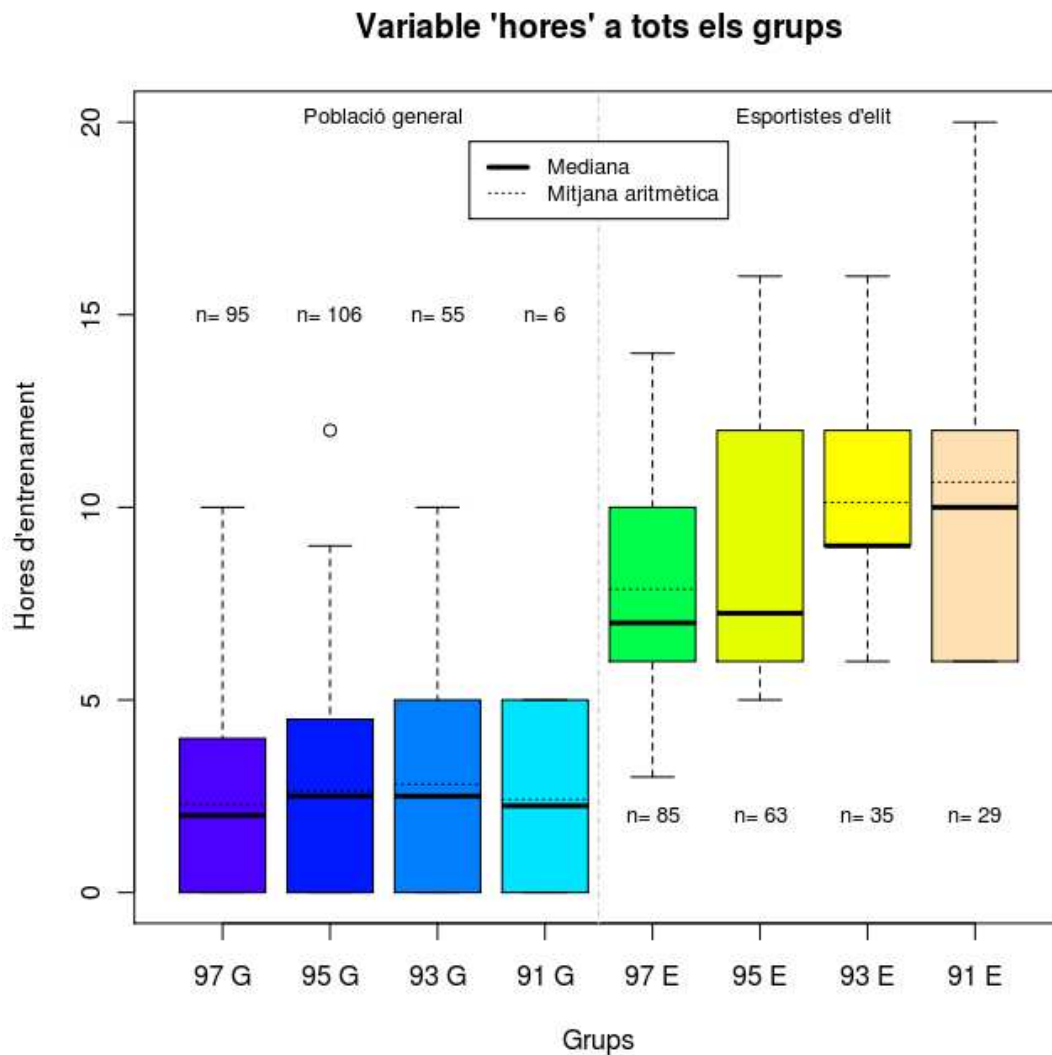

Figura 36. Blox Pot estadístic per a la variable hores d'entrenament.

Cada bloc de color marca on es troba el 50% de subjectes de cada grup de població; es pot observar la normalitat de la distribució de les notes en comparació a la irregularitat de la distribució de la variable hores, molt especialment en la població general. Al marge d'aquestes consideracions, el blox pot de les notes acadèmiques permet, comparant cada grup d'edat diferenciat per població general i població esportista, el comportament dels resultats acadèmics, cada vegada més desfavorables a la població esportista a mesura que es creix en l'edat dels subjectes.

Finalment, es presenten els típics histogrames de distribució de cada grup poblacional agrupats per freqüències en que s'ha donat una determinada dada (notes o hores) en cada subjecte. Insisteixen en la comprensió de les diferències de tractament estadístic entre ambdues variables.

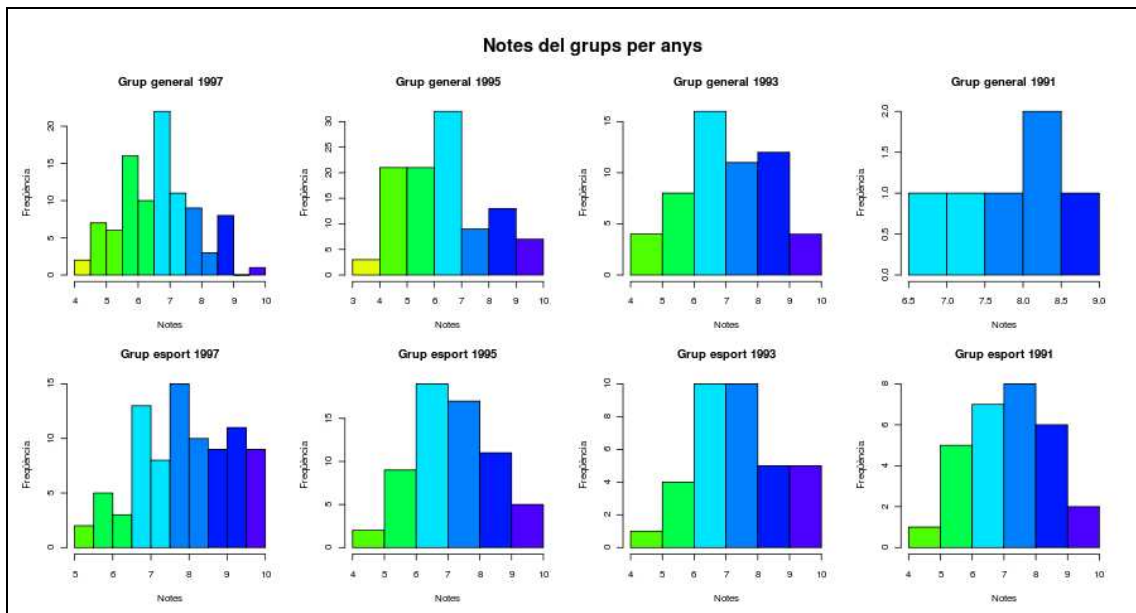

Figura 37. Histogrames de distribució per freqüències notes acadèmiques.

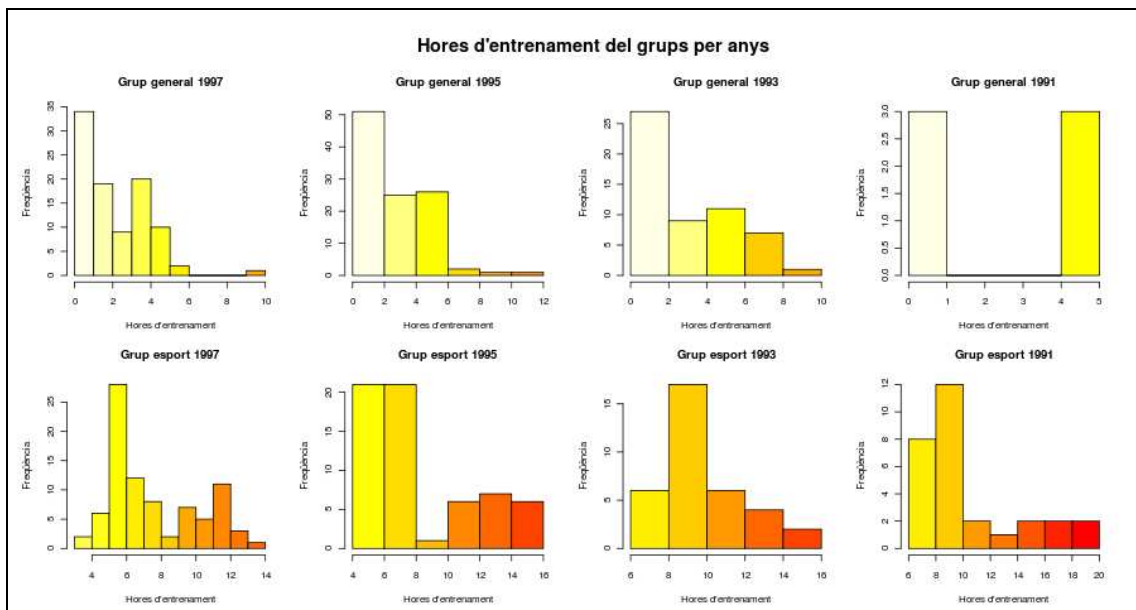

Figura 38. Histogrames de distribució per freqüències hores d'entrenament.

Estudi B:

MODEL NO INTEGRAT AMB PROJECTE

I MODEL INTEGRAT

(Metodologia Qualitativa)

6. PLANTEJAMENT DE LA RECERCA QUALITATIVA.

6.1. Fonaments de la recerca.

L'estudi qualitatiu pretén comprendre i avaluar les diverses actuacions que es fan actualment des del món educatiu per tal d'afavorir la compaginació efectiva de la dedicació escolar i acadèmica i les hores de dedicació a l'entrenament de la població d'esportistes. Com s'ha plantejat en la introducció, són bàsicament dos els models educatius que poden presentar-se en aquesta direcció:

- a) Model no integrat amb projecte per a esportistes: És el model educatiu que permet els estudiants esportistes mantenir la doble vida social del seu grup d'edat, o sigui la vida en el context escolar i la vida en el context esportiu. El model permet l'enriquiment de compartir amb els amics de l'escola i amb els amics de l'esport, ja que existeix un projecte de compaginació específic per a esportistes que l'escola desenvolupa seguint les pautes legals recollides a l'Organització i funcionament dels centres públics i privats d'educació secundària per al curs 2009-2010. Aquest model hauria de permetre també no desarrelar l'estudiant esportista del seu entorn social i familiar, tot i que no sempre és possible. Aquesta darrera consideració està en funció de les distàncies entre el seu domicili i l'escola amb projecte per a esportistes i també del centre esportiu on ha de realitzar l'activitat.

- b) Model integrat: És el model educatiu que no permet als estudiants esportistes mantenir la doble vida social del seu grup d'edat. Els amics de la vida acadèmica i els amics de la vida esportiva són pràcticament els mateixos, per què es fa vida conjunta. La vivència quotidiana d'aquests esportistes s'homogeneïza ja que el centre educatiu està integrat en el centre esportiu on s'entrena i allà passa el dia. Aquest model comporta sovint desarrelament del context social familiar, sobretot si les estades en els centre integrats són llargues (setmana, mesos...); tot i això, en molts casos s'ofereix la possibilitat de dormir a casa (externs), però això no significa desarrelament del context social familiar, ja que totes les hores del dia s'està en el centre integrat. Normalment aquest model s'ofereix a esportistes de molt alt nivell, que han demostrat una competència elevada i unes

marques d'elit, justificant-se per què el centre esportiu pot oferir molta més qualitat de la que podia desenvolupar en el seu entorn habitual. No està exempt de dificultats, sobretot en funció de l'edat en que es pot plantejar aquest model.

Es calcula que aquests dos models representen només d'un 5-10% de la població. Per a l'estudi qualitatiu es projectaren entrevistes per copsar l'estat actual dels projectes esportius integrats o no i com poden beneficiar els esportistes. Es dividiren en dos tipus:

Entrevistes exploratòries: Es confeccionaren unes entrevistes senzilles, de curta durada, per copsar una impressió més personal de l'interlocutor. Eren entrevistes per tenir una idea superficial del tema, basats en 6 preguntes d'estructura semi-oberta. Aquestes entrevistes es realitzaren als directors tècnics dels clubs (9 entrevistes) i als esportistes d'alt rendiment que han tingut models educatius integrats (2 entrevistes). L'objectiu de l'entrevista en el primer cas era explorar com es viu des del món de l'esport les dificultats personals de l'alumne per compaginar els estudis amb els entrenaments que proposen, i fins a quin punt els clubs estan interessats en aquesta qüestió. L'objectiu de les segones entrevistes exploratòries era constatar en dos exemples reals d'esportistes d'alt rendiment que han passat per models integrats, els beneficis o dificultats d'aquesta educació en la seva formació.

Entrevistes en profunditat: Signifiquen el cos central d'aquest estudi qualitatiu. Es feren 5 entrevistes en profunditat amb l'objectiu no tan sols de copsar les opinions personals de l'interlocutor, sinó també de comprendre i entendre amb detall el funcionament d'aquests projectes. Aquestes entrevistes també es basaven en preguntes semi-obertes, en un total de 12, i es deixava la persona entrevistada que s'allargués tan com volgués en les seves respostes. Aquestes 12 preguntes s'agrupaven en tres blocs de continguts diferenciats de l'entrevista: 3 preguntes sobre la gènesi, promotors i evolució del projecte; 6 preguntes sobre les mesures concretes de compaginació estudis i esport; i, finalment, 3 preguntes sobre prospectiva de futur, mesures i màrketing. Sovint era més un diàleg pautat que una entrevista. La durada fou llarga, al voltant de 1h de mitjana per entrevista, i el volum de dades extretes molt elevat. Aquestes 5 entrevistes es van repartir de la següent manera: 2 entrevistes il·lustratives del model no integrat amb projecte (públic i privat), 2 entrevistes il·lustratives del model integrat (públic i privat) i 1 entrevista a Inspecció del Departament d'Educació que n'ha de tenir cura.

6.2. Objectius.

En funció del plantejament de la recerca anteriorment presentada, amb les entrevistes estructurades en exploratòries i entrevistes en profunditat, els objectius de la recerca qualitativa són els següents:

Objectiu Principal:

Identificar, comprendre i avaluar la situació actual dels models educatius amb projecte específic per a esportistes i els models integrats vers la possibilitat real de compaginar estudis i esport sense que se'n ressenti cap de les dues activitats que conformen la vida quotidiana dels estudiants esportistes en un enfocament exploratori i descriptiu diacrònic.

Objectius Secundaris:

Comprovar si les dades extretes de l'estudi quantitatiu aplicat al model no integrat poden aportar informació rellevant sobre si les mesures que aporten els projectes esportius analitzats estan en una línia de sintonia amb les dificultats observades en l'estudi A.

6.3. Hipòtesi.

La hipòtesi plantejada que s'haurà d'acceptar o rebutjar és la següent: els projectes esportius desenvolupats pels centres docents i els models integrats educatius integrats proporcionen correctes mesures per a compatibilitzar l'exigència acadèmica i la dedicació a l'entrenament, i aquestes mesures van en sintonia amb les dificultats detectades en l'estudi quantitatiu.

Al marge d'aquesta hipòtesi central, s'intentarà aprofundir en si existeixen diferències significatives entre ambdós models per a compaginar estudis i esport, valorant-ne els seus punts forts i febles.

7. MÈTODE QUALITATIU.

7.1. Enfocament i disseny de la investigació.

L'enfocament d'aquest estudi serà qualitatiu, per què utilitza una recollida de dades sense medició numèrica amb la finalitat de comprendre i interpretar la realitat, en aquest cas el comportament de la població esportiva que desenvolupa els seus estudis mitjançant models amb projecte o models integrats (Hernández, Fernández i Baptista, 2004).

El disseny de la investigació té un abast exploratori i descriptiu. El disseny exploratori pretén examinar les possibles mesures que els clubs esportius apliquen per afavorir que els subjectes puguin compaginar els estudis i els entrenaments, i l'abast de la implicació del món esportiu, normalment avaluat pels resultats i marques, en la formació acadèmica dels propis esportistes. A part, també es vol fer exploració sobre dos esportistes representatius d'aquests models de compaginació, destacar-ne els beneficis que els hi ha proporcionat o les renúncies que s'hagin hagut de fer.

El disseny descriptiu de l'estudi qualitatiu, de manera similar a les idees exposades per l'enfocament de l'estudi quantitatiu, pretén especificar les propietats i característiques rellevants de la població esportista vinculada als ajuts institucionals per a compaginar estudis i esport. De forma extensa s'especificaren les característiques de l'abast descriptiu o morfològic d'una recerca i no es repetiran novament. Només destacar que molt sovint, els estudis de caràcter qualitatiu i especialment descriptius solen ser la porta d'entrada d'informació vàlida per a futurs estudis experimentals, amb manipulació explícita de variables. D'aquesta manera s'ha d'entendre aquest estudi, com una ample interpretació de la realitat d'aquest grup d'esportistes amb aquestes particularitat educatives per establir en el futur, si s'escau, mesures polítiques que afectin les principals variables lligades a la millora dels projectes. Aquest seria el desig de l'investigador i el fonament de la recerca, la seva implicació social de futur. De fet, solen ser força incomprensibles aquelles recerques que finalment no tenen repercussió en la millora de la societat i queden oblidades en un calaix com a una aportació deslligada de la realitat contextual on s'haurien de revertir els esforços esmerçats.

7.2. Mostra.

La mostra consta de 16 subjectes entrevistats, 11 representants d'entrevistes exploratòries i 5 representants de les entrevistes en profunditat.

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ: INSPECCIÓ			
	MODEL NO INTEGRAT	MODEL NO INTEGRAT AMB PROJECTE	MODEL INTEGRAT
Públic	CEIP Escola Jungfrau IES La Llauna	IES Ferran Tallada	CAR Sant Cugat
Privat	Col·legi Badalonès	STUCOM	Escola Santa Clara
	Estudi A: Quantitatiu (90-95% població esportista)	Estudi B: Qualitatiu (5-10% població esportista) 5 entrevistes en profunditat	
			ESPORTISTES Marta Fernández (Basquetbol) Gerard Rodríguez (Natació) 2 entrevistes exploratòries
		CLUBS 9 entrevistes exploratòries	
		FEDERACIONS - UFEC	
		CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT	

Figura 39. Mostra i plantejament de l'estudi qualitatiu.

a) Subjectes amb entrevista exploratòria: N = 11

- Coordinadors tècnics esportius natació, N = 4
- Coordinadors tècnics esportius basquetbol, N = 5

Els coordinadors són 8 nois i 1 noia, tot i haver clubs femenins, i pertanyen als mateixos clubs esportius que ens van facilitar les dades dels subjectes per a l'estudi quantitatiu.

- Esportistes representatius, N = 2

Els esportistes d'alta competició representatius dels models educatius amb projecte o integrats són una noia i un noi, amb característiques diferenciades. La noia representa la modalitat del basquetbol i una carrera esportiva extensa que pot valorar des de l'experiència d'anys a l'alt nivell. El noi representa la modalitat de la natació i tot i tenir un currículum esportiu molt brillant, encara és molt jove i es troba estudiant 2n. de batxillerat. Així es tindrà la visió d'un esportista que pot valorar amb una certa distància l'època formativa i comparar-ho amb un esportista que ho està patint en l'actualitat.

b) Subjectes amb entrevista en profunditat: N = 5

- Directores centres educatius amb projecte per a esportistes, N = 2
- Directores centres educatius de model integrat, N = 2.

Representen els directors i càrrecs acadèmics dels centres que ofereixen compatibilitzar els estudis amb els esports, exemplificant-ho tant a nivell d'ensenyament públic com a nivell d'ensenyament privat. A més, s'arrodoneix les entrevistes en profunditat amb la que es va realitzar al responsable d'Inspecció educativa del Departament d'Educació, a qui té les competències per vetllar per la qualitat educativa de les propostes (N = 1).

Els directors i càrrecs acadèmics de la mostra entrevistes en profunditat 4 nois i 1 noia, diferències de gènere similars a les trobades en les entrevistes exploratòries. El número de subjectes de la mostra s'ha comptat com si fos unipersonal (una entrevista per un subjecte), tot i que en diverses ocasions una mateixa entrevista era compartida per un grup de gent que contestava plegats. Per exemple, un centre docent on el dia de l'entrevista ens reunirem no només el director, sinó també el coordinador acadèmic i el professor d'educació física; o una entrevista d'esportista que pugui ser compartida entre ell i un familiar. En aquests casos, malgrat que les respostes a cada pregunta es construïen amb les aportacions de varies persones, la recerca ha seguit el criteri d'una entrevista per persona representativa, i així no haver de modificar innecessàriament el número de subjecte total de la mostra (N).

7.3. Instruments de recollida de dades qualitatives.

El disseny de la recerca qualitativa que s'ha presentat obligava lògicament a la construcció de 3 entrevistes diferenciades segons l'abast exploratori o en profunditat de les mateixes i en funció dels objectius d'estudi que cadascuna es proposava (annexos). Com s'ha explicat en el plantejament de la recerca, l'entrevista es basava en preguntes obertes i semi-obertes que convidaven a la reflexió en veu alta, incidint en els punts més rellevants per entendre les diverses formes de compatibilitzar els estudis amb l'esport.

Entrevistes exploratòries: Es confeccionaren unes entrevistes senzilles, de curta durada, per copsar una impressió més personal de l'interlocutor. Eren entrevistes per tenir una idea superficial del tema, basats en 6 preguntes d'estructura semi-oberta.

Fundació Barcelona Olímpica

ENTREVISTA AMB DIRECTORS TÈCNICS DELS CLUBS REPRESENTATIUS DE L'ESTUDI

CLUB: _____

DIRECTOR TÈCNIC ESPORTIU: _____

Data: _____ Hora: _____

Lloc on es realitza l'entrevista: _____

Localitat: _____

1. Evolució en el número d'esportistes que practiquen en la seva entitat:

	4t. Primària (1999, 10 anys)	6è. Primària (1997, 12 anys)	2n. ESO (1995, 14 anys)	4t. ESO (1993, 16 anys)	2n. BATX. (1991, 18 anys)
Nois					
Noies					
TOTAL					

2. Si es constata una davallada de practicants a mesura que s'evoluciona en l'edat, quin creu que en són els motius (exigència acadèmica en els estudis, pèrdua de rendiment esportiu...)?

3. Quants practicants tenen de fora de la seva ciutat o de barris allunyats que els exigeixi una bona inversió de temps en els desplaçaments? Quan de temps, quanta distància? Tenen algun ajut per aquest motiu?

4. Número de sessions d'entrenament i número d'hores per setmana:

	4t. Primària (1999, 10 anys)	6è. Primària (1997, 12 anys)	2n. ESO (1995, 14 anys)	4t. ESO (1993, 16 anys)	2n. BATX. (1991, 18 anys)
Nois					
Noies					

5. El club fa algun tipus de treball o seguiment o ofereix algun ajut per cuidar el nivell acadèmic dels seus practicants? (Per exemple, si no es treuen bones notes no s'entrena, si no s'estudia suficient no es competeix, convenis amb l'escola pels alumnes que més hores dediquen a l'entrenament...) O el fet de compaginar estudis amb entrenament és deixa totalment a les famílies?

Què es faria si un major de 16 anys deixés d'estudiar per dedicar-se només a l'esport?

6. Quina és la formació acadèmica i tècnica dels seus entrenadors? És una característica rellevant pel club per seleccionar els entrenadors? Pot haver-hi relació entre la formació de l'entrenador i la sensibilitat vers la formació acadèmica de l'esportista?

Com s'ha d'actuar davant una exigència cultural molt rellevant (un examen important, un viatge irrepetible...) i l'exigència de dedicació a l'entrenament i a la competició?

Fundació Barcelona Olímpica

ENTREVISTA AMB ESPORTISTES D'ELIT

ESPORTISTA, Sr/Sra: _____

MODALITAT ESPORTIVA: _____

Estudis: _____

Data: _____ **Hora:** _____ **Lloc:** _____

1. Quin record guarda vostè en relació a l'esforç per compaginar els estudis i l'entrenament esportiu durant la seva etapa escolar?
2. Té la impressió que el fet de dedicar moltes hores a entrenar per millorar com a esportista pot haver-li perjudicat en relació a les notes escolars, a la possibilitat d'accedir a la universitat?
3. En algun moment vostè o la seva família ha trobat a faltar ajut institucional (Departament d'Educació, Consell Català de l'Esport, Federacions...) en aquest problema concret?
4. Els coneixements i l'experiència obtinguda en la seva vida esportiva, creu que li podran servir per desenvolupar el seu futur professional quan es retiri de l'esport en actiu?
5. Com valora el fet que el món de l'educació faci esforços per garantir la possibilitat d'estudiar i entrenar (canviar horaris de classes, adaptar calendaris d'exàmens...) enfront de la postura més rígida del món de l'esport quan als entrenaments o a les dates de competició?
6. Com pensa vostè que un possible projecte d'ajut als esportistes joves podria garantir que es pogués compaginar millor les exigències acadèmiques i la dedicació a l'entrenament esportiu? Quin consell li donaria a un jove esportista que es trobés en aquesta situació?

Figura 41. *Entrevista exploratòria esportistes d'elit.*

- Coordinadors tècnics esportius, N = 9

Les entrevistes als coordinadors tècnics esportius barrejaven preguntes de caire més quantitatiu (número d'esportistes, hores d'entrenament...) amb preguntes de caire més qualitatiu adaptades al caràcter exploratori (distància dels subjectes al centre esportiu, pautes per cuidar la formació acadèmica...).

- Esportistes representatius, N = 2

Les entrevistes als esportistes representatius d'aquests models educatius per compaginar estudis i esport tenien un caràcter molt personal, valorant les implicacions que l'esport de competició va tenir en la seva formació cultural i acadèmica, i com pot afectar el seu futur professional.

Entrevistes en profunditat: Signifiquen el cos central d'aquest estudi qualitatiu. Es feren 5 entrevistes en profunditat amb l'objectiu no tan sols de copsar les opinions personals de l'interlocutor, sinó també de comprendre i entendre amb detall el funcionament d'aquests projectes.

Les 12 preguntes s'agrupaven en tres blocs de continguts diferenciats de l'entrevista:

- a) Gènesi, promotors i evolució del projecte (3 preguntes).
- b) Mesures concretes de compaginació estudis i esport (6 preguntes)
- c) Prospectiva de futur, política i màrketing (3 preguntes).

Fundació Barcelona Olímpica

ENTREVISTA AMB DIRECTORS CENTRES DOCENTS AMB PROJECTES ESPORTISTES

CENTRE DOCENT: _____

DIRECTOR: _____

Data: _____ **Hora:** _____

Lloc on es realitza l'entrevista: _____

Localitat: _____

1. Ens podria explicar quan va néixer el projecte i quin era l'objectiu del mateix?
2. Qui en van ser els promotors del projecte: professors, pares, el món de l'esport?
3. Com ha evolucionat el projecte des dels seus inicis fins a l'actualitat?
4. Quina tipologia d'alumne pot accedir al programa esportistes de competició? Quins requisits són necessaris i a quins nivells educatius està circumscrit?
5. Com s'explica el fet de tenir una plaça en un centre educatiu que potser no compleix els barems de puntuació que el Departament d'Educació adjudica?
6. Es podria arribar a fer unes convalidacions oficials d'assignatures o número d'hores de manera similar a les que existeixen per la Música o per la Dansa?
7. Com es garanteix que la qualitat educativa i cultural d'aquests alumnes sigui exactament la mateixa que la resta i que per aquest motiu no estiguin en desavantatge per afrontar el futur?
8. Les adaptacions acadèmiques depenen dels diferents ritmes competitius i de rutines d'entrenament dels diferents esports?
9. Existeix un càrrec reconegut de Tutor d'esportistes (reducció horària, plus salarial...) per la seva feina per part del Departament d'Educació?
10. Com valora el fet de que sigui el món de l'educació el que faci els esforços per garantir la possibilitat d'estudiar i entrenar: canviar horaris de classes, adaptar calendaris d'exàmens... enfront de l'immobilisme de les dates competitives?
11. Tenen por de que s'estigui entrant en una espècie de "marketing" per acollir aquests estudiants entre els centres educatius que presenten aquests projectes?
12. Com pensa vostè que el projecte es podria encara millorar? Quines deficiències encara són millorables? Manca suport institucional (polític, esportiu...)? Qui us recolza en tot aquest projecte educatiu?

Figura 42. *Entrevista en profunditat directors i càrrecs dels centres educatius.*

7.4. Procediment i temporalització de les accions.

El procediment per la recollida de dades mitjançant les entrevistes personals va seguir un mateix patró d'actuació per part de l'investigador:

- a) Establir contacte amb la persona responsable del club (coordinador esportiu, director tècnic), del centre educatiu on es realitzaven actuacions mitjançant projecte o model integrat (director, cap d'estudis) i amb els esportistes d'elit. Aquest primer contacte sempre es va fer per telèfon o per mail. En aquest primer contacte es feia la presentació de l'investigador, de les fundacions patrocinadores i de l'objecte d'estudi de la recerca. A continuació, s'establia un dia per fer una reunió en el centre docent o en el club per a explicar personalment el projecte i realitzar l'entrevista corresponent.

- b) Dia de l'entrevista concertada anteriorment, normalment a realitzar en el mateix centre docent o en el club de pertinença. L'investigador es desplaçava al lloc acordat i, després de les presentacions personals i formals del projecte, s'iniciava l'entrevista. Només una entrevista es va efectuar per internet, ja que la persona escollida, l'esportista d'elit, estava jugant a l'estranger (Polònia). En aquesta reunió, l'investigador lliurava al responsable els següents documents i materials (annexos):
 - Carta de presentació de la beca i de les fundacions patrocinadores.
 - Tarja personal de professor universitari de l'investigador.
 - Entrevista qualitativa que se li feia al responsable esportiu o docent.
 - Gravadora digital de veu.

Les entrevistes als responsables tècnics esportius es desenvoluparen paral·lelament a la recollida de dades quantitatives entre els mesos d'abril i el juny de 2009. Les entrevistes en profunditat, el cos central de l'estudi qualitatiu, juntament amb les entrevistes als esportistes d'elit, es realitzaren en iniciar-se el curs 2009-10, durant la tardor, entre el setembre i el desembre de 2009. Cal emfatitzar sobretot la dificultat per establir contacte amb els esportistes d'elit ja que tenen l'agenda molt atapeïda no només en els compromisos quotidians esportius, acadèmics o laborals, sinó també pel fet d'estar viatjant contínuament per la competició esportiva.

Les entrevistes exploratòries s'enregistraven, s'omplien per Internet o es recollien les dades per escrit; depenia de la situació i de la implicació dels entrevistats. En canvi, les entrevistes en profunditat, entrevistes cabdals en l'èxit de l'estudi qualitatiu, foren absolutament totes enregistrades en arxius de so digitalitzats (annexos). Un cop realitzades les entrevistes, l'investigador es comprometia a traslladar-les íntegrament a paper escrit i reenviar-les a la persona entrevistada per què la pogués rellegir i repassar abans d'incorporar-la definitivament a l'estudi.

ESTUDI QUALITATIU: ENTREVISTES EN PROFUNDITAT	
CENTRE EDUCATIU I RESPONSABLE	DATA DE L'ENTREVISTA
<p>IES FERRAN TALLADA Sr. Manel Belda, Director a8014115@xtec.cat C/ Gran Vista 54, 08032 Barcelona. http://www.bcn.es/ferrantallada/</p>	Dimecres 21 d'octubre de 2009, 12h30
<p>INSPECCIÓ D'EDUCACIÓ Sr. Joan Cambeiro, Inspector Educació Física jcambeir@xtec.cat C/ Urquinaona 6, 3r., 08010 Barcelona</p>	Dilluns 26 d'octubre de 2009, 12h30
<p>STUCOM CENTRE D'ESTUDIS Sr. Xavier Camí, Director. stucom@stucom.com C/ Pelai 8, 08001 Barcelona www.stucom.com</p>	Dimecres 28 d'octubre de 2009, 12h30
<p>ESCOLA SANTA CLARA Sr. Carles Balada, Director cbalada@escolasantaclara.org C/ Adriana 16, 08206 Sabadell http://www.escolasantaclara.org/principal.htm</p>	Dilluns 2 de novembre de 2009, 12h30
<p>CAR SANT CUGAT (SAE) Sra. Susana Regüela, Servei Atenció Esportista. sreguela@car.edu Av. Alcalde Barnils 3-5, 08173 Sant Cugat Vallès http://www.car.edu</p>	Dimarts 3 de novembre de 2009, 11h.

Figura 43: Cronograma d'activitats de recerca qualitativa (entrevistes en profunditat).

7.5. Ètica en la recerca.

Els mínims ètics exigibles en la recerca educativa es garantiran amb l'anonimat de les dades obtingudes de cada entrevista en l'exposició dels resultats i protegides de no fer-les públiques sense consentiment autoritzat. L'ètica en l'estudi qualitatiu es garantirà en les següents accions:

- a) Carta de presentació de l'investigador i de les fundacions promotores de la beca de recerca.
- b) Explicar amb detall l'objectiu de la recerca a la persona entrevistada i respondre els possibles dubtes abans de començar.
- c) Demanar permís per enregistrar la veu durant l'entrevista.
- d) Lliurar una còpia de l'entrevista amb totes les parts i les preguntes que la conformen abans d'iniciar la recollida de dades. Insistir a la persona entrevistada que la llegeixi.
- e) Un cop transcrita l'entrevista en paper, i abans de ser utilitzada en l'estudi qualitatiu de la recerca, enviar-la a la persona entrevistada per què repassi les seves respostes o si considera alguna errada de transcripció.
- f) Atendre les consideracions oportunes de les persones entrevistades.
- g) Protegir la identitat personal dels subjectes participants, al marge que les dades recollides de cada entrevista individual acabin formant part d'un cúmul de dades qualitatives que pertanyen a diferents subjectes.

8. RESULTATS QUALITATIUS.

A continuació es presentaran els resultats de les entrevistes qualitatives, pregunta per pregunta, destacant-ne les opinions més rellevants i el grau de coincidència o disparitat entre les persones entrevistades. També es destacaran les reflexions que més il·lustren la situació actual dels models amb projecte o models integrats per compaginar eficaçment els estudis amb l'esport. Finalment dir que les entrevistes exploratòries dels esportistes d'elit només seran comentades conjuntament, destacant-ne els aspectes comuns i les idees més destacades, però sense fer-ne l'anàlisi profund del contingut, per preservar la seva intimitat. Les entrevistes als directors tècnics es presentaran dividides en les modalitats esportives, respectant les característiques de cada esport.

8.1. Anàlisi entrevistes exploratòries.

DIRECTORS TÈCNICS ESPORTIUS.

- 1. Si es constata una davallada de practicants a mesura que s'evoluciona en l'edat, quin creu que en són els motius (exigència acadèmica en els estudis, pèrdua de rendiment esportiu...)?**

Basquetbol:

"...és un club clàssic, que cuida la base i la formació en les categories inferiors i, depenent del número de jugadors i jugadores que progressen i de les possibilitats d'habilitar entrenaments, es fan diferents equips per categories".

Si un jugador no treu bones notes se'l "castiga" sense jugar, però també ho haurien de fer quan van a les diferents seleccions (catalana o espanyola), per què si no sempre és el club qui ha de carregar amb la responsabilitat acadèmica..."

"En basquetbol, la pèrdua de practicants en edats avançades no és un problema acadèmic, és un problema de selecció dels jugadors"

“...no treballa per fer una piràmide clàssica de treball on en la base hi ha moltes nenes i, a partir d'aquesta edat, a mesura que es van fent gran, els equips i el número de jugadores van minvant. El funcionament del club és exclusivament competitiu, no tan formatiu”.

“En basquetbol la exigència és el manteniment d'un determinat número de fitxes per poder fer un equip”

Des del basquetbol, la pregunta no és tan pertinent com en la natació. Un equip s'ha de fer almenys amb 10 fitxes de jugadors, amb 2 jugadors aquella categoria no podria jugar. De tota manera, la majoria de clubs es mostren en un plantejament clàssic de tenir la màxima base de jugadors i anar seleccionant-los en funció del seu rendiment i possibilitats de futur. Només un club no cuida la base i es dedica exclusivament a fitxar. Per últim, és rellevant l'aportació que les mesures que es prenguin per a afavorir les notes acadèmiques, haurien de ser consensuades amb les seleccions que pugui participar el jugador, no tot l'esforç l'ha de fer el club.

Natació:

“...els motius per deixar la natació són dos: primer, el progressiu increment de l'exigència en els estudis i, com a conseqüència, la davallada de les sessions d'entrenament (es deixa de venir a entrenar de bon matí, abans d'anar a escola), i el rendiment a l'aigua cau”

“Els horaris escolars de la resta d'autonomies, plegant moltes d'elles a migdia, permeten la millor combinació dels estudis amb la natació. A més, en el nostre club, la competència amb el water-polo és un factor clau”.

“El club està estudiant la possibilitat de tenir un centre docent que permeti la integració d'horaris d'entrenament i acadèmics”.

“La combinació de l'exigència acadèmica junt amb la dificultat de millorar el rendiment a mesura que passen de categoria provoca pèrdues de motivació i, per tant, haver de reduir la dedicació necessària fins a plegar. Cal afegir, a més, un aspecte molt important en el nostre club que és la presència del waterpolo”

“En natació és molt clar que la causa de la davallada dels practicants és l'augment progressiu de l'exigència escolar. Els horaris de dedicació a l'estudi i els horaris de dedicació a l'entrenament no poden combinar (per exemple, per poder entrenar a migdia). Aleshores, si es deixa de venir a entrenar, immediatament les marques se'n ressenten i, en no millorar les marques, cada vegada costa més anar a entrenar”.

En natació, la resposta és unànime entre els quatre directors tècnics: no hi ha dubte, el progressiu augment de l'exigència escolar no permet seguir amb el ritme d'entrenaments que assegura el bon rendiment esportiu. El resultat d'haver d'atendre l'escola comporta davallada del rendiment i, per tant, el fet de deixar-ho per no ser competitiu. També s'apunta repetidament la competència del water - polo, que els joves poden veure com a esport d'aigua més atractiu que la natació.

2. Quants practicants tenen de fora de la seva ciutat o de barris allunyats que els exigeixi una bona inversió de temps en els desplaçaments? Quan de temps, quanta distància? Tenen algun ajut per aquest motiu?

Basquetbol:

“...no són desplaçaments molt llunyans i normalment concentrades a les categories més grans (cadet i júnior): noies de Barcelona, de Sant Adrià o de Terrassa. Algunes noies són del Maresme, de Pineda o de Premià, però estan molt integrades a Mataró per què és la ciutat on estudien”.

“Al marge dels jugadors becats a La Masia, hi ha jugadors de diferents ciutats de Catalunya: Reus (3 vegades a la setmana!), Girona, Manresa, Sabadell... Evidentment, aquests jugadors encara tenen menys temps per a estudiar, ja que han d'invertir-ne als desplaçaments. Les famílies tenen ajuts econòmics pel transport”.

“Hi ha varis jugadors que venen de fora, però no se'ls dona ajut econòmic. Existeixen 3 cotxes que fan rutes portant jugadors de les diferents categories per la província de Barcelona en un radi màxim de 50 quilòmetres...Per que no perdin el temps, el club disposa d'una aula d'estudi per fer deures i si els jugadors són molt joves, els pares poden entrar per controlar que facin els deures abans o després d'entrenar. També es va considerar el fet de tenir un professor de suport a l'aula d'estudi, però la idea no ha encaixat (diferents categories, edats, moviments de jugadors...”.

“La beca econòmica es té en consideració a partir de més de 50 quilòmetres de desplaçament. Actualment hi ha 11 jugadors becats de fora de Badalona”.

“...té moltes jugadores de fora de la ciutat i en totes les categories, fins i tot en minibàsquet: Mataró, Cornellà, Sant Feliu del Llobregat, Sant Boi, Granollers... Evidentment no són distàncies massa allunyades, i les famílies tenen un cert ajut econòmic per poder-ho afrontar (paguen menys quota) i, a més, s'intenta organitzar cotxes amb noies de ciutats properes per què vagin juntes en els desplaçaments”.

8. Resultats qualitatius.

Els principals jugadors que venen de fora de Manresa i el temps de desplaçament aproximat que han d'invertir són els següents: 2 jugadors de Solsona (45') + 1 jugador de Quixans (1h15')+ 1 jugador de Ponts (40') + 2 jugadors de Terrassa (30') + 2 de Barcelona (1h)+1 de Sant Julià de Vilatorrada (45') + 1 de Sabadell (45')...

Tots els clubs de basquetbol tenen jugadors de fora de la ciutat. En principi són distàncies de desplaçament mitjanes, ja que si superen una cert quilometratge o són estrangers, s'ha de becar (només els clubs amb més recursos). Les solucions que aplica el basquetbol són molt homogènies en tots els casos: ajuts econòmics en forma de quota més barata o ajut per desplaçament a partir d'un cert quilometratge, organitzar rutes de cotxes particulars per deixar els nens a casa seva. Només un club ha mostrat possibles solucions acadèmiques per cobrir les hores que es passen aquests joves jugadors al club: sala d'estudis, professors de reforç...

Natació:

“Tenim força nedadors de fora del barri i també de fora de Barcelona (Viladecans...). Són gent que fan esforços molt gran per poder venir a entrenar-se. Estranyament, no tenim massa nedadors del propi barri... Aquests nedadors que venen de fora només tenen ajuts a partir d'Infantil i si tenen medalla en Campionats d'Espanya”.

“Tenim varis nedadors de fora, però no tenen cap ajut excepte els més grans més nivell (absoluts o juniors), que tenen beques segons resultats i això els hi permet dedicar part de la seva beca a despeses de desplaçament (gasolina, bonus de bus i metro...)”.

“No hi ha massa nedadors que siguin de fora de Manresa, i els que ho són no són de gaire lluny. Hi ha qui és de Sant Joan de Vilatorrada, que està molt a la vora, de Navàs, que està a 20' i com a màxim, de Santa Maria d'Oló, que ja està a 45' de temps. Evidentment, no tenen cap ajut extra pel fet de ser de fora de Manresa”.

“El problema s'agreuja lògicament a partir dels 18 anys, quan s'acaba l'escolaritat i els nedadors han d'anar a la universitat. A Manresa no hi ha universitat i, en haver-se de desplaçar lluny per estudiar, els nedadors ho han de deixar”.

“El club no té massa nedadors de fora del barri o de la ciutat. Es podria dir que un 85% dels nedadors són del propi barri o del seu entorn. En categoria júnior hi ha un nedador de fora, però en aquest club són casos molt excepcionals”.

Els clubs de natació no tenen tants nedadors de fora de la ciutat i, de tenir-los, les distàncies a recórrer són més curtes. Però no hi ha una situació unificada com al basquetbol. A més, els ajuts econòmics també estan més regulats. O no hi ha ajuts o aquests s'atorguen després de demostrar uns certs rendiments esportius (medalles, absoluts...). Des de Manresa es viu el tema del desplaçament amb especial preocupació quan s'arriba a l'edat universitària: moltes carreres s'han de cursar fora de la ciutat i això talla moltes carreres esportives.

- 3. El club fa algun tipus de treball o seguiment o ofereix algun ajut per cuidar el nivell acadèmic dels seus practicants? (Per exemple, si no es treuen bones notes no s'entrena, si no s'estudia suficient no es competeix, convenis amb l'escola pels alumnes que més hores dediquen a l'entrenament...) O el fet de compaginar estudis amb entrenament és deixa totalment a les famílies?**

Basquetbol:

“No és un norma establerta pel Club. Els entrenadors, però, ho fan d'iniciativa individual, i sobretot en els equips més de formació”.

“El club cada trimestre repassa i controla les notes obtingudes pels seus jugadors a les diferents avaluacions. Ho han de fer els mateixos entrenadors dels equips”. “També s'ha proposat fer algun entrenament en dissabte al matí per recuperar un entrenament perdut durant aquella setmana pels estudis però...les concentracions de diumenge amb les seleccions, i el jugador torna a no tenir temps ni durant el cap de setmana”.

“Des de l'Escola de Bàsquet fins a la categoria Júnior, el club demana la revisió de les notes trimestrals dels jugadors. Si les notes no són bones, es penalitza el jugador sense un dia d'entrenament, i això vol dir jugar menys el dia de partit. El club també vetlla per què els jugadors no deixin d'assistir a classe i puguin fer reforç d'anglès, llengua bàsica en la interrelació en aquest esport”.

“Com a club no hi ha l'exigència de fer el seguiment acadèmic de les jugadores. Sovint, però, es fa un seguiment informal de com van en els estudis, per part dels propis entrenadors”.

“No es controlen ni es demanen les notes per sistema. De tota manera, això no equival a dir que si es detecta algun problema no es parli amb les famílies”.

Només dos clubs potents de basquetbol s'impliquen en el control trimestral de les notes dels seus jugadors, aportant mesures concretes per incentivar l'estudi i, a més, controlant els becats allunyats de les famílies que no faltin a classe o reforcin l'anglès. La resta de clubs no consideren que aquesta sigui una feina que hagin de realitzar ells, i ho deixen totalment a mans de les famílies.

Què es faria si un major de 16 anys deixés d'estudiar per dedicar-se només a l'esport?

“Si realment deixa d'estudiar només enlluernat per un futur esportiu, no s'acceptaria. Aquests problemes sovint sorgeixen quan un jugador es posa en mans d'un representant que el vol ficar a l'“aparador”; així, el jugador esdevé egoista i només pensa en ell i no en l'equip”

“El club no s'ho ha plantejat”.

“Els jugadors han de saber que només algun d'ells arribarà a ser jugador professional de basquetbol i, per tant, han d'estudiar”.

“No és opinable; en principi, el club afirma que és obligatori l'assistència a l'escola”.

“Han de continuar estudiant: No es beca mai cap jugador sense l'exigència de l'estudi”.

Els comentaris dels directors tècnics són ben eloqüents i clars, no cal més explicació. Hi ha total consens al respecte, menys qui respon que no s'ho han plantejat mai.

Natació:

“No hi ha una política específica de club que controli el seguiment acadèmic dels alumnes; en principi és responsabilitat dels pares. De tota manera, es fa seguiment informal preguntant als nedadors com els hi va l'escola, reunint-nos amb els pares...I s'intenta que no es penalitzi sense entrenar o competir, per què això és contraproduent amb la natació. Cal imaginar altres formules: retallar televisió, messenger... hi ha altres coses a treure abans de l'entrenament. A més, pensem que el fet de pertànyer al club també educa en tota una sèrie de valors propis de l'esport que no tenen per què oblidar-se o desmerèixer enfront d'altres continguts més instructius”.

“Normalment es deixa a les famílies. Però existeix acord amb un centre educatiu per poder facilitar als nedadors que els hi interessi la compaginació d'estudis i entrenament a partir de batxillerat”.

8. Resultats qualitatius.

“El club no fa control de les notes dels nedadors, aquesta feina es deixa a cada família. Sovint són els pares els que prenen la iniciativa en aquests temes i, en contra dels interessos del club, poden castigar els seus fills per males notes en, per exemple, no anar a un “stage” de treball”.

“En els nedadors més petits, el control de les notes és competència de la família. El club fa el control del rendiment acadèmic especialment en aquells casos en que van a l'Escola Closa (aproximadament un 50% dels nedadors Infantils i un 50% dels Júniers)”.

Contràriament al basquetbol, en que dos clubs potents sí que feien control de les notes dels seus esportistes, en natació hi ha una resposta homogènia: els clubs no es fan càrrec del control acadèmic dels nedadors ja que es considera una obligació de les famílies. Això no treu que es puguin fer comentaris informals amb els pares, sobretot per torbar solucions de millora acadèmica que no passin per una retallada dels entrenaments que segur afectarien al rendiment esportiu dels nedadors.

Què es faria si un major de 16 anys deixés d'estudiar per dedicar-se només a l'esport?

“Malauradament en la natació això passa, però el club no ho aconsellaria. Ni que fos un nedador de nivell europeu cal deixar els estudis. Potser a nivell mundial o olímpic s'hauria de parlar”.

“El club intenta fer entendre que els estudis no es poden deixar, però acaben decidint els mateixos nedadors i les famílies”.

“Dependria del seu nivell. Si el seu nivell no és massa alt, se li recomanaria que no ho deixés, o que fes una altra cosa. Mai puc obligar, jo no sóc el seu pare o tutor. Si té molt nivell li recomanaria fer alguna cosa que el formés, però que no afectés el programa d'entrenament”.

“No es permetria. Els nedadors han d'entendre que han d'estudiar per tenir un ofici o una carrera, no es guanyaran la vida amb la natació malgrat que siguin molt bons”.

Aquesta qüestió, també contràriament al basquetbol on les respostes eren pràcticament unànimes, presenta curiosament molta més permeabilitat en la natació. No es nega dràsticament la possibilitat de deixar els estudis als 16 anys (només en un cas molt clar per què es suposa que el futur no passa per aquest esport), i es contempen possibilitats de comprendre aquesta decisió en funció del rendiment i les marques de l'esportista. S'assumeix la impossibilitat, a una certa edat, de poder compaginar estudis i esport?

4. Quina és la formació acadèmica i tècnica dels seus entrenadors? És una característica rellevant pel club per seleccionar els entrenadors? Pot haver-hi relació entre la formació de l'entrenador i la sensibilitat vers la formació acadèmica de l'esportista?

Basquetbol:

“El propi club organitza cursos de formació específica en basquetbol, ja que els propis entrenadors hi manifesten interès...es té clar que, sobretot en els jugadors que comencen, si es té la sort de coincidir amb un entrenador preparat i que al marge de basquetbol també sàpiga educar-los, tot anirà molt millor”.

“S'exigeix que tinguin els títols d'entrenadors corresponents, com a mínim. Al marge de la formació específica, molts altres són estudiants universitaris de MEF o d'altres llicenciatures, fet que també es valora ja que poden aportar un certs valors als jugadors que entrenen”.

“No és un aspecte de moment massa rellevant. Lògicament, com a mínim han de tenir el curs d'iniciació al basquetbol, sobretot per garantir qualitat en les categories més petites. Però també és molt important el tracte amb el jugador. De tota manera, com a coordinador, es valora molt la formació acadèmica dels entrenadors i que aquests ho sàpiguen exigir als jugadors”.

Tots els entrenadors tenen molta formació específica en basquetbol (títols federatius) i amb força experiència en el camp competitiu. És exigència que tots els entrenadors del club siguin titulats.

Es demana que tots els entrenadors estiguin titulats i s'intenta encaixar el seu nivell de formació (Nivell I, Nivell II...) amb els diferents equips a entrenar. El club no beca econòmicament als entrenadors als cursos de formació, però sí que els hi valora molt que el facin i el seu interès. La formació generalista o universitària no es contempla en la selecció d'entrenadors.

Hi ha tres coincidències en la majoria dels coordinadors consultats: en primer lloc, disposar de les titulacions esportives mínimes com a condició pràcticament indispensable; en segon lloc, al marge dels estudis, valorar el tracte personal que l'entrenador dona al jugador, les actituds que exigeix, la relació que s'estableix... la importància de tenir un entrenador sensible i implicat quan comença a entrenar. En darrer lloc, no sembla molt rellevant la formació acadèmica o universitària.

Com s'ha d'actuar davant una exigència cultural molt rellevant (un examen important, un viatge irrepetible...) i l'exigència de dedicació a l'entrenament i a la competició?

“Sempre cal trucar a l'entrenador i explicar-li personalment el problema. Normalment, no hi ha problema per perdre un entrenament per un examen i, a més, es pot compensar aquest entrenament durant la setmana fent una altra sessió potser amb la categoria superior”.

“Si és per fer un examen s'accepta, cap problema”.

“No passa res, ha de fer l'examen”.

“Es mira d'acontegar a tothom. S'ha arribat a canviar partits propis si els jugadors havien de marxar de colònies. I, si en darrer terme no es pot canviar, es va a jugar sense el jugador. No passa res”.

“Amb alguna excepció puntual, la participació a les sessions d'entrenament és innegociable”.

També hi ha força coincidència en les respostes dels coordinadors de basquetbol, ja que la majoria mostren un alt grau de flexibilitat si cal deixar puntualment un entrenament per estudiar o per examen. Menys en una posició molt rígida que considera que l'entrenament no es pot deixar mai, la resta de clubs intenten buscar solucions per aconseguir les diferents necessitats.

Natació:

El club està compromès en la formació dels seus entrenadors. Sovint el club pot subvencionar en un 50% els cursos de monitor i d'entrenador de natació. De fet, cada any s'intenta potenciar la formació específica dels entrenadors. De tota manera, cal saber que aquest objectiu formatiu no és gens senzill d'aconseguir. El ritme d'un entrenador és molt alt i no té massa temps per a formar-se, ja que fins i tot els caps de setmana els té ocupats amb la competició. De tota manera, la formació en el nostre club és un tema seriós i, fins i tot, està en el nostre ànim participar en algun congrés en la propera tardor.

És molt important tenir entrenadors amb experiència i estudis. Al club tots els entrenadors tenen la titulació esportiva i, a part, la majoria són llicenciats universitaris.

Aquesta és una qüestió delicada; el club no dona cap ajut econòmic per a treure's el títol d'entrenador. A part, el títol de màxim nivell exigeix de concentracions de 15 dies, per exemple a Madrid. Són molt cars i difícil de poder fer, havent de deixar les obligacions quotidianes.

En primer lloc, es mira la validesa de la persona independentment del seu títol. El club no dona subvencions per tal que els joves entrenadors es puguin treure el títol, ho han de fer a títol personal si els interessa molt. També es bo que els entrenadors joves s'enriqueixin de la gent que té més experiència...

Els coordinadors de natació coincideixen en la rellevància de tenir ben preparats els tècnics esportius, intentant que les titulacions específiques de l'esport s'acompleixin. De tota manera, sembla que no és senzill congeniar la formació permanent dels tècnics amb el seu ritme de vida, amb els pocs ajuts que alguns clubs ofereixen per poder-se matricular i per què els cursos superiors tenen una durada molt llarga, són cars i sovint comporten desplaçaments impossibles d'assumir. A l'igual que el basquetbol, no sembla molt rellevant la formació acadèmica o universitària dels tècnics, tot i que es valora. També és rellevant el comentari de que es pot aprendre molt escoltant els entrenadors amb més experiència.

Com s'ha d'actuar davant una exigència cultural molt rellevant (un examen important, un viatge irrepètiblle...) i l'exigència de dedicació a l'entrenament i a la competició?

“Evidentment que si un dia hi ha un examen important, no passa res per no venir a l'entrenament; a més, podem adaptar-li aquell entrenament a un altre dia de la setmana. De tota manera, el nedador ha d'aprendre a gestionar el seu temps, un temps diferent d'aquell jove que no fa esport de competició”.

“És relatiu. Depèn del nivell del nedador. Si està preparant una competició amb un objectiu molt important, li recomanaria quedar-se a entrenar (depèn molt de l'activitat, el viatge que s'hagi de fer...). Si és un nedador de nivell mitjà, gairebé l'obligaria a fer l'activitat, preparar l'examen...”

“No hi hauria cap problema per faltar un dia a un examen. El problema no és un dia aïllat. El problema és que no hi ha cap sensibilitat per encaixar l'escola amb la competició. És impossible comprendre que, tornant de la tensió d'un campionat, hi hagi exàmens, sense deixar un marge”.

Hi ha força coincidència en les respostes, mostrant comprensió si cal deixar puntualment un entrenament per estudiar o per examen. De tota manera, es relativitza aquesta primera impressió si l'examen o els estudis coincideixen amb campionats molt importants (fet habitual dissortadament a la natació) i la manca d'un entrenament els pugui afectar, o bé que s'exigeixin treballs tornant dels mateixos campionats.

Finalment, exposar que és una constant en totes les entrevistes exploratòries amb els coordinadors tècnics esportius el fet de que en l'esportista no existeixen dues persones diferents, una en la vida acadèmica i una altra en la vida competitiva. Sempre és la mateixa persona, i els seus valors i els esforços i les seves motivacions es traslladen de l'escola a l'esport. L'esport, en principi, no es veu com a causa d'un mal rendiment escolar. Els pensaments dels coordinadors s'enriqueixen amb expressions del següent tipus:

“Constatem que, sovint, els que són els millors a l'aigua també són els millors en els estudis”.

“...en general es confirma que si un jugador és mal estudiant no depèn de l'esport. Estem contents per què les notes són molt bones”.

“En general, el club està força content de les bones notes que van obtenint els seus jugadors, tot i que sempre hi ha alguna excepció”.

“...es constata que els que no valen pels estudis no cal cap ajuda extra, ja que molts d'ells segueixen suspenent”.

“La meva opinió és que si s'és dispers en la vida, s'és dispers en el bàsquet”.

“En tot cas, cal puntualitzar que si deixen els estudis ben aviat no és un problema de l'esport, és un problema clar de que no valen pels estudis o no els hi agrada la vida acadèmica”.

“De tota manera, els esportistes que valen treuen notes igual o millors que la resta de la població. Per què sovint passa que, si deixen l'esport, no és veritat que dediquen tot aquell temps que abans no tenien només a estudiar: surten més, estan més pel carrer, i les notes no tenen una millora realment significativa. L'esport no sol ser la causa de que els estudis vagin malament”.

Són pensaments potser subjectius, potser extrets dels anys d'experiència com a tècnics, però sembla evident que és una coincidència important de constatar. Entenem que cada entrevista era independent, que ells no s'havien parlat, que ni tan sols es coneixen tots... i la línia de pensament en relació a la intel·ligència de l'esportista en la competició i en l'escola són molt similars.

ESPORTISTES D'ELIT

Marta Fernández.

Figura 44. *Marta Fernández a la WNBA.*

Gerard Rodríguez

Figura 45. Gerard Rodríguez nedant estil lliure.

Ambdós esportistes d'elit estan molt satisfets d'haver pogut estudiar en models integrats. La Marta pertanyia al grup de jugadores de Siglo XXI, projecte de formació de basquetbol recolzat per la federació espanyola i per la federació catalana, que tenia una durada de 4 anys (2 de cadet i 2 de júnior). Estaven becaades a la Residència Blume, actualment dins de la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, i tal com explica Causín (2004), compaginant molt bé estudis i esport: *“Esto se realizaba a través de una programación de entrenamientos realizada con mucho cuidado y sin descuidar nunca el destinar tiempo para los estudios. Prueba de esto último, el instituto donde estudiaban y las canchas donde entrenaban estaban muy cerca, para minimizar la perdida de tiempo en los desplazamientos”* (<http://www.muevetebasket.es>). Es podia, doncs, compaginar a la perfecció esport i escola, i la Marta va poder aprovar sense problemes la Selectivitat i sense perdre cap curs escolar.

En la mateixa línia s'expressa en Gerard, que amb només 17 anys està estudiant el 2n. batxillerat al CAR de Sant Cugat. La seva entrada a un model integrat educació – esport es va demorar més que en el cas de la Marta, però les seves valoracions són igualment favorables. Comenta que de no haver estat al CAR, li hauria estat impossible seguir progressant com a nedador, per què ja seria impossible compaginar-ho amb els estudis de batxillerat. Tant la Marta com en Gerard senten haver estat ben recolzats tan per les Federacions com pel Consell Català de l'Esport, ells han tingut la sort de formar part d'aquella reduïda elit d'esportistes que assoleixen els ajuts institucionals.

De tota manera, els centres integrats també tenen inconvenients: estar tota la setmana allunyat de la família, perdre el contacte amb els amics habituals, trencant-se el context social on l'esportista ha crescut i ha estudiat. Per altra banda, cal ser molt madur per no dispersar-se i estar plenament centrat en els estudis tot i compartir habitació amb companys, i sense el recolzament directe dels pares. Tot i estar al CAR, sovint també poden sorgir conflictes entre les programacions esportives (una concentració a Sierra Nevada) i la data de lliurament de treball importants de l'etapa (projecte de recerca del batxillerat); o bé que les principals competicions de l'any, objectius pels quals es treballa, coincideixin amb exàmens importants com la Selectivitat, que poden decidir el futur universitari de l'esportista.

Ambdós esportistes aconsellen fer l'esforç de compaginar els estudis i l'esport sempre que es pugui, que cal tenir una bona formació acadèmica i cultural per no sentir-se desplaçat en el futur món professional quan s'acabi la vida esportiva del present. Malauradament, el sistema encara no és prou fort per garantir que puguin fer les dues activitats amb plenitud, i que finalment s'hagi de renunciar a alguna d'elles. Tots dos esportistes, tot i ser de generacions diferents i tot i haver tingut el suport institucional d'un model integrat, coincideixen plenament en que aquest privilegi s'esgota amb l'entrada a la universitat. La Marta explica que els ajuts ja no eren els mateixos i que va trobar a faltar més comprensió envers la seva situació des dels estaments universitaris. En Gerard, a les portes de començar aquesta nova etapa educativa, és també molt conscient de les dificultats. Ell desitjaria un CAR universitari, un altre model d'esport a la universitat; pensa que segons quina carrera vulgui estudiar, tan jove com és i en el millor moment de la seva carrera esportiva, potser ha de deixar de nedar. Pateix per aquest canvi i encara no hi troba solucions.

8.2. Anàlisi entrevistes en profunditat.

Les cites textuais seleccionades sempre són una realitat fragmentada d'un tot molt més complet i ric en matisos de l'entrevista sencera. Tot i que la selecció es fa seguint els criteris més neutrals possibles de l'investigador i només amb la intencionalitat de mostrar el que es considera més rellevant. Aquests talls d'informació es poden comprendre millor amb la lectura íntegra de les entrevistes o escoltant els arxius digitalitzats de so. Sobretot en aquestes entrevistes en profunditat, aquestes reflexions són especialment transcendentals ja que signifiquen el cos central i nuclear de l'estudi qualitatiu. Es presenta l'anàlisi dels resultats mantenint l'estructura de tres blocs de l'entrevista. El darrer tall textual serà sempre la visió des del Departament d'Educació (Inspecció) de cada tema desenvolupat pels centres docents.

GÈNESI, PROMOTORS I EVOLUCIÓ DEL PROJECE.

1. Ens podria explicar quan va néixer el projecte i quin era l'objectiu del mateix?

“Aquesta escola neix a l'any 1962, per d'interès del Club Natació Sabadell, que tenia nedadors d'elit i olímpics, per fer unes classes que els permetés compaginar entrenament i educació. Es va començar amb 4 nedadors olímpics, i amb el pas dels anys aquelles classes amb molt pocs nens i amb un sistema educatiu molt diferent del que vivim ara, ha anat evolucionant. Sempre ha tingut un caire absolutament privat: Club Natació Sabadell ho subvencionava i els alumnes que podien accedir-hi eren una elit”.

“S'han de contemplar diferents fases. Des del seu naixement, al voltant de 1987, l'objectiu del CAR era els Jocs Olímpics de Barcelona 92. Des del seu inici ja es va crear l' institut que estava dins de les instal·lacions del CAR. Això és rellevant i novedós per què en aquell moment era l'únic centre del món només pensat per a entrenar que tenia dins de les seves instal·lacions un centre d'estudis (al marge de les universitats americanes, que tindrien un altre criteri)”.

“Al 2004 la Secretaria General de l'Esport fa la petició de generar un servei semblant a d'altres països com Canadà, Austràlia, Regne Unit o Estats Units, intentat acompanyar el projecte vital de l'esportista més enllà de l'esport. La proposta s'origina en la reflexió que fan aquests països en relació a la retirada esportiva: la quantitat de gent que hi ha sense una formació adient, amb uns factors de risc a l'hora de deixar l'esport com patir depressions, com no trobar un lloc laboral d'acord a les seves expectatives... I es crea el Servei d'Atenció a l'Esportista que entra en funcionament al 2005. Un dels objectius que ens plantejem des del servei és el de buscar nous sistemes d'aprenentatge tan en formació reglada com no reglada, per què la gent pugui continuar estudiant i fer compatible la seva activitat física allà on sigui”.

8. Resultats qualitius.

“Sobretot treballa amb casos complicats... Treballa amb gent que potser no té l'ESO o amb gent que fa 5 o 6 anys que van deixar d'estudiar. I s'ha de promocionar que tornin a agafar hàbits d'estudi... És un nivell de conscienciació molt diferent un alumne que té molt clar que vol fer carrera universitària i que el seu problema és l'horari o la quantitat d'assignatures, respecte de la noia que el seu problema no és ja estructural, sinó motivacional. I la meua feina és que ho vulgui fer”.

“Tenim entre el professorat una senyora que havia sigut olímpica, nedadora olímpica a Moscou 1980. Ella va patir els problemes propis d'haver de compaginar la part esportiva amb la part acadèmica. De fet, va haver de fer un curs acadèmic (no recordo si concretament va haver d'anar a Màlaga a Granada, un lloc on podia fer-ho). Va estar a fora un any sencer i ella sempre ens explicava l'experiència. Aleshores, cap a l'any 2000 vam començar a pensar en fer de forma seriosa i estructurada aquest projecte. L'any 2001 començàvem amb 7 alumnes. Paral·lelament, ens vam trobar amb una necessitat pròpia de la Federació Catalana de Tennis, i vam començar a treballar amb ells el mateix curs 2001”.

“Aquí hi ha una sensibilitat envers el tema esportiu des de fa molts anys. Vam començar a treballar el tema de l'esport com a eina per transmetre una sèrie de valors, i que a més té la gran avantatge que són uns valors que no són ni polítics ni religiosos, són una essència... Quan començo a tenir una sèrie d'alumnes que queden campions de Catalunya i llavors han d'anar a Campionats d'Espanya començo a tenir problemes que no els deixen anar, no els hi traslladen els exàmens... De manera que els col·legis on estan els hi acaben dient: què vols fer, estudiar o fer esport? A partir d'aquí es genera un problema familiar, d'entrenador, amb l'escola. Amb el recolzament de la direcció del centre d'estudis STUCOM, proposem a aquests alumnes que vinguin a estudiar aquí... Hem canviat una vocal: no és entreno o estudio, és entreno i estudio, senzillament això. Canviar aquesta vocal implica construir un projecte”.

La llavor dels diversos models estudiats són diferents: hi ha dos models clarament institucionals, que són els models integrals del CAR i de l'Escola Santa Clara, des de l'àmbit públic i privat respectivament. En canvi, dos models neixen d'una persona concreta i després són recollits pels centres docents corresponents que s'hi interessin. En aquests casos, l'origen té nom i cognom; el projecte neix de les inquietuds personals i es traslladen a un projecte per a esportistes. D'altra banda, tots els projectes neixen lligats a un esport concret (natació, tennis, judo), per diversificar-se a d'altres modalitats esportives amb el temps. Només el model CAR ja va néixer amb vocació de servei multiesport. En tots els models estudiats, la màxima preocupació és poder compaginar els estudis i els entrenaments de la població esportiva, i cada model juga amb els recursos que disposa. Els models privats només poden oferir compaginar esports i educació en una sola etapa educativa (ESO el privat integrat i Batxillerat i mòduls professionals el privat amb projecte). En canvi, els models públics poden oferir el projecte a diverses etapes educatives en els seus IES.

Això segurament va néixer de les necessitats que es creaven individualment en les famílies, fins i tot federacions o clubs. L'origen està en el món esportiu sense cap mena de dubte. El Departament d'educació fins fa no molts anys tenia una gran despreocupació per tot el que no era el sistema estrictament acadèmic. Per tant, no hi havia aquesta tradició d'ajut als esportistes, tendència que es va trencar fa molts pocs anys quan es van començar a fer els convenis esport – escola, dels primers que es van fer... Aquests convenis es fan amb molt bona voluntat i amb poc caràcter institucional: qui té dret a signar-los, com es fan... i, sobretot s'han divulgat molt poc. Des de la Inspecció sabem de l'existència d'aquests centres però no en tenim la relació oficial. En canvi, la normativa d'inici de curs regula aquesta compatibilitat dels estudis i l'esport.

2. Qui en van ser els promotors del projecte: professors, pares, el món de l'esport?

“De forma clara, el propietari i promotor d'aquest centre educatiu és el Club Natació Sabadell”.

“El món de l'esport espanyol, Consejo Superior de Deportes, i de l'esport català a través del Consell Català de l'Esport i la Secretaria General de l'Esport, tot i que es tenen convenis amb el Departament d'Educació”.

“La proposta la vam començar a construir nosaltres, és un projecte de l' institut. Però simultàniament ens vam trobar amb la Catalana de Tennis, que en aquell moment volia cuidar-se més de la part acadèmica dels seus nois”.

“El promotor d'aquest programa per a esportistes, i es pot parlar en singular, es diu Ramon Abad. Si en aquesta escola no hagués estat un professor d'esport amb l'entusiasme del Ramon, amb la seva iniciativa, amb la seva pro-activitat potser no haguéssim reeixit. Certament ha estat la insistència i la particularitat d'aquest professor que va començar a preocupar-se inicialment de resoldre els problemes dels seus alumnes de judo”.

3. Com ha evolucionat el projecte des dels seus inicis fins a l'actualitat?

“Amb el pas dels anys l'escola ha anat creixent i ens vam trobar que el club té molts esportistes que s'estan iniciant a l'alt rendiment esportiu, al marge d'uns quants nedadors que ja pertanyen a l'elit, tot i la seva joventut. Llavors, el que s'ha fet és aconseguir que l'escola sigui concertada, ja que abans era totalment privada. Però això ens ha comportat un doble problema: per una banda, que no tenim Batxillerat, de tal manera que quan acaben 4t. ESO, alumnes que són realment interessants i que estan en el moment en que més podrien rendir, han de deixar el seguiment que en fem des de l'escola”.

8. Resultats qualitatius.

“El projecte que actualment tinc al cap i pel qual lluitaré és aconseguir un centre d’estudis en el qual es puguin estudiar els ensenyaments obligatoris, i completar-ho amb uns estudis postobligatoris conformats per dues modalitats del batxillerat i cicles formatius d’esport (que nosaltres ja tenim una enorme demanda interna a nivell de club de gent que vol estudiar i nosaltres podem disposar de les infraestructures per poder-ho fer), i després també em faria molta il·lusió de muntar programes anomenats PQPI, de capacitació professional pels alumnes que no s’hagin tret l’ESO (Programes de Garantia Social), i que aquests alumnes poguessin integrar-se en el teixit acadèmic i laboral”.

“S’ha d’educar l’esportista per què faci compatible l’esport amb els estudis; no l’hem d’educar per demanar compatibilitat. Tenen raó quan es queixen que ambdues activitats no són compatibles: és veritat, no són compatibles. Però l’esportista les ha de fer compatibles. Buscar el sistema educatiu que s’adapti millor a l’estil personal de cadascú”.

“Nosaltres, ara mateix, en aquest curs, estem vora els 70 alumnes, que estan distribuïts entre 1r. d’ESO i 2n. de Batxillerat. Hi ha grups amb molt pocs, grups amb més... S’amplia molt el número d’alumnes a partir de 4t. d’ESO i Batxillerat. En l’actualitat, et parlo de memòria, tenim contactes amb uns vint-i-cinc clubs als quals els hi donem servei i són de diferents esport”.

“El primer curs oficial amb el programa per esportistes desenvolupat va ser el 2005-06. L’evolució depèn on es posi el llistó i que s’entén per alumne esportista. Es fa la selecció dels alumnes que inicialment es matriculen atrets pel Programa per a Esportistes, sovint alumnes que practiquen esport de nivell...” Com que és un centre d’educació post-obligatòria (Batxillerat i Cicles), un dels canvis que vam fer sobre el disseny original que contemplava un grup específic de Batxillerat per a esportistes; però ens vam adonar que l’alumne esportista està a tot arreu i es van canviar el batxillerat per a esportistes per un Programa d’escola on hi caben alumnes de Grau Mitjà, de grau Superior i de Batxillerat”.

Si en la llavor originària dels diversos models i projectes per a esportistes hi havia una idea comuna que els aglutinava, un cop posats en marxa, l’evolució de cada projecte és molt diversa. Depenen molt de les característiques contextuais de l’escola, de les relacions externes que puguin assolir (contactes amb clubs, federacions...), o per fer arribar el projecte als diversos interessats de Catalunya (famílies d’esportistes).

Aquesta evolució tan diferents dels diversos projectes es pot explicar potser per la manca de definició dels convenis signats amb el Departament d’Educació, facilitant molta autonomia a cada centre per fer progressar el seu model: uns estan preocupats per engrandir les etapes educatives on poder aplicar el projecte (models privats), ja que l’èxit no depèn només de la feina ben feta, sinó també d’arribar a la màxima gent. Al mateix temps, presenten uns projectes d’alta qualitat, molt elaborats per convèncer la societat de la seva solvència.

Els models públics exposen més les mesures d'atenció, les preocupacions per interessar els esportistes pels estudis, però amb una certa garantia de continuïtat. En tot cas, la valoració que tots els models fan dels seus projectes és molt bona, i tots, des del seu inici, han progressat en número d'alumnes esportistes atesos i en la qualitat del servei ofert.

“El problema que planteja el model CAR, no el direm elitista en el sentit pejoratiu, però són alumnes que estan becats per les pròpies federacions. Representen un sector mínim de la població esportiva. Per tant, només és un model bo per aquest mínim sector de la població esportiva, però mai és un model universalment bo”.

“És a dir, hem de contemplar un altre tipus d'esportistes que no estiguin en aquest nivell: el CAR és alt rendiment per definició, però podem parlar de rendiment i encara no ser Alt. L'exigència de l'esport és la que és, independentment del resultat, de que hagi acreditat o no una determinada marca. Un nedador que no estigui encara catalogat d'alt rendiment, però que entreni cada dia està en un bon rendiment i les exigències i dificultats que té són les mateixes que aquell nedador que ja ha fet la marca”.

MESURES CONCRETES DE COMPAGINACIÓ ESTUDIS I ESPORT

4. Quina tipologia d'alumne pot accedir al programa esportistes de competició? Quins requisits són necessaris i a quins nivells educatius està circumscrit?

“Com t'he comentat abans, les nostres Normes de Règim Interior especifiquen que només poden entrar aquells alumnes que siguin esportistes seleccionats pel Club Natació Sabadell. Per tant, la selecció és exclusivament esportiva, no en funció de les notes ni per la zona de vivenda...”

“Són alumnes que se suposa que poden arribar a ser esportistes d'alt nivell o d'elit. La selecció la fa cada federació esportiva, que proposa els noms dels alumnes al Consell Català de l'Esport o al Consejo Superior de Deportes. D'aquesta valoració se'ls atorga o no la beca. Quan la federació proposa el nom d'un esportista, significa que aquest esportista ja ha assolit un nivell molt alt respecte del seu grup d'edat, o també poden ser propostes basades en programes esportius que integrin més gent”.

*“Han d'estar federats i han de fer un mínim d'entrenaments setmanals de 9 hores de dilluns a divendres. Dins d'aquestes condicions, els aspirants tenen una puntuació en el moment de fer el procés de preinscripció o matrícula. El projecte té el beneplàcit total del Departament d'Educació i de la **Inspecció**, que el segueix. Així no hi ha problemes amb possibles alumnes de la zona educativa de l'institut que no facin esport de competició. Hi ha 2 Resolucions concretes per aprovar el projecte que estem fent aquí”.*

“Per tant, al final el requisit que se’ls demana als alumnes és que justifiquin que estan en esport de competició, i suficient. Això vol dir que entrenen per competir en una competició esportiva, com a mínim, pels Campionats de Catalunya i, des d’aquí, pels Campionat d’Espanya i evidentment els campionats internacionals. Quan entren en aquesta escola fem una selecció dels alumnes candidats a entrar en el programa mitjançant un informe que ens mirem amb detall”.

Tot i les diferències de cada projecte esportiu, està clar que les condicions d’ingrés en els projectes no integrats són més extensos i menys restrictius que les condicions d’ingrés en els projectes integrats, que suposen seleccionar els millors esportistes i els qui tenen un millor futur (més elitista en funció de rendiment esportiu). Els models no integrals no tenen les marques actuals com a úniques referències, sinó que intenten apropar-se a tot aquell segment poblacional que dedica moltes hores a l’entrenament, grup que representaria el que ha estat seleccionat pel nostre estudi quantitatiu.

“Seria molt restrictiu fins als 12 anys i seria mitjanament restrictiu en el primer cicle de l’ESO (12-14 anys), i, evidentment, permetria clarament les comptabilitzacions a partir del segon cicle d’el’ESO (a partir de 14 anys). De tota manera, el problema es planteja no en l’educació obligatòria, sinó en la post-obligatòria: batxillerat i universitat. Podem tenir molt bons cadets, molt bons juvenils, però aquests grups d’esportistes van desapareixent irremediament, ho van deixant, com l’exemple que et comento d’un gran equip cadet que Catalunya tenia en judo. Quan la vida exigeix treballar i guanyar-se-la les dificultats es multipliquen”.

“Em preocuparia sobretot de l’ESO i el Batxillerat i els Cicles formatius. La resta, quan l’individu és adult i té més de 18 anys ha de saber prioritzar i saber compaginar-ho amb els estudis universitaris si cal. L’atenció bàsica ha d’estar en les edats primerenques dels joves esportistes”.

“Però unes exigències mínimes s’han de tenir, i s’haurien d’estudiar i analitzar amb deteniment: quantes hores d’entrenament a la setmana? 10h, 12h? Què és convenient per al rendiment esportiu? Com ho fem en relació a les edats i a diferents tipus d’esports. Influeix el temps de dedicació a l’entrenament de cada esport, si l’esport és individual o és col·lectiu... Moltes variables difícils de mesurar, però que impliquen la necessitat d’arribar a un acord mínim, sense cap mena de dubte”.

5. Com s'explica el fet de tenir una plaça en un centre educatiu que potser no compleix els barems de puntuació que el Departament d'Educació adjudica?

*“Com ja t’he explicat anteriorment, el criteri de selecció dels alumnes és únicament esportiu i això ens porta a viure situacions realment difícils, ja que nosaltres no hem de fer servir cap tipus de barem. Tenim el recolzament des de la **Inspecció d'Educació** al nostre regim interior, teòricament, de paraula, però això no fa que cada any ens trobem amb moltes famílies que volen fer entrar els seus fills a l'escola sense ser nedadors, només per què són veïns de la zona... “ Des del departament d'Educació, el Director General del Batxillerat deia que amb la nova llei, amb la LOE, ja es contempla que els esportistes se'ls ha de tenir en compte, però simplement es deixa caure en el text i no diu com ni ho especifica”*

“Hi ha una resolució molt clara d'Educació on s'especifica clarament que l' institut d'ESO i batxillerat només és pels alumnes becats al CAR. Mai hi ha hagut cap problema amb famílies de Sant Cugat que, per zona, els anés bé portar els seus fills a aquest institut, està molt assumit. El que si és cert és que els estudis de cicles formatius de grau mitjà i superior, i els de tècnics d'esports, sí que estan oberts a tota la població. Llavors, quan surt la informació de preinscripció, hi ha una reserva de places regulada pel BOE, que és un 5% de les mateixes que s'han d'oferir als esportistes (en realitat, com a màxim són 1 o 2 places). I tenim una altra resolució entre el CAR i el Departament d'Educació que estableix que tots els esportistes que tinguin beca i vulguin fer aquests estudis també han d'entrar.

“No hi ha cap problema per admetre esportistes que no siguin de la zona educativa que li pertoca a l' institut. Tinc nois de Manlleu. En el moment de matrícula d'entrada a l' institut pot haver un conflicte si tinguéssim una demanada molt gran de nois que fossin esportistes i que, a més, si fossin de la zona tindrien doble puntuació i tindrien avantatge”.

“En la preinscripció de post-obligatòria, fins avui, la gent compleix els períodes de preinscripció però sense el rigor de primària o secundària; en aquestes escoles de primària i secundària, sí que les famílies poden trobar-se amb una demanda superior a l'oferta del centre escolar i, per tant, s'haurà d'utilitzar el barem... Per tant sigui l'alumne esportista o no, tindrà plaça a l'escola. Per altra banda, si un alumne vol incorporar-se a l'escola fora del període de preinscripció i encara tenim places, no hi haurà problema sigui o no esportista també”.

“Tenim molts alumnes de fora de Barcelona, tan esportistes com no esportistes; del Maresme, de Sant Cugat, de l'Hospitalet, de Martorell... I també de barris de Barcelona que no ens tocarien com a zona d'influència: Nou Barris, l'Eixample...”

En cap dels casos estudiats sembla que el fet de que el Departament d'Educació especifiqui un rígid barem per a la matriculació i obtenció de places, sigui un problema pels models d'atenció als esportistes. Els models integrats públic i privat tenen resolucions que els hi permeten tenir les places en favor dels esportistes d'elit. Els models amb projecte, tampoc mostren dificultats a l'hora d'adjudicar les places, especialment el centre docent especialitzat en els nivells postobligatoris. Tots els models educatius estudiats tenen esportistes acollits al seu projecte que són de fora de la ciutat on es localitza el centre docent, i en cap cas hi ha conflicte amb les famílies veïnes de la zona, a excepció de l'Escola Santa Clara de Sabadell, que ha d'explicar reiteradament el seu projecte als pares que voldrien matricular els seus fills.

“Si els programes per fer compatibles els estudis amb l'esport s'estructuren correctament potser el full de matrícula hauria d'incloure alguna excepcionalitat per aquesta tipologia d'alumnes. De la mateixa manera que els esportistes d'elit, en les etapes universitàries, tenen determinades avantatges”... aquest individu hauria de tenir la facilitat d'anar a un centre docent que està al costat del centre esportiu on s'entrena, per no perdre temps... Calcular-ho bé, i que no fos utilitzat com a “picaresca” per a entrar en un determinat centre que la família desitja”.

6. Es podria arribar a fer unes convalidacions oficials d'assignatures o número d'hores de manera similar a les que existeixen per la Música o per la Dansa?

“Personalment vaig pressionar molt per tal que el tema de l'esport aparegués a la llei, de la mateixa manera que ho fa la música i la dansa. En vaig parlar amb la delegada territorial d'educació de comarques del Vallès. Volia que, com a mínim, aparegués alguna referència per llei. Finalment ha aparegut alguna cosa, però del tot insuficient i molt poc concretat”... “El problema és molt senzill de resumir: quan te n'adones del nivell d'incidència o de força que té la Consell Català de l'Esport i la Secretaria General de l'Esport enfront del Departament d'Educació és mínima. ...el Consell Català de l'Esport hauria de tenir el seu pes específic en la llei d'educació de Catalunya i te n'adones de la seva poca representativitat, és complicat demanar possibles convalidacions”.

“Ara apareix alguna referència als esportistes, tot i que no es concreta com en el cas de la Música i la Dansa. El problema és un tema concret: quan tu vas a una escola de dansa o estàs en un programa de música, s'estableixen uns cursos amb una determinada càrrega lectiva, amb un nivell a assolir... En l'esport, el número d'hores a entrenar no està definit tan clarament, i menys si ens fem aquesta pregunta per edats. Educació ho veu complicat, seria fer una valoració per part del professor d'Educació Física del que representa aquell esport dins de la formació acadèmica de l'alumne”.

8. Resultats qualitius.

“Dansa i Música ho tenen molt ben comptabilitzat, però la variació dels esports fa difícil poder establir una llei general per a tothom... La millor solució actual és saber justificar molt bé el teu cas particular, a títol personal, i buscar el recolzament de les institucions”.

“Quan vam estar discutint el tema de les convalidacions ens va ajudar la Inspecció. Pensant sobretot en el Batxillerat, que és el nivell educatiu on realment importen les notes, vam veure que la convalidació juga en contra d'aquest nois. És a dir, en principi, un nedador que fa doble sessió d'entrenaments o un waterpolista que fa triple sessió d'entrenaments, la seva condició física general és millor, infinitament millor que un noi que fa promoció esportiva a baix nivell. Aleshores, treure-li la nota d'Educació Física és un clar perjudici per a ell, ja que se li prendria una opció a molt bona nota. Quan es va parlar aquest tema, vam decidir no fer convalidacions”.

“S'hauria de tractar a nivell individual. L'Educació Física i esportiva en una escola no és només educació “física”, és una educació en un sentit més ampli: la part física, social, l'espiritual, i el tema dels valors col·lectius, els treball en equip, la cultura de l'esforç... És un tema que es pot plantejar però que no hauria de passar per una convalidació automàtica; però és cert que, en determinats casos, hi hauria d'haver la possibilitat de convalidar oficialment l'educació física. Hauria de ser un acord entre els pares, l'escola i tot el col·lectiu implicat...”

Contra el criteri generalitzat que els esportistes haurien de gaudir de exempcions clares d'assignatures, el criteri més estès sembla que es considera un perjudici per a la seva mitjana de notes, fet que també es corrobora amb les dades quantitatives. L'educació física es contempla com una assignatura més enllà del simple desenvolupament orgànic; implica també tota una educació en valors que no s'ha de menysprear. Encara més difícil sembla poder comparar la situació de l'esport, considerat no acadèmic, amb les clares exempcions o convalidacions de la música o la dansa. De fet, només els models integrats exigeixen més clarament la exempció, ja que certes pràctiques físiques poden ser contraproductives als entrenaments específics que es desenvolupen. De tota manera, la realitat indica que hi ha múltiples “pràctiques fosques” o no suficientment regulades per estalviar-se aquesta assignatura.

La veritat que no estan contemplades ni convalidacions per els idiomes ni per els esports. El tema de convalidacions o equivalències o d'homologacions a nivell acadèmic es fan sempre entre qüestions estrictament acadèmiques. La pràctica esportiva del tipus que sigui no forma part de l'educació acadèmica i, per tant, no es pot homologar. Per exemple, la música és reglada per què els alumnes que gaudeixin de convalidacions han d'estar matriculats en centres oficials. Llavors ja tenen rang acadèmic.

A més, ens trobaríem amb molts docent d'Educació Física, en un plantejament perfectament lícit, que dirien que els objectius que es treballen a l'escola no són els mateixos que est treballen en el club. Que els objectius de l'educació física escolar estan molt allunyats dels objectius de l'esport de competició. Aquí s'aixecaria una gran polèmica i una gran dificultat de validar

7. Com es garanteix que la qualitat educativa i cultural d'aquests alumnes sigui exactament la mateixa que la resta i que per aquest motiu no estiguin en desavantatge per afrontar el futur?

"...s'ha de buscar és un programa que els permeti realitzar les dues activitats de manera relativament còmode i que no signifiqui abaixar el nivell acadèmic. Si realment els alumnes que practiquen esport i es formen a la nostra escola, fos a canvi de que se'n ressentís el seu nivell acadèmic no hi estaria gens d'acord, el projecte no tindria cap sentit. La idea clau és quan els responsables esportius seleccionen a un nedador, no només seleccionen un rendiment, sinó també una determinada actitud d'aquella persona que els hi sembla podrà aprofitar l'oportunitat que se li ofereix".

"Els professors han guanyat la seva plaça mitjançant oposició i no provenen del món de l'esport, sinó del món de l'educació, i el que volen és que al final aquests estudiants aprovin la selectivitat. Hi ha anys que els resultats són millors que d'altres, però si a Catalunya la mitjana és d'un 85% d'alumnes que aproven la selectivitat, aquí podem estar al voltant del 80% que no està gens malament. El nivell dels professors és exactament igual a qualsevol altre institut públic. Poden ser més o menys flexibles a l'hora de lliurar els treballs o canviar els exàmens, però a nivell d'exigència de coneixements és idèntica: acabar el batxillerat i afrontar la selectivitat amb garanties per a entrar a la universitat".

"En un centre públic, el director no influeix en les notes que posa el professor de química. El professor de química posa les notes dels que són esportistes i dels que no són esportistes de la seva matèria. Aleshores, hi ha esportistes de 10, esportistes de 8, esportistes de 6 i esportistes que suspenen. Els esportistes tenen l'avantatge que, segurament tenen un nivell de disciplina superior a la resta, amb el qual els seus resultats globals segurament són una mica millors. Però si hi ha un noi que no treballa, que té mal comportament, passa per les mateixes condicions avaluatives i d'exigència que la resta. Per què aquí no estem per fer diferències, tots són iguals".

8. Resultats qualitatius.

“Si el Programa per a Esportistes de STUCOM té èxit a llarg termini és per què el resultat acadèmic dels alumnes esportistes serà molt bo. Sinó, és un projecte que morirà en 2 anys. Si suspenen la Selectivitat és per a nosaltres un fracàs absolut” ...”...no volem que es corri la veu de que STUCOM és un centre on “s’aprova la gent”. “Un dels punts forts de l’escola i que és el que acaba convençant als pares, és precisament la insistència en aquest tema. Es resumeix sempre en dues idees: nosaltres tractem l’alumne de forma diferencial, no de forma preferencial”.

Aquesta ha estat potser la pregunta amb respostes més unànimes per part de totes les persones entrevistades. Mai es pagarà el peatge acadèmic o cultural per permetre que l’esportista pugui entrenar, seria un engany i una renúncia. Compatibilitzar, precisament vol dir no renunciar. A més, la vida acadèmica presenta un sedàs clar per anar passant d’etapa educativa i un de molt clar abans d’accedir a la universitat. Cap centre docent vol tenir alumnes a canvi que aquests surtin mal preparats. Cap família hauria d’acceptar una renúncia acadèmica per poder desenvolupar la carrera esportiva d’un fill.

“El títol d’ESO és obligatori, i l’ensenyament pot ser més comprensiu. Però una persona que té el títol de Batxiller vol dir que està validat per anar a la universitat. A més, si estem parlant de les titulacions professionalitzadores (Grau Mitjà o Superior), el títol està dient que aquella persona és capaç de treballar en aquell àmbit. Per tant, l’exigència acadèmica per a l’obtenció del títol ha de ser igual per a tothom. Després ja s’encarregarà el mercat de dir si un és millor que l’altre”.

8. Les adaptacions acadèmiques depenen dels diferents ritmes competitiu i de rutines d’entrenament dels diferents esports?

“Nosaltres tenim dues adaptacions acadèmiques nítides: la convalidació de l’educació física (posen les notes els tècnics esportius d’acord amb l’escola) i la possibilitat d’oferir un horari lectiu compactat que permeti fer els dos entrenaments diaris correctament. En aquest aspecte, no hi ha cap altra diferència respecte de les diferents modalitats esportives que tenim cura”.

“Les adaptacions que fa l’institut no distingeix entre modalitats esportives, són adaptacions genèriques igual per a tots els esports. Les hores lectives de l’institut del CAR són per a tots igual, no es modifiquen en funció de les exigències dels diferents esports”.

“El projecte no és del director, el projecte és del centre. Això significa que el projecte està aprovat pel claustre de professors. Quan fem modificacions de la documentació interna el professorat recolza el projecte de manera immensament majoritària, i quan dic immensament majoritària vol dir en més d'un 40%. Aleshores sabem que això implica costos de temps i de treball per al professorat”.

“Sense distinció d'esports, el col·legi està preparat per tal que un alumne pugui marxar a un “stage” i, mitjançant recursos virtuals i les noves tecnologies, l'alumne pugui seguir les classes. Però també hi ha una part interna del propi alumne, en relació a la seva actitud dintre del centre ha de ser immaculada. En el moment que un alumne es porta malament a classe, té una mala relació amb els companys... pot ser expulsat del programa per a esportistes, no gaudint d'aquest tracte diferencial i passant a ser un alumne més”.

Igual que a la pregunta anterior, totes les respostes ofertes van en una mateixa línia: en principi, no es distingeixen les adaptacions curriculars per modalitats esportives. Són modificacions genèriques que han d'acceptar els diferents esportistes.

“L'experiència del CAR o de la Blume és que els alumnes assisteixen a un grup classe per seguir un mateix horari unes mateixes assignatures. Però aquests alumnes quan surten del grup-classe van al grup d'entrenament i allà trobem una diversitat d'esports amb exigències diferents amb horaris diferents. Això és una gran dificultat”

“Si resulta que per no trencar la dinàmica del grup-classe, els alumnes que pertanyen a l'aula són del mateix esport, la dinàmica és menys trencadissa que si hi ha 10 esports a la mateixa aula. La solució, com sempre, és qüestió de voluntat: muntar centres per exigències esportives. La pregunta sempre és si estem disposats a fer-ho”.

9. Existeix un càrrec reconegut de Tutor d'esportistes (reducció horària, plus salarial...) per la seva feina per part del Departament d'Educació?

“Nosaltres tenim la figura del tutor esportiu que té una reducció d'hores de 5 hores setmanals dedicades exclusivament a aquesta tasca. Aquesta tasca només la dedica a 10-15 alumnes del total d'alumnes de Santa Clara, que són uns 140-150 alumnes. Imagina: 5 hores de dedicació a només 10-15 alumnes...Imagina la següent comparació: el coordinador acadèmic de l'escola té una reducció de només 2 hores per a tota l'escola; el tutor esportiu requereix de 5 hores setmanals per només aquests 10-15 alumnes de nivell elit. Amb això està dit tot”.

“L’estructura educativa a l’IES és semblant amb altres instituts, aquí existeix el coordinador d’estudis i cada aula té el seu tutor. Cada aula es divideix en 2 grups, i cada grup té el seu tutor i, a part, existeix la figura del tutor personal: cada 2 esportistes tenen un tutor especialitzat. A part, també està la figura del psicopedagog que va entrar fa 3-4 anys. Tenen el mateix sou, menys alumnes i horaris diferents, i en molts casos una sensibilitat especial envers el món de l’esport”.

“No existeix. El que passa és que nosaltres tenim un càrrec de Cap de Departament que és una professora d’Educació Física i en aquelles hores de Cap de Departament fa la coordinació dels esportistes. És a dir, oficialment i a nivell intern, és la coordinadora del Projecte d’Esportistes”.

“Lògicament existeix el càrrec i lògicament hi ha un retribució, assumida per l’escola, no reconeguda pel Departament d’Educació. Ho fa l’escola per poder tirar endavant aquest programa. Sota el meu punt de vista, la retribució és justa, limitada al que l’escola pot oferir. Darrera del projecte hi ha moltes hores de treball, sobretot si es vol fer bé, i una escola només amb els seus propis recursos no pot retribuir degudament les aportacions i les dedicacions que fan aquests professors”.

Una altra pregunta amb molta coincidència de respostes entre els diferents models. Sembla lògic pensar que un bon projecte per a estudiants esportistes tinguin la figura d’un docent capdavanter en la difícil tasca de compaginar els estudis amb l’esport. Aquest càrrec, de forma comuna anomenada tutor d’esportistes, és la peça clau del projecte: hi ha d’avocar moltes hores i tenir una especial sensibilitat per la situació que viuen aquests alumnes i per temperar les negociacions entre totes les parts. Tots els models reconeixen que el número d’hores que s’hi poden dedicar són insuficients i que la remuneració econòmica encara podria ser millor, però que tots aquests factors depenen dels recursos que el projecte manejar. Si a nivell legal aquest càrrec no existeix, es cobreix amb d’altres càrrecs reconeguts (cap d’estudis, cap de departament...), que acaben assumint aquestes hores de dedicació. En el llistat de càrrecs d’un institut públic encara no apareix aquesta figura clau reconeguda, ni que aquest institut tingui projecte per esportistes reconegut!

“Si algun centre el tingués, hauria d’estar ben estructurat i ben reconegut. El problema és que jo no conec que existeixin. Si algun centre tingués aquesta figura reconeguda, hauria d’entrar dintre dels càrrecs ordinaris que hi ha i que avui dia estan regulats amb un cert reconeixement. Però com que el tema en si no està regulat, per tant no pot existir el càrrec. L’absència de norma no permet la creació del càrrec”.

PROSPECTIVA DE FUTUR, POLÍTICA I MÀRKETING

10. Com valora el fet de que sigui el món de l'educació el que faci els esforços per garantir la possibilitat d'estudiar i entrenar: canviar horaris de classes, adaptar calendaris d'exàmens... enfront de l'immobilisme de les dates competitives?

“Et poso un exemple d'això que comentes: nosaltres, com a club que estem presents dins de la Federació Espanyola de Natació, ara mateix que ja fa 2 mesos que s'ha iniciat el curs escolar, a dia d'avui, 2 de novembre, no he rebut encara els calendaris de natació de la secció de natació, per què la federació encara no ha publicat els calendaris de les competicions anuals. Això significa que la nostra organització acadèmica està trencada; el més lògic seria pensar en fer calendaris escolars d'acord a les exigències esportives que els alumnes tindran”.

“Actualment esport i educació són dos móns totalment independents que no es parlen, i l'adolescent està entre els dos móns. Caldria que ambdós departaments treballessin en col·laboració. L'esforç només el fa el món de l'educació, i només en alguns casos i centres molt concrets. En la resta de centres s'obliga a 'alumne a deixar l'esport de competició, que és allò no obligatori”.

“Que el món de l'esport podria fer més? Jo crec que sí, que els entrenadors podrien ser més sensibles amb el tema escolar. Alguns ho són, però molts no. I aquest tema també fa que m'entengui millor amb determinats clubs que amb uns altres. A vegades haig de fer veure a la gent que l'escola i l'alumne està fent un esforç molt important per compaginar-ho tot i que potser el món de l'esport també li correspondria fer algun esforç”.

“D'igual manera que l'escola pregunta pel període de competició de l'alumne, els entrenadors haurien de ser també realistes i preguntar a l'escola pels períodes d'examen, a la inversa.S'haurien de fer unes jornades on es parlés de la coordinació entre esport i estudis entre els diferents entrenadors, tutors, caps d'estudi...un apropament entre institucions”.

“Com et comentava abans, és una qüestió de temps. Pensa que es pot allargar el recorregut acadèmic, però no la vida esportiva, que és única. Els moments de competició i de rendiment estan clarament establerts. En aquest cas l'esport és menys flexible. Podem trobar algun entrenador que pugui canviar algun entrenament, però moure una competició com el Campionat del Món, un Campionat d'Espanya...Jo he conegut un alumne que ha estat tot el mes de juny a Singapur i no ha pogut presentar-se a l'examen de selectivitat de juny. Lògicament, ha pogut presentar-se al mes de setembre, però ja no ha pogut entrar a estudiar la carrera universitària que desitjava, i s'ha conformat amb altres estudis”.

“Que el món de l'esport podria ser més flexible, no hi ha dubte. I, fins i tot, que alguns entrenadors podrien donar un marge més ample de decisió també. I això ja depèn del caràcter de cada entrenador, de si són més so menys tancats al tema educatiu”.

“El món de l'esport pensa que aquest no és el seu problema, i que no poden fer-hi res. Ja que poden entrenar sense perjudicar les classes i competeixen el cap de setmana. A més, no s'han de desplaçar massa i no hi veuen cap problema precisament per què els entrenaments són fora de l'horari lectiu. Però no pensen que precisament aquell noi està començant la jornada a les 7h del matí i la pot estar acabant a la 1h de la matinada, ja que no pensen en l'acumulació dels dos blocs de treball. És molt diferent fer un extraescolar de 1 hora a estar entrenant 3 hores cada dia, més el deures i treballs del centre docent. Aleshores, si es poguessin acordar estratègies conjuntes aniria molt millor”.

Els diferents models ofereixen nítida coincidència en la seva valoració. El reconeixement que tot l'esforç per compaginar estudis i esport sol recaure en el món educatiu i en els centres docent. L'esport programa entrenaments en funció de calendaris de competició establerts independentment del calendari acadèmic. Les disfuncions són contínues quan es solapen necessitats d'entrenament amb períodes d'examen, exigències de competició proposades per un calendari aliè a l'educació, amb el lliurament de treballs o estudis. El món de l'educació és més mal·leable, adaptable; el món de l'esport només ha adaptat els campionats d'Espanya escolars (només faltaria). De tota manera, totes les persones entrevistades admeten que aquest és un problema que es podria solucionar o, com a mínim, repensar en benefici de trobar millores clares envers els estudiants. El món de l'educació proposa un diàleg clar i fluid per tal de millorar la situació actual en benefici dels estudiants esportistes.

“No és una impressió equivocada la que tens. Et diré més: hi ha comunitats autònomes en que la Conselleria d'Educació és la mateixa Conselleria d'Esports (a Catalunya ho tenim separat), i també passa això! Això vol dir que no hi ha diàleg no entre dos conselleries diferents, sinó dins de la mateixa conselleria. Demuestra que no hi ha sensibilitat ni preocupació pels temes aliens. Joestic a la meva, i la meva és que el curs acaba el dia 23 de juny i el calendari escolar és inamovible. Igualment des del món de l'esport quan fa els calendaris de les principals competicions”.

El problema és que la gent no s'ha parat a parlar i a reflexionar sobre el tema. Per què dificultats en aquest aspecte es poden solucionar. És relativament fàcil, per exemple en el Batxillerat, mirar que els exàmens d>Selectivitat no coincideixin amb els Campionats d'Espanya. És tan senzill com dialogar sobre les possibles coincidències

11. Tenen por de que s'estigui entrant en una espècie de "marketing" per acollir aquests estudiants entre els centres educatius que presenten aquests projectes?

"La veritat és que actualment no existeix cap problema al respecte, ja que hi ha tan poques escoles que s'hi dediquin que no hi pensem. Mirar-s'ho en termes de competitivitat és equivocar-se. Ens ho hem de mirar a la inversa; l'esperit ha de ser de fer gran l'esport. Si fem gran l'esport, fem gran el Club, fem més gran l'esport català"... "Mai ens ho hem plantejat en termes de competència, sempre al contrari. Poder treballar junt pel foment màxim de l'esport. Per nosaltres, tan de bo que puguin anar apareixent molts centres amb aquesta sensibilitat per l'esport".

"El problema és que, abans, els centres que feien compatibilitat eren molt pocs i ara hem sorgit nosaltres com a proposta seriosa. Si un dia hi ha moltes escoles que ho fan, potser no tindrem tants alumnes. Però cal que analitzem els nostres punts forts: treballem bé i tenim una molt bona ubicació"... "... et diré que tant de bo que existissin moltes escoles que tinguessin aquesta sensibilitat. En el moment que els pares s'assabentessin del programa de treball que oferim, com treballem, com estem a sobre dels alumnes, tindriem una gran quantitat de gent"...

"Nosaltres no pensem les altres opcions que apareixen com una competència deslleial. A nosaltres ens interessa que surti alt rendiment esportiu, i si surt des del propi entorn de l'esportista, doncs molt millor".

"Penso que hi ha lloc pel que estem fent i 10 vegades més. Ara mateix el que passa és que l'oferta és curta. Des del meu punt de vista, encara la majoria de les famílies s'arreglen com poden. Nois que estan entrenant 10-15 hores en el seu esport entre 10 i 16 anys n'hi ha molts i estan tots en centres educatius normals, patint el que significa un horari complert d'estudis i entrenaments. Jo crec que s'hauria d'augmentar l'oferta i, de moment, no em fa gens de por que hi ha hagi força demandada en aquest aspecte".

Cap dels models entrevistats pateixen per una futura competència entre els centres docents que ofereixin programes per a esportistes. Realment el plantejament és molt de comunió, d'ajuntar esforços envers aquests estudiants esportistes, de millorar l'esport de Catalunya. Realment es pensa que hi ha espai per tothom, per a totes les propostes, que encara hi ha molts estudiants esportistes sense rebre l'atenció que necessita el seu esforç. Una coherència de resposta que afalaga el tarannà de tota aquesta recerca.

“...que hi haguessin molts centres docents amb el projecte d'esportistes estaria molt bé, per què significaria que hi hauria molts joves practicant esport d'alt nivell i, a més, estarien controlats. Però si d'aquí se'n derivés el problema de l'abús o de les picaresques envers la comercialització descontrolat del projecte, caldria posar-li límits. No permetre que el fenomen de l'esport s'utilitzi en benefici propi. Les coses no són dolentes intrínsecament, és dolent l'ús que se'n fa de les coses”.

12. Com pensa vostè que el projecte es podria encara millorar? Quines deficiències encara són millorables? Manca suport institucional (polític, esportiu...)? Qui us recolza en tot aquest projecte educatiu?

“La qüestió de futur és com es finançarà aquest batxillerat que volem? No seria lògic oferir l'ESO gratuïta i després exigir 200 o 300 euros a les famílies per fer el batxillerat...El club ha contribuït en la seva funció pública i social i ara el que es demana és ajut institucional per vetllar per aquests esportistes que tenen unes necessitats clarament no cobertes. Cal fer un projecte seriós de ciutat, com a desig de futur... Mai hem demanat subvencions enlloc, sembla que pel fet de ser una entitat gran ja no ens fa falta. Doncs ho hem de fer com tothom”.

“El màxim desig seria poder tenir tots els alumnes esportistes en una mateixa classe. Però no tenim suficients alumnes per poder fer un grup...”Fa dos anys, vam forçar un 1r. de batxillerat de 12 esportistes i va ser un èxit...”Els alumnes conservaven l'amistat fora del centre, s'anaven a veure a les competicions, als tatamis, a les piscines...”

“És important l'implicació en el compromís i en la responsabilitat del propi esportista per formar-se i, a partir d'aquí, pots generar el projecte de compatibilitat. La implicació li poso essencialment en l'esportista. No li poso ni en l'entrenador, ni en la família...” “Per un altra banda, també desitjaria una elaboració de calendaris que fossin compatibles. Si els calendaris es dissenyessin de forma que permetessin compatibilitzar educació i esport, seria un somni. Llavors només s'hauria d'incidir en la gestió diària del temps”.

Per últim, un desig que voldria demanar és que la gent que s'encarrega de la formació dels joves esportistes, es traguessin de la boca la típica frase: “has de decidir entre una cosa o altra”. Això no soluciona res. S'ha de poder fer, canviant les temporalitats de dedicació a cada cosa, canviant els camins d'accés, facilitant l'accés a la compatibilitat.

“Personalment, el Batxillerat Esportiu és una idea que fa molts anys que es parla, però no s'acaba de desenvolupar. És una llàstima. El batxillerat esportiu donaria una línia de desenvolupament molt clar a aquests nois i donaria solidesa a tot el projecte que tenim nosaltres...” “I, tal vegada, a nosaltres ens falta saber comunicar i explicar a la societat el nostre projecte: que el nostre entorn sabés que és exactament el que fem, com ho fem... per què, d'acord que tenim una setantena de nois en el projecte i d'acord que no podríem passar de més de 100, però encara tenim un marge de creixement important”...

8. Resultats qualitatius.

Els desitjos de millora de cada projecte són més personalitzats, més específics de la realitat on estan inserits i dels esportistes amb què tracten. Després d'un alt grau de coincidència en les darreres preguntes de l'entrevista, aquesta darrera qüestió que finalitza la reflexió presenta la mateixa variabilitat observada en l'estudi de la gènesi del projecte i la seva promoció original. Els models per compaginar estudis esports tenen molts punts de contacte (vetllar per la qualitat de l'educació malgrat siguin esportistes, modificacions curriculars independents de les modalitats esportives, presència del tutor d'esportistes, adaptabilitat del món educatiu enfront del món de l'esport, treballar conjuntament per aquests projectes en base al diàleg i a una competència de qualitat), però són intrínsecament diferents en els seus desitjos de creixement futur, de prospectiva. Estan arrelats a les circumstàncies del seu context, del tipus de model educatiu que gestionen, etapa educativa que ofereixen i tipologia dels alumnes que reben.

Tot i això, l'investigador els hi desitja molta sort en el futur i que la progressió de llurs projectes vagin en el camí que desitgen pel bé dels estudiants esportistes de Catalunya.

“És un fenomen social que s'ha de tractar, tal i com dèiem al principi, entenen que estem en una societat on l'educació és bàsica i que la formació de l'individu és bàsica. Però també estem en una societat que diversifica voluntats...”

“En la formació de la canalla, sóc partidari de pensar que la seva formació és molt millor en la llibertat de tria que no en plens condicionaments. Per tant, si existeixen individus joves que en edat de formació volen fer esport, se'ls ha de facilitar que facin esport. Altres faran música, altres faran llengües... i això s'ha de facilitar...I per facilitar-ho s'exigeix la regulació: assumim que el fenomen existeix i ara cal que ho sumim institucionalment i buscar solucions sociopolítiques”.

“...si realment desitgem que hi hagi una franja d'edat clara que puguin simultaniejar la seva vida esportiva amb la seva vida formativa els hi hem d'obrir el camí. Que el camí no és fàcil, ja ho sabem. És qüestió de voluntat, primer de les institucions, i en segon lloc estar disposat a assumir algunes renúncies: no exigir als nens més enllà del que realment pertoca. No hi haurà rebaixes acadèmiques pel fet de fer esport, de la mateixa manera que a ningú li passaria pel cap que com que el meu fill té un 10 de matemàtiques, se li ha de millorar la marca en velocitat 3 segons. Aquí s'inicia el procés de reflexió”.

9. DISCUSSIÓ.

Els dos estudis de recerca presentats deixen molts temes de discussió oberts que poden generar debat entre els de caràcter més subjectiu o dependents de diverses valoracions socials, polítiques i acadèmiques, i els de caràcter més objectiu que es recolzen amb les dades d'una mostra poblacional ben significativa. A continuació s'intenta tractar els temes més rellevants i compromesos sorgits d'ambdós estudis.

a) Models educatius.

El projecte ha posat de manifest que existeixen dos tipus diferenciats de models educatius que poden ajudar a compaginar els estudis amb la dedicació a l'esport. Aquests dos models s'han batejat com a model no integrat amb projecte per a esportistes i model integrat. Les diferències entre ambdós models s'han tractat en profunditat durant la recerca, tot i que el marc legislatiu no els distingeix amb claredat i els agrupa en el que es denomina xarxa de centres d'especial atenció a la pràctica esportiva. L'aixopluc legislatiu sembla permetre el desenvolupament de projectes educatius de centre per atendre la compaginació dels estudiants esportistes. Es discuteixen, però, alguns punts que la recerca deixa per aclarir:

- Xarxa de centres d'especial atenció a la pràctica esportiva.

Existeix una llista on es puguin consultar quin són aquests centres? La Inspecció d'Educació no va poder facilitar-nos el llistat. Hi tenen cabuda centres privats?

El document de balanç d'actuacions de Vicepresidència del Govern pel curs 2007-2008 (juny de 2009), explica: *“Amb la intenció de crear les condicions adients perquè tot jove tingui la possibilitat de desenvolupar fins a la excel·lència les seves capacitats esportives, durant el seu procés d'educació i formació acadèmica, la Secretària General de l'Esport conjuntament amb el Departament d'Educació han establert una **xarxa de centres educatius de secundària amb una especial atenció a la pràctica esportiva dels alumnes**. Actualment 15 IES d'arreu Catalunya tenen reconeguda, per resolució del Departament d'Educació, la condició d'especial atenció a la pràctica esportiva i en surten beneficiats 374 alumnes de 13 disciplines esportives diferents”*.

Segons aquesta informació, sembla que només instituts públics autoritzats puguin pertànyer a aquesta xarxa, alguns d'ells esmentats en el marc teòric, estiguin directament vinculats al programa ARC o no. A manca de la informació concreta, s'intenta refer la llista:

Xarxa de centres d'especial atenció a la pràctica esportiva (aproximació):

Vinculats al Programa ARC (Informació extreta de la pàgina web de l'Alt Rendiment Català www.arcat.cat):

IES Baró de Coubertin (*CAR de Sant Cugat*)

IES Joaquim Blume (*Centre de Tecnificació d'Esplugues*)

IES Màrius Torres de Lleida (*Centre de Tecnificació Màrius Torres de Lleida*)

IES Joan Oró de Martorell (*Centre de Tecnificació Màrius Torres de Lleida*)

IES Abad Oliba (*Centre de Tecnificació Esportiva del Ripollès*)

IES Ferran Tallada (*Centre Tecnificació Esportiva de Tennis de Cornellà*)

IES Miquel Martí i Pol (*Centre Tecnificació Esportiva de Tennis de Cornellà*)

IES Joan Brudieu (*Centre Tecnificació Esportiva de Piragüisme de la Seu d'Urgell*).

També hi consten centres docents privats com el Col·legi La Salle Seu d'Urgell o la Fundació Eduard Soler al Ripollès.

No vinculats al Programa ARC:

IES Carles Vallbona de Granollers (handbol, natació)

IES Joaquín Bau a Tortosa (handbol)

IES Lluís Companys de Ripollet (tennis taula i atletisme).

Escola Closa.

Escola Santa Clara.

Realment són tots aquests centres “d'especial atenció a la pràctica esportiva”? Cal pensar que si la major part dels alumnes esportistes amb ajuts institucionals estan escolaritzats en aquests centres, es pogués fer més ressò públic de la interessant tasca que estant fent, fer més publicitat sobre aquestes possibilitats de compaginació. Això és, aquests centres docents reconeguts, poden donar resposta a qualsevol estudiant esportista malgrat no estigui en el programa ARC quan a tecnificació o alt rendiment?

Com s'ha plantejat constantment en el projecte, existeix un percentatge molt elevat d'estudiants esportistes que no reben cap tipus d'ajut institucional ni estan escolaritzats en cap centre amb programes per a esportistes, són la majoria. La recerca sembla provar que qualsevol alumne d'aquestes característiques pot optar a una plaça de centre que estigui fent aquests programes de compatibilitat. Això explica que aquests centres educatius de la xarxa es poden nodrir d'esportistes via programa ARC i via la majoria d'esportistes de la població específica. Per exemple, l'IES Ferran Tallada del nostre estudi, pot rebre estudiants per ambdues vies (Tecnificació Tennis des de Cornellà i alumnes de la població específica d'esportistes). La majoria d'aquest plantejament casa amb el model no integrat amb programa per a esportistes; en canvi, els models integrats, en el seu elitisme esportiu, no permetrien l'accés a d'altres esportistes

Xarxa de centres d'especial atenció a la pràctica esportiva:

Model no integrat amb projecte. Exemple: IES Ferran Tallada.

Alumnes via programa ARC i via població específica d'estudiants esportistes.

Model integrat. Exemple: CAR de Sant Cugat.

Alumnes via programa ARC (Tecnificació i Rendiment).

- Altres centres.

El marc legislatiu constata que hi ha una segona manera de tenir accés a ajuts curriculars per a la compaginació. Aquests es poden aconseguir fora dels centres educatius de la xarxa anteriorment comentats, però cal acreditar que l'esportista està dins del programa ARC. Vist des d'un altre punt de vista, si un alumne esportista no està escolaritzat en centre d'especial atenció a l'esport (el 90% d'aquesta població?), només se li pot reconèixer compatibilització si té un rendiment esportiu que li permeti estar dins del programa ARC.

L'estudi d'ambdues modalitats educatives per a compatibilitzar els estudis amb l'esport ofereix minses possibilitats a la majoria de població esportiva. S'aboquen molts recursos però arriben a molts pocs esportistes i, per tant, no són solucions generalitzables encara:

“(...) s’ha de deixar ben clar que si alguna nedadora aconsegueix, per les seves marques, una beca econòmica, és un ajut individualitzat que només serveix a la benefactora. Però no ajuda en res a la resta de nedadors i nedadores de la mateixa edat que cada dia s’entrenen com ella, amb la mateixa dedicació. S’hauria de fer una política que beneficiés a TOTS els nedadors, no només aquells que en un moment determinat han fet una marca (millores d’horaris, d’adequació d’estudis i calendaris de competició...)” (Entrevista qualitativa 5).

b) Projectes de centre per a esportistes.

El marc legislatiu escriu que: *“(...) els centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d’especial atenció a la pràctica esportiva podran desenvolupar projectes de centre...”*

És el desenvolupament d’un projecte de centre el que pot convertir un centre docent en centre de la xarxa? O és quan el centre pertany a la xarxa que estan convidats a desenvolupar el projecte de centre? Com s’ha d’interpretar el text? I, atès que la informació és idèntica tant a les instruccions de curs 2009-10 per a centres públics i privats, hi estan convidats tots els centres educatius de Catalunya? Més encara: pot un centre desenvolupar un projecte de centre per a esportistes i no pertànyer a la xarxa de centres d’atenció preferent?

En el primer cas, si el desenvolupament d’un projecte de centre coherent el convertís en centre de la xarxa, potser s’estarien posant els fonaments per a la generalització i democratització del model. Més encara si ho poguessin fer tan els centres públics com privats. Atenent, sobretot, que aquesta és la via més clara per poder donar cabuda als estudiants esportistes que no estiguin en el programa ARC.

“”Ara faré una opinió més personal: jo crec que és millor que l’esportista ho pugui fer tot en el seu entorn social: si té les instal·lacions, si té bons entrenadors, si té bon recolzament... és millor que es quedi allà on pertany” (Entrevista qualitativa 2).

D'altra banda, tot i que no sembla haver diferència de procediment acadèmic i curricular per l'ESO i pel Batxillerat quan al desenvolupament del projecte (específicament *Projecte docent de Centre* en els que pertanyen a la xarxa i *Plans individualitzats* en els altres centres), el text legal és confós, ja que presenta paràgrafs molt similars en apartats diferenciats: Atenció a la Diversitat a l'ESO, però Plans Individualitzats al Batxillerat.

Si no es produeix una clara proposta institucional de donar a conèixer aquests projectes i models educatius, les possibilitats reals de compaginar estudis i esport en un alumne esportista base, que està escolaritzat en qualsevol escola pública o privada de Catalunya és molt escassa. En primer lloc, hauria de tenir un centre de la xarxa o un centre privat autoritzat amb projecte d'esportistes més o menys a la vora del seu entorn familiar i d'entrenament. En la majoria d'esportistes aquest primer requeriment ja no s'acomplirà. En segon lloc, cas de tenir la possibilitat d'accedir a un IES o a un centre privat que li oferissin el programa per a esportistes, s'hauria de valorar molt bé el temps que inverteix en el desplaçament, a quina distància està el centre del seu entorn, per què si per poder tenir accés a algun d'aquests programes ha de perdre tot el temps que guanyaria en desplaçaments, no se'n treu cap benefici.

"...si resulta que un alumne ha de fer un esport que té la instal·lació precisament al costat d'un centre docent i que viu molt a la vora del centre docent i, per motius de barems l'enviem a l'altra banda de la ciutat (pitjor si la ciutat és gran), ja no l'estaríem ajudant a compatibilitzar. Aquest individu hauria de tenir la facilitat d'anar a un centre docent que està al costat del centre esportiu on s'entrena, per no perdre temps. És a dir, si s'han de fer aquests programes, cal fer-los prioritzar o incentivar l'escolarització dintre de les necessitats que l'alumne requereix". (Entrevista qualitativa 3)

Cal valorar que hi ha famílies que no volen renunciar a la doble riquesa educativa que dona tenir uns amics a l'escola i uns amics diferents a l'esport. O, dit d'una altra manera, famílies que estan satisfetes amb la l'escola que han triat i no volen canviar els hàbits acadèmics i socials de l'esportista envers la integració. Ni l'opció de trobar una escola amb projecte esportiu garanteix actualment poder seguir en el context social habitual, ni molt menys si l'opció és d'integració total d'estudis i esports. Sovint les famílies demoren al màxim aquest pas, però quan ambdues exigències es fan insostenibles es plantegen el canvi de projecte personal en l'estudiant esportista.

I, en darrer lloc, cal valorar la qualitat acadèmica d'aquests programes de compatibilitat. Tota la informació rebuda al respecte, exigeix no rebaixar en absolut el llistó de la qualitat cultural i formativa de la resposta. No hi ha resposta més unànime. Però malgrat l'esforç que es fa per no topiar amb la rebaixa acadèmica, els instruments i materials documentals i tecnològics que s'utilitzen a vegades no poden lluitar contra les exigències d'un calendari esportiu rígid que ja no permet tanta flexibilitat adaptativa als programes per a esportistes:

“(...)Però això, en el cas d'alumnat esportista d'alt rendiment no pareix que acabi de solucionar la problemàtica específica d'atendre correctament aquest alumnat, sobretot en períodes d'absència per competició i altres compromisos. Caldria un marc legal més ben definit i específic per al cas des esportistes en edat d'escolarització ja que el problema no es només de reducció de carrega lectiva, sinó de calendari, de marc horari i d'atenció al seguiment acadèmic mitjançant eines d'educació a distància” (Cano 2008, pàg.173)

“(...) per tal d'optimitzar les places escolars creades, ens podríem trobar davant d'un model d'organització escolar que hagi de simultaniejar l'oferta educativa per a alumnat de tecnificació esportiva amb alumnat que no, això juntament amb la incorporació d'alumnat a 1r i 2n d'ESO que per exemple podria captar-se a partir de programes de detecció del talent esportiu. Les implicacions d'un model així són diverses, però per exemple a la pràctica això podria significar dissenyar dos marcs horaris bastant diferents dins del mateix centre; seria com tenir dos microcentres d'una línia en un minicentre de dos línies”. (Cano 2008, pàg. 174).

c) Compaginar entrenaments i competicions. Desplaçaments.

La compaginació d'estudis i esports que han d'atendre els projectes docents i plans individualitzats per a estudiants esportistes són bàsicament de dos tipus: entrenaments setmanals i períodes de competició (al marge de concentracions que puguin periòdicament). Mostrem a continuació un exemple d'entrenaments setmanals del primer grup d'edat per la natació (12 anys), sense doblar entrenaments encara:

Natació 12 anys	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE
8h-8h30	ESCOLA (8h - 13h30)	ESCOLA (8h-13h30)		ESCOLA (8h-13h30)		ENTRENAMENT 8h - 10h (Desplaçament llarg)
8h30-9h						
9h-9h30						
9h30-10h						
10h-10h30						
10h30-11h						
11h-11h30			ESCOLA (9h-13h30)		ESCOLA (9h-13h30)	
11h30-12h						
12h-12h30						
12h30-13h						
13h-13h30						
13h30-14h	DINAR I DEURES ESCOLARS					
14h-14h30						
14h30-15h						
15h-15h30						
15h30-16h	ESCOLA (15h30 - 17h30)					
16h-16h30						
16h30-17h						
17h-17h30						
17h30-18h	BERENAR I DEURES ESCOLARS (18h - 19h)			EXTRAESCOLAR		
18h-18h30						
18h30-19h						
19h-19h30	ENTRENAMENTS 19h15 - 21h15 (Desplaçaments molt curts)					
19h30-20h						
20h-20h30						
20h30-21h						
21h-21h30	SOPAR I DEURES ESCOLARS (22h - 23h)					
21h30-22h						
22h-22h30						
22h30-23h						

Figura 46. Exemple horaris entrenament 12 anys, natació.

Es tracte d'un exemple d'entrenaments setmanals per a un nedador de 12 anys de model educatiu no integrat i sense projecte per a esportistes, o sigui, un exemple del 90% de la població per a esportistes, i d'un club de natació que no és cap dels clubs punters de Catalunya en aquesta modalitat que han aparegut al treball. Pot, però, mantenir els seus lligams socials del context habitual i el doble enriquiment relacional de l'escola i l'esport. Cal fer les següents consideracions:

- 12 hores d'entrenament als 12 anys. El treball ha demostrat l'increment extraordinari d'hores d'entrenament amb l'edat, i aquest és un exemple de l'edat més jove. Molta diferència respecte de la població general.
- Encara no es doblen entrenaments (en molts clubs, a aquesta edat ja s'està doblant entrenaments). El dia que s'hagi de doblar entrenaments, on s'han d'incloure en aquest horari?

- Els desplaçaments casa – escola – club en aquest exemple són curts. Imaginem com es comprimeixen les hores d'estudi si els desplaçaments són llargs, com s'assenyalarà a continuació.

L'altra dificultat amb la que topen els projectes per a esportistes és en flexibilitzar-se davant dels períodes de competició. Es podrien posar també múltiples exemples d'aquestes dificultats, però destaquen per la seva rellevància les que pateixen els alumnes de 18 anys, de 2n. Batxillerat, a les portes de l'examen de Selectivitat que els ha d'obrir les portes de la universitat. En aquest cas, la il·lògica del calendari esportiu i acadèmic és total. En les dues modalitats esportives estudiades, tan el basquetbol com la natació, passen els mesos d'abril, maig i juny immersos en les fases finals del Campionat de Catalunya, el propi Campionat de Catalunya, el Campionat d'Espanya i, en natació, fins i tot amb competicions de caràcter internacional. I totes aquestes competicions de màxim relleu esportiu, en un dels millors moments de la carrera evolutiva de l'esportista (18 anys), coincidint amb els exàmens finals de 2n. de batxillerat, amb l'examen de selectivitat que els hi ha d'obrir les portes de la universitat. A banda dels nervis lògics que envolten tot aquest procés, s'hi acumula el desgast orgànic i fisiològic de l'augment de la qualitat en els entrenaments i la disminució de la tolerància per part dels tècnics esportius en els moments en que el rendiment ha de ser màxim.

Els estudiants esportistes en aquestes condicions es poden plantejar, en aquest trimestre d'estrès inconcebible, per què s'entrena tot l'any per preparar-se el millor possible, si quan han de demostrar el sacrifici i dedicació de tots els mesos anteriors la competició es solapa amb els moments acadèmics més importants de la seva vida.

En una molt recent entrevista apareguda en la premsa a 3 d'octubre de 2009, publicada pel 9Esportiu (annexos), s'enaltia la figura de l'esportista sabadellenc Ferran Brugada, molt destacat jugador internacional de tennis taula que va obtenir una de les millores notes a la Selectivitat (9,5). Gaudeix d'una beca mixta al CAR de Sant Cugat, i en la mateixa entrevista es diu: *“Com que l'estructura educativa i esportiva d'un cert nivell no estan pensades per sintonitzar i que hi hagi facilitats Brugada, té clar que vol tirar endavant la carrera de medicina: “Primer estan els estudis i després el tennis taula, amb aquesta carrera ho has de prioritzar per què és molt sacrificada”.*

Novament apareix el tema recurrent per compaginar esport i formació universitària, tal i com ja havien manifestats els esportistes entrevistats. Però el que es vol destacar aquí és el tema de la calendarització impossibles dels esdeveniments esportius sense cap tipus de consideració a les exigències acadèmiques. Parlant del campionat estatal sub-23, el seu comentari és d'allò més destacat: “*És un campionat d’una franja d’edat amb gent que està a la universitat, i l’any passat el van posar en època d’exàmens, no sé en què pensa la gent que posa les dates*” (Entrevista d’Albert Camps al 9Esportiu 3/10/2009).

“El tema del calendari és el gran problema de la natació. No es pot entendre que es facin coincidir els Campionats de Catalunya i els Campionats d’Espanya amb els exàmens trimestrals o, encara pitjor, un Campionat d’Europa Júnior amb les proves de Selectivitat per entrar a la universitat. Qui ha d’ordenar tot això? Qui se’n preocupa? Seria bo replantejar el calendari acadèmic, donar una setmana al febrer de descans que podria coincidir amb els campionats d’hivern, com passa a d’altres països europeus”. (Entrevista a coordinadors esportius).

Quan als desplaçaments quotidians que molts esportistes realitzen per arribar al club o al centre esportiu, cal entendre que també resta moltes hores de dedicació als estudis i que complica encara més els anteriors horaris setmanals que no poden romandre aliens a aquestes pèrdues de temps tan rellevants. Exemplifiquem els desplaçaments que com a mínim 4 vegades a la setmana (poden ser 6 si hi ha entrenaments amb la Selecció Catalana), realitzen alguns jugadors de basquetbol. Només és un exemple, però comparable a d’altres clubs observats en aquesta modalitat esportiva. Aquests esportistes, al damunt que es sacrifiquen en les hores d’entrenament, han de sumar la rutina i cansament dels viatges que també consumeixen molt de temps. En aquests casos quan cal estudiar mesures clares per compatibilitzar per què la situació és insostenible.

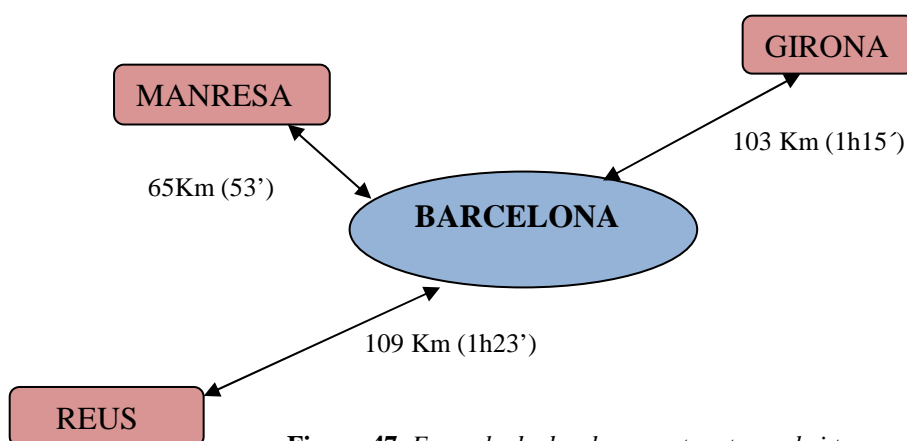

Figura 47. Exemple de desplaçaments setmanals i temps de dedicació.

Cal afegir, que en aquests casos seria molt rellevant la sensibilitat dels clubs esportius i dels tècnics. Hom pensa que la valoració que se li fa a un tècnic esportiu és exclusivament en funció dels resultats esportius que pot treure dels seus alumnes. Però les famílies també agraeixen la preocupació per la persona, per l'estudiant, per què pugui compatibilitzar l'exigència paral·lela de l'escola. El tècnic esportiu no pot sentir-se aliè a aquest fet i només exigir rendiment esportiu als seus atletes, per què aquesta serà la única mesura per avaluar el seu lloc de treball.

d) Reconeixements d'assignatures en els alumnes que fan estudis simultanis de Música i Dansa. L'assignatura Educació Física.

Un dels temes més recurrents respecte dels esportistes que practiquen amb alta dedicació a l'entrenament, és la comparació que apareix sovint respecte dels alumnes que cursen simultàniament estudis de música o dansa. I sovint la reflexió es complica més en valorar el reconeixement explícit de l'assignatura educació física en els alumnes de dansa.

- Música, Dansa i dedicació significativa a l'esport.

L'annex 2 de les Instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària pel curs 2009-10, titulat "Simultaneïtat d'estudis d'ESO o de batxillerat amb estudis de música o de dansa", exposen clarament com han de ser les modificacions curriculars que poden gaudir aquests alumnes (Quadres de simultaneïtat dels estudis de música i de dansa amb l'ESO i el batxillerat, pàg. 23 a 25). Aquests quadres defineixen amb tota claredat els diferents supòsits en que es poden trobar els alumnes que simultaniegen els estudis amb la música i la dansa, entre els que destaquen:

- ✓ S'anomenen reducció per convalidació si el centre on s'estudia és el Conservatori o centres professionals de música o dansa; en canvi, es parla de reducció per reconeixement en la resta d'escoles autoritzades. En cap cas s'utilitza la paraula exempció, que sí apareix en l'articulat (3.7.1. Plans individuals, exempcions i convalidacions de matèries en el batxillerat).

- ✓ Les hores de dedicació setmanal que han de demostrar són molt variables en funció del nivell i l'edat, però, en tot cas, oscil·len entre 3h i més de 15h.
- ✓ Les assignatures convalidades o reconegudes són diferents assignatures optatives, matèries de modalitat al batxillerat i sempre l'educació física en tots els supòsits de la dansa.

Aquesta concreció legislativa també s'ha comprovat en l'articulat de les instruccions en referència al batxillerat. Les exempcions i convalidacions estan perfectament detallades en l'alumnat que cursa estudis professionals de música o de dansa i d'altres concrecions com exempció de llengua catalana i literatura, per a l'alumnat procedent de cicles o per l'atenció educativa a l'alumnat amb mesures judicials. En canvi, quan la regulació legislativa fa referència a les exempcions i convalidacions de matèries al batxillerat en els casos de l'alumnat amb pràctica intensiva de l'esport, no s'explica com s'han de realitzar i què convaliden.

Com diu Cano, la claredat legislativa anterior per la música i per la dansa, ha fet pensar des de l'interès pels estudiants esportistes “(...) *la possibilitat de fer l'analogia entre els estudis de dansa o música i els centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, en allò que estableix la normativa en les instruccions d'inici de curs..*”. (Cano, 2008, pàg. 174). La veritat és que sovint s'ha plantejat la possibilitat de que la pràctica de l'esport es pogués fer equitatiu a la dansa o la música

Aquesta temptació rau en que la dedicació setmanal en hores de formació o en hores d'entrenament són molt comparables, però els estudiants esportistes han de desenvolupar ambdues activitats sense cap tipus d'ajut. Pel mateix volum d'hores de dedicació, cap tipus d'ajut institucional. Per altra banda, si algun esportista assoleix marques suficients per gaudir d'una beca, aquest haurà demostrat que el seu rendiment esportiu és molt bo en l'actualitat, però no diu res com serà el futur (criteri resultatista, com el que estableix ser esportista ARC per assolir programes individualitzats fora dels centres de la xarxa d'atenció especial a l'esport). En canvi, el criteri d'admissió en la música i la dansa és la superació d'una prova de mínims (NO de màxims, com s'ha de demostrar en l'esport), i el seu tarannà és molt més formatiu.

Està clar que aquestes diferències sorgeixen de comparar centres formatius oficials amb centres esportius que no tenen cap reconeixement quan a formació. A més, si es llegeix serenament el text legislatiu, hom se n'adona que el tarannà per la música i la dansa és el de permetre la presència de models no integrats amb projecte, podent simultaniejar la vida a l'escola ordinària i, per exemple, la vida al conservatori. Aquesta possibilitat, en el món de l'esport només es pot trobar en els centres educatius que promouen projectes educatius per a estudiants esportistes.

ESTUDIS DE MUSICA I DANSA		ESPORTISTES COMPETICIÓ
Sí (ESO i Batxillerat)	Reducció per convalidació o reconeixement	No
3-15h setmanals	Número hores dedicació	5,81h – 16,14h
Superar requisits mínims en forma de prova d'accés	Criteris d'admissió ajuts	Acreditar marques d'elit
Formatiu	Criteri	Resultadista
Conservatori, centre professional o escola autoritzada	Tipus de centre	Clubs esportius, Centre de tecnificació
Ensenyaments oficials en règim especial	Ensenyaments	No ensenyaments oficials
Oficials i consultables (centres autoritzats)	Tipologia centres	Dificultat per consultar xarxa de centres
Model no integrat amb projecte	Model educatiu	Model Integrat

Figura 48. Comparació estudis dansa i música amb dedicació als esports

“La veritat que no estan contemplades ni convalidacions per els idiomes ni per els esports. El tema de convalidacions o equivalències o d'homologacions a nivell acadèmic es fan sempre entre qüestions estrictament acadèmiques. La pràctica esportiva del tipus que sigui no forma part de l'educació acadèmica i, per tant, no es pot homologar”(Entrevista qualitativa 3)

- Reconeixement de l'assignatura Educació Física.

L'altre punt conflictiu és el del reconeixement que es fa de l'assignatura educació física en els alumnes que cursen estudis de dansa, en comparació als que fan pràctica esportiva preferencial. En principi, cal parlar que el marc legal només permet les modificacions curriculars explícitament en el centres d'especial atenció a la pràctica esportiva o en els estudiants del programa ARC que estiguin cursant estudis en d'altres centres. Aquestes modificacions, tan per l'ESO com pel batxillerat no s'esgoten únicament en l'assignatura educació física: “(...) *el reconeixement de la matèria d'educació física i d'algunes o totes les matèries optatives per a alumnes de l'etapa...*”.

Per tant, les possibles modificacions de l'assignatura educació física que escapin als dos supòsits anteriors són il·legals; o sigui, aquelles modificacions que realitzin la majoria dels estudiants esportistes de Catalunya que no tenen ajut institucional per compaginar educació i esport són irregulars. Evidentment, que siguin irregulars no vol dir que no siguin lícites, fet que ja ha demostrat aquest projecte, sinó que no s'adapten als requeriments de la llei. Consultats els coordinadors esportius dels diversos clubs, no s'amaguen que no paren de signar cartes a les escoles per demanar la exempció de l'assignatura educació física, totalment lògiques i justificables en múltiples ocasions, però que no deixen de ser pràctiques fosques o al marge de la legalitat educativa.

De fet, el Col·legi Oficial de Professors i Llicenciats d'Educació Física de Catalunya (COPLEFC) limita molt el terme exempció de l'educació física, de fet no van estar permeses pel curs 2008-09. S'entén que l'educació física no només desenvolupament orgànic o coordinatiu de moviments diversos, sinó educació per la salut i educació en valors i que no només són rellevants els continguts procedimentals, sinó també els continguts i les actituds.

D'altra banda, abans de plantejar la convalidació de l'educació física en els estudiants esportistes, caldria fer diverses consideracions. Es presenta, en primer lloc, en quadre amb l'evolució de la nota educació física, extreta de l'estudi quantitatiu:

NOTES	Població General	Població Esportistes	Diferència (%)
1997 (12 anys)	6,87	8,47	+ 1,6 (16%)
1995 (14 anys)	7,25	8,63	+1,38 (13,8%)
1993 (16 anys)	8,02	8,46	+0,44 (4,4%)

Figura 49. Comparació de la nota mitjana d'educació física per mostres i edats.

- ✓ Ha estat l'assignatura que han tret millor nota els estudiants esportistes en totes les edats, més meritori si s'ha observat que la mitjana de notes a les primeres edats és força alta.
- ✓ La mitjana de la nota d'educació física per edats sempre és superior a la de la població general, tenint en consideració que per l'edat de 1995, també és nota màxima en aquesta població general.
- ✓ Curiosament, la diferència de notes de l'assignatura educació física segueix exactament el mateix comportament que el global de mitjana de notes avaluades en l'estudi quantitatiu i que permetrà acceptar la hipòtesi de treball.

En funció d'aquestes dades, no sembla ser massa lògic eximir als esportistes de competició de l'assignatura que treuen millor nota i que més els hi pot pujar el promig final a nivell curricular. De fet, i contràriament als moviments que fan moltes famílies de la població esportiva sense ajuts institucionals amb la bona voluntat del professor de torn i la carta de recomanació del club, va en contra del que es fa en els projectes per a esportistes dels models analitzats. En els models analitzats no s'ha eximit, amb bon criteri, l'avaluació de l'educació física, cercant mecanismes per poder-la fer compatible amb la dedicació a la pràctica esportiva de l'alumne: que no sigui contraproductiu als entrenaments específics de l'esport que està realitzant i que li permeti mantenir una alta mitjana de notes acadèmiques.

Per una altra banda hi ha les pròpies consideracions personals com a educador físic. D'antuvi, si s'ha defensat durant tot el projecte, que no ha d'haver davallada de l'exigència acadèmica als estudiants esportistes, això també ha d'incloure l'educació física i els seus aspectes formatius integrals.

Per altra banda, i al marge de la fredor de les dades quantitatives anteriors, es fa molt difícil pensar que els objectius que el currículum estableix per l'educació física de l'ESO i del batxillerat no estan plenament assumits en un alumne que dedica unes 10 hores de mitjana a l'esport, de manera voluntària, en comparació del qui només dedica les 2 hores que estableix l'assignatura i de manera obligatòria. Les persones que han participat de l'esport competitiu poden donar autèntiques lliçons sobre el fet d'esforçar-se cada dia, de tenir disciplina, de cuidar-se, de saber guanyar i saber perdre quan el rival ha estat millor que tu, que es puguin compartir viatges, concentracions de treball amb els qui altra dia poden ser els teus oponents... la llista de vivències és llarga. Evidentment que alguna concreció dels objectius curriculars de l'educació física pot quedar un xic allunyada de l'especificitat d'una modalitat esportiva concreta, però no tan lluny com la població sedentària ho està de la resta d'objectius.

Objectius curriculars de l'Educació Física (ESO):

1. Conèixer els trets que defineixen una activitat física saludable i els beneficis que l'activitat física comporta per a la salut individual i col·lectiva.
2. Valorar la pràctica regular d'activitat física com a mitjà de millora de la salut i de la qualitat de vida.
3. Fer activitats físiques dirigides a la millora de l'eficiència i la riquesa motriu i la millora de la condició física per respondre davant de diferents situacions.
4. Manifestar autonomia en l'organització i planificació de l'activitat física, consolidada com hàbit de vida saludable.
5. Conèixer les normes principals de seguretat i mesures preventives i actuar amb respecte i cura de l'entorn en les activitats en el medi natural.
6. Practicar diferents activitats físiques, esportives i recreatives en l'àmbit de la competició i en el temps de lleure per a la millora de la condició física.
7. Utilitzar el cos com a eina de comunicació, expressió i creació.
8. Valorar les capacitats individuals, acceptar les diferències individuals i potenciar l'afany de millora personal.
9. Mostrar habilitats i actituds de respecte, treball en equip i esportivitat en la participació d'activitats, jocs i esports, independentment de les diferències culturals, socials i d'habilitat.
10. Adoptar una actitud crítica davant del tractament del cos, l'activitat física i l'esport en la societat actual i valorar-ne els aspectes positius.

És per això, finalment, que tampoc és comprensible les actituds d'intolerància d'alguns professors d'educació física envers els estudiants esportistes que dediquen moltes hores a l'entrenament. Des del malentès rigor de la seva assignatura, pretenen defensar que l'esport de competició no aplega tots els objectius que sí ofereix la seva assignatura, imbuïts per una política general que en certs moments ha maltractat l'esport de competició envers una concepció més democràtica i suposadament progressista de l'esport per a tothom. Especialment menystinguts i estigmatitzats han estat els esports individuals (la natació en el nostre estudi), enfront dels esports col·lectius o d'equip, que suposadament aporten uns valors molt més acceptables socialment. No es pot assegurar si la distribució de la mostra d'esportistes en relació a la modalitat d'escolarització (públic o privat) que es presenta especialment esbiaixat en tots els grups d'edats a favor de l'ensenyament privat concertat és un reflex d'aquesta manera de ser i de viure l'esport (capítol 4, mètode quantitatiu).

La regulació també ajudaria a establir un pacte entre totes les sensibilitats: el professor de música no es queixa ni s'alarma per què algun alumne no faci les seves classes amb normalitat; ans al contrari, se n'alegra si està tocant en el conservatori. Amb tota fermesa s'ha de dir que ambdós concepcions de l'esport són complementàries, vàlides i que ofereixen variacions ajustables a cada desig del ciutadà.

e) L'esportista d'elit: educació estricta del moment (mesures), educació ampla per la vida (present construir pel futur).

Així, doncs, són diverses les mesures concretes de compaginació que els diferents models i projectes educatius per a esportistes han aportat a la recerca. Concretament algunes de rellevants:

- Assignatura educació física integrada al club esportiu d'entrenament. Es pacten els continguts i objectius educatius de l'assignatura, i aquesta es desenvolupa durant els entrenaments esportius. Els docents porten el control periòdic amb estreta relació amb el centre o club esportiu. No es perd l'assignatura, però no s'incrementen les hores a l'escola.

- Adaptacions horàries per facilitar els entrenaments i l'ensenyament a classe. En alguns projectes, l'adaptació horària és d'una qualitat elevadíssima, tractant-se de plans de personalització de la compaginació plenament individualitzats a les característiques de la persona i de la seva modalitat esportiva:

“(...) demanar-li un informe complet a l'alumne: dades personals, informació acadèmica sobre quines matèries li poden resultar més problemàtiques en base a la seva experiència a l'ESO, per ordre de preferència. A continuació se li demanen dades sobre la seva dedicació esportiva: l'esport que practica, el club, el nom de l'entrenador i, el més important, quins són els seus objectius competitiu per aquell curs. Aquest apartat ens dona el nivell esportiu de l'alumne (Campionat d'Espanya, torneig internacional...). És una manera indirecta de saber el seu nivell. A partir d'aquí, es demana els horaris d'entrenament, la preparació física i els entrenaments específics. Molt important també anotar els temps en els desplaçaments i els horaris aproximats quotidians de la persona: a quina hora es lleva, a quina hora es va a dormir”

El centre té microones per oferir la possibilitat que l'alumne es pugui quedar a fer un àpat; així, sempre està controlat per algun professor que passa per aquí, el saluda... una manera que no es senti sol. Que ens digui els dies que es quedarà. Finalment, els horaris de competició de cap de setmana, matí i tarda. D'altra banda, les dades previsibles dels campionats, d'estades i concentracions esportives de durada... Per poder solucionar tot allò que sigui previsible, sabent que durant aquells dies l'alumne no podrà assistir a classe. Tota aquesta informació es complementa amb observacions dels pares i les signatures corresponents.

Tota aquesta informació va a parar a un Planning real de treball de l'alumne: hores que està al centre, temps lliure, temps que considerem que pot estudiar, els horaris d'entrenament... Aquest Planning personalitzat se li dona a l'alumne. També les matèries que pot tenir dificultats, ja que aquest Planning també el rebrà el seu tutor acadèmic. Llavors l'alumne, juntament amb el tutor acadèmic, omplen les hores planificades d'estudi a les matèries concretes que es compromet estudiar. La idea fonamental és que si l'alumne té molt clar que de 8h a 10h estudia, ha de tenir igual de clar que de 17h a 19h entrena. També se li exigeixen les hores d'estudi del cap de setmana, per exemple, a fer el treball de recerca del batxillerat. La idea es fer un pla personalitzat per a cada estudiant en relació a les variables d'entrenament (que poden anar canviant) i els compromisos acadèmics.

- Quan hi ha absències llargues del centre educatiu (competicions, concentracions de treball esportiu...), desenvolupar eines tecnològiques per no perdre el contacte amb el professorat, per lliurar els apunts diàriament de les assignatures que es van desenvolupant: internet, intranet, IOC, plataformes digitals tipus moodle,...

- Fer autobusos amb rutes establertes de casa al centre educatiu i al centre educatiu, que puguin ser utilitzats per diferents estudiants, i que estalviï al màxim temps de desplaçament, sobretot per aquells alumnes que viuen més lluny (sinó, la compaginació en un centre amb projecte no tindria sentit).
- Canviar les dates d'examen sempre que sigui possible i depenguin exclusivament del centre docent (no es pot, per exemple, la Selectivitat), i negociar els terminis de lliurament de treballs que coincideixin amb dates d'entrenament o competició. L'entrevista als esportistes d'elit va ser reveladora al respecte. Per fer possible projectes d'aquesta mena, és cabdal el compromís del professorat, de creure's el projecte i l'objectiu del mateix:

"(...) per poder afrontar la interdisciplinarietat, segurament caldria a mes que el professorat involucrat en el projecte estés disposat a trencar amb una concepció de marc horari tradicional..." (Cano, 2008, pàg. 173)

Alguns clubs esportius, no masses però, també s'esforçaven en prendre mesures per ajudar a compatibilitzar, moltes d'elles similars a les que s'estan desenvolupant des del món de l'educació:

"Existeixen 3 cotxes que fan rutes portant jugadors de les diferents categories per la província de Barcelona en un radi màxim de 50 quilòmetres. Aquests jugadors passen moltes hores al club, per què potser, per marxar cap a casa han d'esperar que altres jugadors de diferents categories acabin els seus entrenaments. Per que no perdin el temps, el club disposa d'una aula d'estudi per fer deures i si els jugadors són molt joves, els pares poden entrar per controlar que facin els deures abans o després d'entrenar. També es va considerar el fet de tenir un professor de suport a l'aula d'estudi, però la idea no ha encaixat (diferents categories, edats, moviments de jugadors...)"

"Cal destacar que les tecnificacions dels jugadors de 14 anys es fan en divendres, en contra de la lògica esportiva (ja que es juga partit el cap de setmana), però afavorint els estudis dels jugadors, ja que és el darrer dia lectiu de la setmana. Els jugadors de 16 i 18 anys fan algunes tecnificacions els dilluns a les 6h del matí abans d'anar a escola, de manera similar als entrenaments de bon matí de la natació", (Entrevista a coordinadors esportius).

Finalment, la Universitat també ha desenvolupat diversos projectes per a esportistes d'elit, comptant amb professors tutors per fer aquesta tasca, i alguns d'ells vinculats a esportistes ARC provinents del CAR. És curiós la reserva de places que se'n fa a la universitat (un 5% per a les Ciències de l'Esport i un 3% per a la resta de carreres), tot i que el tema sembla estar encara més poc desenvolupat que no pas en l'etapa secundària que ha estat objecte d'estudi d'aquest projecte (12-18 anys), impressió descoratjadora si es té en consideració la valoració no massa optimista que se n'ha fet.

Totes aquestes mesures presents, més totes aquelles que la imaginació i interès de les persones que estan al darrera dels projecte puguin desenvolupar, no serviran de molt si no van acompanyades d'un sentit ample de l'educació, del projecte personal de l'estudiant esportista, de com pot ser el seu futur. Cal tenir present que les mesures que s'adoptin per fer compatibles estudis i entrenaments en l'etapa de 12 a 18 anys no han de tenir per objectiu resultat final, sinó de construcció pel futur. Ha de prendre un caire formatiu, com se'n desprèn de les mesures per a simultaniejar la música i al dansa. L'objectiu d'aquestes mesures no és que un esportista sigui Campió de Catalunya benjamí o faci pòdium com a aleví. Evidentment que algun esportista farà aquests resultats, però no han de tancar la realitat de la formació a llarg termini. L'esport ensenya que moltes vegades, els jugadors importants en categories de minibàsquet, els nedadors que han fet pòdiums de benjamins, no apareixen entre els millors quan s'arriba a júnior o a absolut. L'educació integral de l'estudiant esportista ha de preparar també per aquestes circumstàncies, per si un dia la fisiologia del cos diu prou, o la motivació envers aquesta activitat davalla davant la impossibilitat de seguir en un segment de marques altes. Per què les mesures han de ser mesures de formació de la persona per tota la vida, per la seva formació integral en tots els aspectes culturals i socials que li permetin desenvolupar-se en el futur. La pràctica de l'esport a alts nivell és també una acció educativa rellevant que modela la persona que s'esdevindrà. I tan de bo, en aquest context, podem veure esportistes catalans lluitant en els Mundials o Jocs Olímpics per què les mesures educatives i de formació que es van prendre van ser encertades i coherents amb l'exigència esportiva.

10. CONCLUSIONS.

10.1. Estudi A quantitatiu: Model no integrat.

Objectiu Principal: *Comprovar l'existència de correlació estadística entre el rendiment acadèmic i les hores de dedicació a l'entrenament esportiu de dos grups diferents anomenats població general i població esportista de model educatiu no integrat en un enfocament evolutiu i diacrònic.*

L'objectiu es compleix de manera molt significativa per la variable notes en obtenir una correlació de les diferències per grups del 0,99. No es pot demostrar correlació significativa en la variable hores d'entrenament, només suposar que l'una afecta decididament l'altra.

- La població general té notes màximes en els cursos superiors; la població esportiva té les notes màximes en els cursos de gent més jove. La tendència també es contempla en les notes mínimes, que corresponen a cursos de gent jove en la població general i, en canvi, corresponen a cursos de gent gran en la població esportista.
- Tota la mostra té els rangs mínims d'entrenament als 12 anys, malgrat que els grups d'esportistes incrementen molt la seva dedicació. El rang màxim de la població general difereix molt poc del seu rang mínim i segueix mostrant valors sensiblement per sota de la població esportiva. Els rangs màxims d'entrenament de la població esportiva s'incrementen de manera terriblement significativa respecte de la població general. En la població esportista, tan el rang mínim com el rang màxim d'entrenament són molt favorables a la natació respecte del basquetbol, que incrementa una mitjana propera al 40% en ambdós casos: el rang mínim d'entrenament de la natació és gairebé idèntic al rang màxim del basquetbol.

- Una possible explicació a la davallada del rendiment acadèmic dels esportistes pot venir donada per l'estudi del comportament de la variable hores d'entrenament. La diferència de dedicació a l'entrenament entre el grup general i el grup esportista és enorme quan a hores setmanals, hores que no computen el cansament físic o les possibles hores de desplaçament als centres esportius. Tot i això, els estudiants esportistes demostren que poden tenir rendiments acadèmics per damunt de la gent sedentària durant tota l'educació secundària obligatòria.

Objectius Secundaris: *Comprovar les correlacions existents en relació al gènere, edat, educació, número d'hores de dedicació a l'estudi i número d'hores dedicades a activitats extraescolars i quin tipus concret d'extraescolars es realitzen. També comprovar si el rendiment esportiu actual, poden ser un condicionant clar per mantenir l'esforç de compaginació.*

- En la població esportista, els grup d'edat que més hores dedica a l'estudi són els més grans, de 18 anys (2n. Batxillerat), clara coincidència amb el grup de població general. Tan el rang mínim com el rang màxim d'hores de dedicació a l'estudi són favorables a la natació respecte del basquetbol. Ambdós rangs màxims de la població esportiva és superior al rang màxim de la població general, i quan al rang mínim les diferències són molt escasses, però favorables també al grup d'esportistes nedadors.
- La comparació de rangs entre els diferents grups destaca la nul·la dedicació als extraescolars dels nedadors de 18 anys, tot i que és una variable que es mostra molt irregular i no mostra tendències clares.
- La tendència del sedentarisme és creixent i als 18 anys mostra els percentatges més alts. La diferència entre sexes en tots els grups d'edat analitzats és exagerada: el rang màxim de sedentarisme en els nois (2n. Batx.), és pràcticament el mateix que el rang mínim de sedentarisme en les nois (6è. Primària), i aquesta manca de pràctica esportiva es dona de molt joves (12 anys).

- Les hores de dedicació a l'estudi afavoreixen la població general a partir de batxillerat, probablement per què el volum d'hores de dedicació a l'entrenament esportiu en aquest precís moment de la carrera esportiva és realment ingent:
 - a) Que tot i que la població esportista estudia menys a partir de batxillerat, es pot dir que aprofita i gestiona força bé aquest temps d'estudi, per què encara assolixen mitjanes de notes força encoratjadores (notable).
 - b) Que no sembla certa la creença popular que en edats joves, el fet de no tenir extraescolars o activitats esportives a què dedicar-se, augmentarà el volum d'hores que els alumnes dedicaran a l'estudi. La recerca fa palesa que la població general, sense compromisos esportius exigents, estudia menys hores entre els 12 i els 14 anys que la població esportiva. Per tal motiu sembla que no és correcte treure els infants de les activitats esportives suposant que així dedicaran més hores a l'estudi.

- El % de població que es dedica a d'altres activitats extraescolars al marge de l'esport (reforç d'estudi, idiomes, Informàtica, música...) és lleugerament superior en la mostra de població general respecte de la població esportista. La diferència no és significativa. La població esportista, tot i dedicar un volum molt gran d'hores a l'entrenament esportiu, no renuncia a d'altres formacions culturals paral·leles, de la mateixa manera que fa la població general. Aquesta diferència poc significativa entre ambdós grups també coincideix amb la finalització de l'etapa de l'ESO. Al batxillerat la població esportista ha de renunciar a la formació extraescolar per a dedicar-se gairebé de manera exclusiva als estudis i a l'esport.

Hipòtesi: *No existeixen diferències de rendiment acadèmic entre el grup de població general i el grup de població esportiva en les edats més joves, però a partir d'una certa etapa educativa, la impossibilitat de congeniar estudis i entrenament va en detriment del rendiment acadèmic de la població d'alumnes esportistes.*

La hipòtesi es compleix clarament, ja que no existeixen diferències significatives entre les notes dels esportistes i de la població general fins al batxillerat; abans, les notes dels esportistes eren millors, però amb la diferència cada vegada menor amb l'edat.

- L'anàlisi del comportament de les notes permet confirmar la hipòtesi de recerca, i s'estableix de manera clara el moment de trencament del rendiment acadèmic per part dels estudiants esportistes en finalitzar l'etapa de l'ensenyament secundari obligatori (ESO) i començar l'etapa del batxillerat. Aquest seria el moment que les notes demostren, per comparació amb la població general, que es fa ja molt difícil compaginar les hores d'entrenament i el rendiment acadèmic. No obstant això, la mitjana de notes dels estudiants esportistes, tot i ser inferior durant el batxillerat, tampoc són notes dolentes, sinó que són capaços de mantenir el rendiment acadèmic en el notable.
- S'ha trobat una forta dependència lineal i directa entre les diferències de la variable mitjana de notes, amb un coeficient de correlació de Pearson de **0,997** (oscil·la entre 1 i -1), la significació del qual es tradueix que a mesura que augmenta l'edat i el nivell educatiu, les diferències entre les notes dels esportistes i de la població general disminueix.

10.2. Estudi B qualitatiu: Model no integrat amb projecte i model no integrat.

Objectiu Principal: *Identificar, comprendre i avaluar la situació actual dels models educatius amb projecte específic per a esportistes i els models integrats vers la possibilitat real de compaginar estudis i esport sense que se'n ressenti cap de les dues activitats que conformen la vida quotidiana dels estudiants esportistes en un enfocament exploratori i descriptiu diacrònic.*

- Les condicions d'ingrés en els projectes no integrats són més extensos i menys restrictius que les condicions d'ingrés en els projectes integrats, que suposen seleccionar els millors esportistes i els qui tenen un millor futur (més elitista de rendiment esportiu). Els models no integrals no tenen les marques com a úniques referències, intenten apropar-se a la població que dedica moltes hores a l'entrenament, grup seleccionat per a l'estudi quantitatiu.

- En cap dels casos estudiats sembla que el fet de que el Departament d'Educació especifiqui un rígid barem per a la matriculació i obtenció de places, sigui un problema pels models d'atenció als esportistes.
- Mai es pagarà el peatge acadèmic o cultural per permetre que l'esportista pugui entrenar, seria un engany i una renúncia. Compatibilitzar, precisament vol dir no renunciar. A més, la vida acadèmica presenta un sedàs clar per anar passant d'etapa educativa i un de molt clar abans d'accedir a la universitat. Cap centre docent vol tenir alumnes a canvi que aquests surtin mal preparats. Cap família hauria d'acceptar una renúncia acadèmica per la carrera esportiva d'un fill.
- No es distingeixen les adaptacions curriculars per modalitats esportives. Són modificacions genèriques que han d'acceptar els diferents esportistes.
- Un bon projecte per a estudiants esportistes pivota sobre un docent capdavanter en la difícil tasca de compaginar els estudis amb l'esport. Aquest càrrec, de forma comuna anomenada tutor d'esportistes, és la peça clau del projecte: hi ha d'avocar moltes hores i tenir una especial sensibilitat per la situació que viuen aquests alumnes i per temperar les negociacions entre totes les parts. Tots els models reconeixen que el número d'hores que s'hi poden dedicar són insuficients i que la remuneració econòmica encara podria ser millor.
- L'esforç per compaginar estudis i esport sol recaure en el món educatiu i en els centres docents. L'esport programa entrenaments en funció de calendaris de competició establerts independentment del calendari acadèmic. Les disfuncions són contínues quan es solapen necessitats d'entrenament amb períodes d'examen, exigències de competició proposades per un calendari aliè a l'educació, amb el lliurament de treballs o estudis.
- Cap dels models entrevistats pateixen per una futura competència entre els centres docents que ofereixin programes per a esportistes. El plantejament és d'ajuntar esforços envers aquests estudiants esportistes, de millorar l'esport de Catalunya. Realment es pensa que hi ha espai per tothom, per a totes les propostes, que encara hi ha molts estudiants esportistes sense rebre atenció.

Objectius Secundaris: *Comprovar si les dades extretes de l'estudi quantitatiu aplicat al model no integrat poden aportar informació rellevant sobre si les mesures que aporten els projectes esportius analitzats estan en una línia de sintonia amb les dificultats observades en l'estudi A.*

- Contra el criteri generalitzat que els esportistes haurien de gaudir de exempcions clares d'assignatures, el criteri més estès sembla que es considera un perjudici per a la seva mitjana de notes, fet que també es corrobora amb les dades quantitatives: treuen molt bones notes, però l'assignatura que més puntuen és educació física en tots els grups d'edat. L'educació física es contempla com una assignatura més enllà del simple desenvolupament orgànic; implica també tota una educació en valors que no s'ha de menysprear.

Hipòtesi: *Els projectes esportius desenvolupats pels centres docents i els models integrats educatius integrats proporcionen correctes mesures per a compatibilitzar l'exigència acadèmica i la dedicació a l'entrenament, i aquestes mesures van en sintonia amb les dificultats detectades en l'estudi quantitatiu.*

La hipòtesi qualitativa també es pot demostrar amb les entrevistes, especialment amb la dels esportistes d'elit que han pogut tirar endavant els seus estudis secundaris gràcies a aquests models educatius i sense que se'n ressentís la seva evolució esportiva. Ambdós esportistes d'elit entrevistats estan molt satisfets d'haver pogut estudiar en models integrats (Siglo XXI a la Residència Blume i CAR de Sant Cugat), reconeixent que sense haver gaudit d'aquest ajut institucional, difícilment haguessin pogut compaginar esport i els estudis de batxillerat. Però aquests centres integrats també tenen inconvenients: d'antuvi, són centres només per a una elit d'esportistes amb uns rendiments actuals molt importants, però oblida tota la resta de població esportista que pot estar entrenant tantes hores com ells o més. Paral·lelament, trencar amb la vida social i familiar, fer-se autònom per tirar endavant ambdues activitats sense distraccions i, tot i estar gaudint d'aquest model educatiu, dificultats per congeniar algunes activitats acadèmiques importants amb el rígid calendari esportiu de competicions o d'entrenaments. I la coincidència per la incertesa de poder compaginar correctament els estudis un cop s'entri definitivament a l'etapa universitària.

11. PROSPECTIVA.

11. 1. Limitacions i propostes de millora.

La present recerca ha estat limitada temporalment en la recollida de dades quantitatives, acotada als mesos d'abril i juny de 2009. Tenint en consideració que els estudiants i esportistes de 18 anys tenien l'examen de Selectivitat molt més aviat que la resta de subjectes d'edats inferiors, aquest fet distorsionà una mica les mostres i el procés de validació més coherent dels qüestionaris utilitzats. Per aquests motius, cas de replicar-lo en el futur, cal repensar i millorar els següents aspectes metodològics:

- a) Millora en la construcció i disseny del qüestionari. Potser es podria estalviar l'espai de la taula d'horaris, molt poc utilitzat i també estalviar les preguntes textuais sobre la possibilitat d'ajuts institucionals. En canvi, el qüestionari podria presentar noves variables que l'enriquieren encara més: localitat de la vivenda habitual, o quilòmetres de desplaçament diaris de casa a l'escola i de l'escola al centre esportiu i del centre esportiu a casa (influència del temps de desplaçament), número de germans que són i quans fan esport i, fins i tot, si els pares havien fet esport i fins a quin nivell. També seria interessant repassar les errades que van fer descartar alguns qüestionaris i clarificar aquests per tal de no tenir tanta mortalitat de la mostra.

- b) En relació a aquest tema, acotar millor una de les variables fonamentals de l'estudi quantitatiu, les hores d'entrenament, doncs ha estat una variable massa irregular en la seva distribució que no ha permès trobar correlacions estadístiques més sòlides. La variables no era totalment dicotòmica entre les dues poblacions (el grup general la podia presentar o no), i quedava perfils de definició inconcrets: temps de desplaçament, repetir entrenaments amb categories superiors, durada irregular de la preparació física, dedicació al cap de setmana (competició, entrenaments de selecció catalana...). Cal afegir, que ha estat més exacte, finalment, utilitzar com a mesura global de la dedicació a l'entrenament el número d'hores i no pas el número de sessions realitzades o, encara menys, el número de dies dedicats.

- c) Gaudir de més temps per validar correctament les eines metodològiques per a l'obtenció de les dades quantitatives i qualitatives: els qüestionaris i les entrevistes. Tot i que es van fer esforços de millora i síntesi d'aquests documents (en els annexos hi ha fins a tres models progressius de qüestionaris), escoltant a pares i subjectes que els contestaven i els comentaven en la seva dificultat, caldria fer una validació i de les eines, i comprovar-ne la seva fiabilitat. Les entrevistes van ser congruents en la seva estructura interna, en la seva divisió per blocs i en el repartiment equilibrat de les preguntes en cada bloc.
- d) Incidir en la mostra, especialment en la població de 18 anys, nascuts al 1991 durant la realització d'aquest projecte (2n. batxillerat). Sobretot la mostra de la població general va quedar poc significativa. Davant de la dificultat de recollir dades en aquesta franja d'edat, es podria estudiar de canviar les edats de l'estudi, però aleshores es perdria la gràcia de poder constatar l'evolució de les notes coincidint amb els finals d'etapa o de cicles educatius.
- e) Aprofundir en el marc teòric i en el marc legal de la qüestió, doncs la bibliografia ofereix moltes possibilitats d'exploració d'articles i de documents en xarxa que escapaven de l'objectiu concret d'aquesta recerca. Fins i tot es podrien analitzar altres formes de resolució del problema de la compatibilitat en d'altres països occidentals, comparar-ho amb els seus rendiments esportius i acadèmics i estudiar la possibilitat d'exportar idees al nostre context cultural concret.
- f) Es remarca també com a factor important de millora la definició clara d'esportista de competició, o d'esportista de nivell o d'esportista amb alta exigència a l'esport. Aquest és un tema cabdal no només per què interessa en la recerca, sinó per què serà un tema cabdal de debat pel qual haurà de passar una possible solució al tema de la compatibilitat. Caldrà una definició de quins estudiants esportistes s'hi poden acollir i com els definim. Actualment existeix força confusió al respecte, al marge dels criteris restrictiu i clars dels models integrats. En els models amb projecte esportiu, cada centre és autònom per decidir quins seran els alumnes que es podran acollir a aquest tipus de programes.

11. Prospectiva.

Des del Departament d'Educació també diferencien en el seu llenguatge legal si es parla d'un estudiant d'ESO (alumnes amb dedicació significativa a l'esport) o de batxillerat (alumnes que realitzen pràctica intensiva de l'esport). Què vol dir cada concepte? Com es distingeixen? Com es distingeixen dels alumnes de la població general?

El nostre projecte de recerca ha definit els esportistes amb una criteris molt simples, buscant la claredat del concepte respecte d'aquells subjectes que no formaven part d'aquest grup. De tota manera, aquesta reflexió final fa entendre que la definició de l'estudiant esportista s'ha de millorar per què el criteri per definir-lo ha d'evolucionar necessàriament amb l'edat o amb el canvi de categoria en una determinada modalitat esportiva (aleví, cadet, júnior...). No sembla lògic aplicar un criteri independent i únic de definició que no tingui en consideració el progressiu augment de la càrrega acadèmica i d'entrenament i, per tant, de la diferència cada vegada més gran respecte de la població general.

11.2. Estudis de recerca futurs.

La recerca deixa múltiples possibilitats d'investigació futura, ja no tan sols per poder replicar els mateixos estudis millorant els aspectes anteriorment comentats, sinó pel seu interès social en poder-lo vincular amb d'altres recerques ja fetes, o de noves possibilitats d'estudi que hom pugui imaginar. Des d'aquesta perspectiva, es poden distingir dues possibilitats de recerca de futur: una que ja ha estat valorada amb d'altres companys professors que han mostrat interès en fer noves recerques conjuntes aprofitant sinèrgies, i una altra possibilitat d'imaginar futurs estudis només intuïts o suggerits en els diàlegs amb els pares i entrenadors, però pendents d'una conversa definitiva que el enceti.

Entre els primers, vull agrair les possibilitats de treballar conjuntament que m'han ofert dues doctores. D'una banda, la Dra. Susana Pérez (Blanquerna, Universitat Ramon Llull) amb qui s'ha pensat la possibilitat de traslladar aquest estudi a una altra població, no concretament esportista, sinó a la població representant dels estudis de dansa. Aquest és un grup que sovint s'ha anomenat en aquesta recerca, sobretot comparant-ho amb les possibilitats de convalidació perfectament establertes què gaudeixen, en comparació al grup d'esportistes. D'altra banda, amb la Dra. Anna Vilanova (INEFC, Universitat de Barcelona), profusament citada en aquest estudi, per donar un caire d'estudi descriptiu i evolutiu total del cicle vital i formatiu de l'esportista. Com és sabut, la Dra. Vilanova va estudiar en la seva tesi precisament el final de la carrera esportiva i les estratègies d'inserció en el món laboral, i això potser es podria correlacionar o estudiar en relació al període formatiu que ha tractat aquest projecte de recerca (12-18 anys). Ambdues possibilitats de recerca futura són molt llamineres i interessants, i, personalment, seria un plaer poder seguir desenvolupant aquests estudis pel bé dels esportistes.

Entre els treballs de recerca intuïts o imaginats, la llista pot ser tan llarga com la creativitat dels diversos grups de recerca o a partir del propi interès que sorgeixi de la societat a la que han de servir aquests estudis. N'apuntaré algun:

- a) Comparar només dades quantitatives o només dades qualitatives entre els grups d'esportistes sense cap tipus d'ajut institucional i els grups d'esportistes que gaudien d'algun tipus d'ajut en model educatiu integrat o per projectes. L'estructura de l'actual recerca obtenia dades quantitatives del primer grup poblacional i dades qualitatives del segon grup poblacional. Probablement, la comparació entre mostres podria ser més acurada partint de la mateixa tipologia de dades.
- b) Evidentment, vincular la recerca a d'altres modalitats esportives que no siguin la natació i el basquetbol i comprovar si les tendències trobades en els resultats són similars, o s'ha de concloure que cada esport té les seves dinàmiques particulars per compaginar estudis i entrenaments.

- c) Comprovar el nivell acadèmic i d'estudis de tots els finalistes de les sèries A i B de les categories més grans en natació (júniors i absoluts), i fer-ho tenint en consideració el nivell de cada competició que permetés l'abast de l'estudi: Catalunya, Espanya, Europa o Mundials. També seria interessant fer-ho per països i comprovar els models educatius que s'amaguen darrera d'aquells esportistes que observem només els dies de la competició, i dels quals no se'n sap res durant la setmana i la seva manera de compaginar els estudis.
- d) Mirar si les diferències de rendiment esportiu entre els primers llocs (del primer al 4t) i els segons llocs (del 5è. al 8è.) de cada competició, s'han escurçat o s'han engrandit en els darrers anys, i si aquest fet pot tenir alguna relació amb l'exigència acadèmica que pugui estar suportant cada subjecte en aquell moment.
- e) I qualsevol tipus d'estudi que vulgui utilitzar el munt de dades quantitatives que la recerca ha proporcionat i que, per no ser l'objectiu principal de la recerca, s'ha deixat poc desenvolupades: tipus d'extraescolars preferits pels joves de Catalunya, evolució de les notes per assignatures i comparació de les tendències (ciències, lletres, mixtes...), i no estudiar només les mitjanes globals de totes les assignatures o només específicament la d'educació física per què servia al propòsit del treball de recerca.

12. BIBLIOGRAFIA

- Anguera, T. (2009). Avaluació en la intervenció psicopedagògica. *Aloma. Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*, núm. 23-24, pp. 101-108.
- Cano, M. (2008). *Com educar avui pel demà? Proposta per un model integral de centre d'innovació educativa*. Generalitat de Catalunya: Departament d'Educació (Projecte de Recerca amb llicència d'estudi). Disponible a: http://www.xtec.cat/~mcano/avui_x_dema/index1.html
- Causín (2004). *Siglo XXI: la cantera de nuestro baloncesto*. Recuperat el 18 de desembre de 2008 a <http://www.muevetebasket.es>.
- Cecić Erpič, S.; Wylleman, P. & Zupancic, M. (2004). The effect of athletic and non-athletic factors on the sports career termination process. *Psychology of Sport and Exercise*, 5, 45-59.
- Cultura, Departament de (2002). *Decret 337/2002, de 3 de desembre, sobre l'alt rendiment esportiu*.
- Educació, Departament de (2007). *Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria*.
- Educació, Departament de (2009). *Resolució de 29 de maig de 2009 relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010*.
- Ferrer, F., Valiente, O i Castel, J.L. (2008). *Equitat, excel·lència i eficiència educativa a Catalunya. Una anàlisi comparada. Una ullada a l'Informe PISA 2006*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Fullat, O. (2003). Mètode i ciències humanes. *Aloma. Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*, núm. 12, pp. 15-36.

- González, M^a.D. y Bedoya, J. (2008). Después del deporte, ¿qué? Análisis psicológico de la retirada deportiva. *Revista de Psicología del Deporte*, Vol. 17, núm. 1, pp 61-69.
- Grobett, F. J. (1985). Psycho-social adjustment of athletes to retirement. A K. Bunker, R. J. Rotella & A. Reilly (Eds.), *Sport psychology: Psychosocial considerations inmaximizing sport performance* (pp. 288-294). Ithaca: Movement Publications.
- Heinemann, K. (1998). *Einführung in die Soziologie des Sports*. Schorndorf: Hofmann. 4^a ed.
- Hernández, R.; Fernández, C.; Baptista, P. (2003) *Metodología de la Investigación*. (3^a ed.). México, McGraw-Hill Interamericana.
- McPerson, B. D. (1980). Retirement from professional sport: the process and problems of occupational and psychological
- Murphy, G. M.; Petitpas, A. J. & Brewer, B. W. (1996). Identity foreclosure, athletic identity and career maturity in intercollegiate athletes. *The Sport Psychologist*, 10, 239-246.
- R Development Core Team. *R: A Language and Environment for Statistical Computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria.
- Roca, J. (2006a). *Psicologia: una introducció teòrica*. Sèrie Lliceu Psicològic. Girona: Documenta Universitaria.
- Roca, J. (2006b). *Automotivación*. (1^a ed.). Barcelona, Paidotribo.
- Sánchez, R. (2003). Tendències etnogràfiques postmodernes en la investigació social de l'esport: de l'antropologia comprensiva al desenvolupament comunitari. *Aloma. Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*, núm. 12, pp. 58-69.

- Santos Guerra, M.A. (2009). La Evaluación Formativa y Compartida en Educación Superior. Experiencias, técnicas y recursos (Ponencia Marco). *IV Congreso Internacional de Evaluación Formativa en Docencia Universitaria, 17-19 Septiembre (Segovia)*.
- Suris, JC i Parera, N. (2002). Enquesta de salut als adolescents escolaritzats de Catalunya 2001. Barcelona: Fundació Santiago Dexeus.
- Surís, J.C. i Parera, N. (2005). Don't stop, don't stop: physical activity and adolescence. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, Vol.17, núm. 1, pp 67-78.
- Taras, H (2005). Physical Activity and Student Performance at School. *Journal of School Health*, Vol. 75, Núm. 6. pp. 214-218.
- Vilanova, A (2009). *El procés d'inserció laboral d'esportistes olímpics a Catalunya*, Tesi Doctoral no publicada. Departament de Teoria i Història de l'Educació, Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya: Universitat de Barcelona.
- Visauta, B. i Batallé, P (1986). *Métodos estadísticos aplicados (Tomo I i II)*. Barcelona: Promociones Publicaciones Universitarias (PPU).
- Werthner, P. & Orlick, T. (1986). Retirement experiences of successful olympic athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 17, 337-363
- Williams-Ryce, B. T. (1996). After the final snap: cognitive appraisal, coping, and life satisfaction among former collegiate athletes. *Academic Athletic Journal Spring*, 30-39.

- Wylleman, P.; De Knop, P.; Menkehorst, H.; Theeboom, M. & Annerel, J. (1993). *Career termination and social integration among elite athletes*. Comunicació presentada al 8th world congress of sport psychology, 902-905, Lisbon.
- Wylleman, P., Lavallee, D. (2003). A developmental perspective on transitions faced by athletes. A M. Weiss (Ed.), *Developmental sport psychology* (p. 507-527). Morgantown: WV: *Fitness Information Technology*.

ÍNDIX DE FIGURES

	Pàgina
Figura 0: Grup d'esportistes i projectes d'estudi.....	8
Figura 1: Etapes educatives i models per compaginar estudis i esport.....	21
Figura 2: Mostra total de població, potencial i real.....	33
Figura 3: Mostra de població general.....	34
Figura 4: Distribució número subjectes mostra general.....	36
Figura 5: Distribució dels subjectes de la mostra general per gènere.....	37
Figura 6: Distribució dels subjectes de la mostra general per escolarització.....	38
Figura 7: Mostra de població esportiva.....	39
Figura 8: Distribució número subjectes mostra esportista.....	42
Figura 9: Distribució número subjectes mostra esportista per modalitats (natació i basquetbol).....	42
Figura 10: Distribució dels subjectes de la mostra esportista per gènere.....	43
Figura 11: Distribució dels subjectes de la mostra esportista per escolarització.....	44
Figura 12: Dades acadèmiques 6è. Primària i 2n. ESO.	46
Figura 13: Dades acadèmiques 4t. ESO i 2n. Batxillerat.....	46
Figura 14: Cronograma d'activitats de recerca quantitativa.....	50
Figura 15: Notes mostra general i mostra esportista.....	51
Figura 16: Rang de notes mostra general i població esportista.....	52
Figura 17: Hores d'entrenament mostra general i mostra esportista.....	53
Figura 18: Rang d'hores d'entrenament mostra general i població esportista.....	53

Figura 19. Hores d'estudi mostra general i mostra esportista.....	54
Figura 20. Rang d'hores d'estudi mostra general i mostra esportista.....	55
Figura 21. % de mostra general que fa extraescolars.....	56
Figura 22. Rang % de mostra general i població esportista que fan extraescolars.....	57
Figura 23. % de mostra general que no practica esport.....	57
Figura 24. Rang % de mostra general que no fa esport.....	58
Figura 25. Comportament de les variables en les mostra general i esportista.....	59
Figura 26. Comportament de la variable mitjana de notes acadèmiques.....	60
Figura 27. Comparació de la variable mitjana de notes acadèmiques per edats.....	60
Figura 28. Comportament de la variable hores d'entrenament.....	61
Figura 29. Comparació de la variable mitjana de notes acadèmiques i hores d'entrenament per edats.....	62
Figura 30. Comportament de la variable hores d'estudi.....	63
Figura 31. Comportament de la variable % població dedicada a extraescolars.....	64
Figura 32. Càlcul coeficient de variació i % diferencia mitjana de notes.....	65
Figura 33. Gràfic de barres i recta de regressió del % diferencia mitjana de notes.....	66
Figura 34. Càlcul recta de regressió i correlació de Pearson.....	67
Figura 35. Blox Pot estadístic per a la variable notes acadèmiques.....	68
Figura 36. Blox Pot estadístic per a la variable hores d'entrenament.....	69
Figura 37. Histogrames de distribució per freqüències notes acadèmiques.....	70
Figura 38. Histogrames de distribució per freqüències hores d'entrenament.....	70
Figura 39. Mostra i plantejament de l'estudi qualitatiu.....	77
Figura 40. Entrevista exploratòria coordinadors tècnics esportius.....	79

Figura 41. Entrevista exploratòria esportistes d'elit.....	80
Figura 42. Entrevista en profunditat directors i càrrecs dels centres educatius.....	82
Figura 43: Cronograma d'activitats de recerca qualitativa (entrevistes profunditat).....	84
Figura 44. Marta Fernández a la WNBA.....	98
Figura 45. Gerard Rodríguez nedant estil lliure.....	99
Figura 46. Exemple horaris entrenament 12 anys, natació.....	125
Figura 47. Exemple de desplaçaments setmanals i temps de dedicació.....	127
Figura 48. Comparació estudis dansa i música amb dedicació als esports.....	130
Figura 49. Comparació de la nota mitjana d'educació física per mostres i edats.....	132